

**1844-1845 YILI TEMETTUÂT DEFTERLERİ IŞIĞINDA
İNÖNÜ NAHİYESİ'NE BAĞLI KÖHNE, YENİCE, CAMİ-İ ŞERİF VE
ORTA MAHALLELERİNİN SOSYO-EKONOMİK
VE DEMOGRAFİK YAPISI**

Ayőegöl ÖZCAN

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2015

**1844-1845 YILI TEMETTUÂT DEFTERLERİ IŒIĖINDA İNÖNÜ NAHİYESİ'NE
BAĞLI KÖHNE, YENİCE, CAMİ-İ ŒERİF VE ORTA MAHALLELERİNİN
SOSYO-EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI**

AyŒegöl ÖZCAN

T.C

EskiŒehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EskiŒehir

2015

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ayşegül ÖZCAN tarafından hazırlanan 1844-1845 YILI TEMETTUÂT DEFTERLERİ İŞİĞİNDA İNÖNÜ NAHİYESİ'NE BAĞLI KÖHNE, YENİCE, CAMİ-İ ŞERİF VE ORTA MAHALLELERİNİN SOSYO- EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI başlıklı bu çalışma 23/01/2015 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından (Tarih/Yakınçağ) Dalında (Yüksek Lisans) tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Doç.Dr. Meral BAYRAK

Üye Doç.Dr. Meryem KAÇAN ERDOĞAN
(Danışman)

Üye Doç.Dr. İsmet ŞANLI

Üye Doç.Dr. Kamil ÇOLAK

Üye Doç.Dr. Mehmet TOPAL

ONAY

.../.../2015 (İmza)

(Akademik Unvanı Adı Soyadı)

Enstitü Müdürü

23/01/2015

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ayşegül ÖZCAN

ÖZET

1844-1845 YILI TEMETTUÂT DEFTERLERİ IŞIĞINDA İNÖNÜ NAHIYESİ'NE BAĞLI KÖHNE, YENİCE, CAMİ-İ ŞERİF VE ORTA MAHALLELERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI

ÖZCAN, Ayşegül

Yüksek Lisans -2015

Tarih Anabilim Dalı

Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Meryem KAÇAN ERDOĞAN

“1844-1845 Yılı Temettuât Defterleri Işığında İnönü Nahiyesi'ne Bağlı Köhne, Yenice, Cami-i Şerif ve Orta Mahallelerinin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapısı” başlıklı çalışma, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Maliye Varidat Muhasebe Bölümü'nde (ML. VRD. TMT) yer alan, 1844-1845 yılında yapılan temettuât tahrirleri esnasında hazırlanan 08272, 16106, 16107, 16110 numaralı İnönü Kazası temettuât defterlerine dayanmaktadır.

Söz konusu tahrirler, Tanzimat Döneminde yapılan mali düzenlemeler içinde önemli bir yere sahiptir. Tahrirlerin amacı, vergilerin daha düzenli ve adil bir şekilde toplanmasıdır. Bu amaçla halkın servet ve gelirine göre vergi talep edilmesi kararlaştırılmıştır. Halkın mali gücüne göre vergi tespit edilebilmesi amacıyla Anadolu ve Balkanlar'daki şehir, kasaba ve köylerde yaşayan halkın emlak, arazi ve hayvan sayımları yapılmış, bunların gelirleri belirlenmiştir. Osmanlı Devleti'nin genelinde yapılan bu sayımlar, Osmanlı toplumunun sosyo-ekonomik ve demografik yapısı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Temettuât çalışmaları Tanzimat Fermanı'nın gereğidir. Fermanda halkın geliri ile orantılı vergi alınacağı

ifadesinin bulunması bu çalışmaların dolayısıyla temettuât defterlerinin hazırlanmasını sağlamıştır.

Çalışmada, İnönü Kazası'nın 1844-1845 yılı sosyo-ekonomik ve demografik yapısı temettuât defterleri ışığında incelenerek değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Bu sayede 1844-1845 yılında kazanın nüfusu, arazileri, hayvan cinsleri ve sayıları, yörede kullanılan aile-şahıs adları ve lakapları, halkın meslekleri ve bu mesleklerden elde edilen yıllık kazançlar, kazada yetiştirilen ürünler, ödenen vergiler tespit edilmiş olup elde edilen sayısal veriler tablolar halinde gösterilmiştir.

Çalışmada İnönü Kazası'nın merkez mahalleleri incelenmiştir. Yapılan bu incelemelerle İnönü'nün sahip olduğu sosyo-ekonomik, kültürel ve demografik özelliklerinin ortaya çıkarılması, Tanzimat Fermanı ile başlayan ekonomik ve mali alandaki düzenlemelerin, İnönü ölçeğinde izlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İnönü, Temettuât, Tarım, Hayvancılık, Vergi, Meslekler, Mahalle, Hane, Nüfus.*

ABSTRACT

THE SOCIO-ECONOMIC AND DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF INONU DISTRICT AND TOWN'S KOHNE, YENICE, CAMI-I ŐERIF AND ORTA IN INONU ACCORDING TO THE TEMETTUAT REGISTERS

1844 AND 1845

ÖZCAN, Ayőegöl

Master Program-2015

Department of History

The Department of Modern History

Adviser: Doç. Dr. Meryem KAÇAN ERDOĞAN

The title of our study is "The Socia-Economic and Demographic structure of İnönü in the Temettuat Books of 1844 and 1845. Our study is based on İnönü's temettuat books which are numbered with 8272, 16106, 16107,16110 and 1465. These books which were prepared during temettuat enumerations between 1844 and 1845 take place in Ottoman Archives in İstanbul.

These temettuat enumerations have great importance in the arrangements of Financial field that are arranged in Tanzimat period.The purpose of these enumerations are to gather taxes regularly and equitably. As a result, it was decided to ask taxes according to people's wealth and income.The enumerations of people's real estate, land ,animals and their income were determined in order to designate the amount of tax according to people's financial power. These people were living in cities, towns and villages of Anatolia and the Balkans. The enumerations which are done in general districts

of Ottoman Empire give information about the Socio- Economic and Demographic structure of Ottoman society.

We have tried to do evaluations of the Socio-Economic and Demographic structure of İnönü District in 1844 by researching temettuat books. By this way the population of İnönü in 1844 and 1845, lands, buildings, animals, the names and nicknames of family used in the district, people's professions and yearly incomes of these professions, products grown in the district, taxes paid to the state and obtained numerical data are shown in tables mathematically.

The neighbourhoods in the center of İnönü are examined in this study. With the help of these researches we have tried to define the features of İnönü's socio-economic, cultural, demographic structure. We have tried to observe the arrangements in the financial and economic field that started with Tanzimat declaration in the scale of İnönü.

Keywords: *İnönü, Temettuat, Agriculture, Livestock, Tax, Crafts, Professions, Neighborhood, Household, Populaito*

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
GRAFİKLER LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
ÖNSÖZ.....	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE VERGİ DÜZENİ VE TAHRİRLER

1.1. Osmanlı Devleti'nde Tahrir Defterleri.....	7
1.2. Tanzimat Dönemi'ne Kadar Mali Yapının Ana Hatları	8
1.3. Tanzimat Dönemi'nde Ekonomi ve Vergi Düzenlemeleri	12
1.4. Temettuât Defterleri	14
1.4.1. Temettuât Vergisi ve Defterlerin Hazırlanışı	14
1.4.2. Temettuât Defterleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	15
1.4.3. İktisadi Kaynak Olarak Temettuât Defterleri	17
1.4.4. Sosyal Kaynak Olarak Temettuât Defterleri	19

İKİNCİ BÖLÜM

1844-1845 YILI TEMETTUÂT DEFTERLERİ İŞİĞİNDA İNÖNÜ NAHİYESİ'NE BAĞLI KÖHNE, YENİCE, CAMİ-İ ŞERİF VE ORTA MAHALLELERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI

2.1. İnönü'ye Ait Temettuât Defterleri ve Özellikleri	21
2.2. İnönü'deki Merkez Mahalleler ve Hane Sayıları	24
2.3. İnönü'deki Mahallelerin Demografik Yapısı ve Nüfusu	25
2.4. Hane Reislerinin Meslekleri	27
2.5. Hane Reislerinin Ad ve Lakapları	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ZİRÂİ HAYAT VE HAYVANCILIK

3.1. Toprağın Miktarı ve Kullanım Alanlarına Göre Dağılımı	35
3.2. Mahallelere Göre Tarımsal Arazi ve Dağılımı	36
3.3. Mahallelere Göre Hayvancılık Faaliyetleri	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GELİR KALEMLERİ VE VERGİLER

4.1. Temettuât Defterlerinde Adı Geçen Gelir Kalemleri	44
4.2. Temettuât Defterlerinde Adı Geçen Vergi Çeşitleri	46
4.2.1. Vergi-i Mahsusa (Yıllık Özel Gelir Vergisi)	46
4.2.2. Öşür (A'sâr)	48

4.2.3 Ağnam Rüsûmu	50
SONUÇ	52
KAYNAKÇA	54
EKLER	59

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 1845 Yılı İnönü'ye Bağlı Merkez Mahallelerine Ait Temettuât Defterlerinin Özellikleri	21
Tablo 2: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Nüfus Sayısı ve Dağılımı	26
Tablo 3: 1844-1845 Yılı İnönü Temettuât Defterlerine Göre Merkez Mahallelere Ait Meslekler	28
Tablo 4: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Şahısların Sosyal Durumu	31
Tablo 5: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Hanelere Ait Harîk-zede Kayıtları	32
Tablo 6: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinde Bulunan Hanelerdeki Şahısların İsimleri	33
Tablo 7: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinde Bulunan Hanelerdeki Şahısların Lakapları.....	34
Tablo 8: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerine Ait Toplam Sebzelik, Çayırılık ve İcar Tarla Alanları	39
Tablo 9: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Toplam Büyükbaş Hayvan Cinslerinin Sayıları.....	41
Tablo 10: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Küçükbaş Hayvan Cinslerinin Sayıları.....	42
Tablo 11: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerine ait Arıcılık Faaliyetleri.....	43
Tablo 12: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Hane Başına Düşen Gelirleri.....	45
Tablo 13: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Vergi-i Mahsusası ve Hane Başına Düşen Vergi.....	47

Tablo 14: 1844–1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Ağnam Rüsûmu.....	50
--	----

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: 1844-1845 Yılı İnönü'ye Ait Temettuât Defterlerine Göre Merkez Mahallelerdeki Hanelerin Yüzdalık Dağılımı	25
Grafik 2: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Tarımsal Arazi ve Dağılımı	38
Grafik 3: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Mezru ve Gayr-i Mezru Arazi Dağılımı	38
Grafik 4: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Gelir Durumu	44
Grafik 5: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Öşür Durumu	49

EKLER LİSTESİ

- EK 1:** İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerden Olan Yenice Mahallesi'nin 42. Sayfasına Ait Temettuât Kayıtları (BOA., *ML.VRD.TMT.d.*,nr16206) 69
- EK 2:** İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerden Olan Cami-i Şerif Mahallesi'ne Ait Temettuât Defterinin Transkripsiyonu (BOA., *ML.VRD.TMT.d.*, nr.16110, s. 2-19)..... 61
- EK 3:** : İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerden Olan Köhne Mahallesine Ait Temettuât Defteri'nin Transkripsiyonu (BOA., *ML.VRD.TMT.d.*, nr.08272, s. 3-71) 64
- EK 4:** İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerinden Olan Orta Mahalle'ye Ait Temettuât Defterinin Transkripsiyonu (BOA., *ML.VRD.TMT. d.*, nr.16107, s. 4-21) 77
- EK 5:** İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerden Olan Yenice Mahallesi'ne Ait Temettuât Defterinin Transkripsiyonu (BOA., *ML.VRD.TMT. d.*, nr.16107 , s. 3-75) 80
- EK 6:** Osmanlı Devleti'nde Kullanılan Ölçü Birimleri..... 91
- EK 7:** XVI.Yüzyılın İlk Yarısında İnönü..... 92

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
Bkz.	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C. (Vol.)	: Cilt (Volume)
Çev. (Trans)	: Çeviren (Translation)
DIA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
H	: Hicri
Haz.	:Hazırlayan
M.	: Miladi
M.Ö.	:Milattan Önce
ML. VRD. TMT.	: Maliye Varidât Temettuât
Nr. (No.)	: Numara (Number)
s. (pp)	: Sayfa (Page)
S.	: Sayı
Sad.	: Sadeleştiren
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	:Yayınları
yy.	: Yüzyıl

ÖNSÖZ

Tanzimat-ı Hayriye'nin ilanıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde; siyasi, ekonomik, askeri ve hukuki alanlarda düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler, Osmanlı'nın taşra teşkilatında, sosyo-ekonomik hayatında ve demografik yapısında büyük değişikliklere neden olmuştur.

Bu çalışmada söz konusu değişiklikler, 1844-1845 yıllarında Bilecik Eyaleti'ne bağlı kazalardan biri olan İnönü Nahiyesi ölçeğinde incelenmeye çalışılmıştır.

Tez çalışmasının temel kaynağını, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliye Varidat Kalemi (ML. VRD. TMT) tasnifinde bulunan toplam 4 mahalleye ait temettuât defterleri oluşturmaktadır. Defterlerde yer alan bilgi ve rakamlara dayanarak İnönü Kazası'nın bundan 170 yıl önceki sosyo-ekonomik hayatı ve demografik yapısı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma sırasında değerli fikirlerinden yararlandığım ve araştırmamızın hiçbir safhasında emeğini ve zamanını esirgemeyen Doç. Dr. Meryem KAÇAN ERDOĞAN hocama teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca defterlerin transkripsiyonlarının kontrolü sırasında yardımını esirgemeyen değerli meslektaşım Mustafa ÇITAK'a, çalışmalarımnda her zaman desteğini yanımda hissettiğim eşim Oğuz ÖZCAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşegül ÖZCAN

GİRİŞ

İNÖNÜ NAHIYESİ'NİN COĞRAFI KONUMU VE TARİHÇESİ

İnönü Nahiyesi'nin Adı ve Coğrafi Konumu

İnönü Nahiyesi'nin etrafındaki höyükler, buranın eski çağlara ait yerleşim yeri olduğunu kanıtlamaktadır. Bölgede, MÖ. 2000-1200 yılları arasında Hitit ve MÖ. 1200'lerden itibaren Friglerin yaşadığı görülmektedir. Bunları Pers, Roma ve Bizans dönemleri izlemiştir.¹

Bizans döneminde bir kale özelliği taşıyan bu nahiyenin adının oluşumu şöyledir: Sultanönü Sancağı'nda köy ve kasaba adları yaygın olarak "höyük" kelimesiyle bitmektedir. Hatta "Sultanönü" ismi de "Sultan Höyüğü" kelimesinin bozuk söylenişinden ileri gelir. İnönü de aynı şekilde "höyük" kelimesinin "önü" şeklinde değişmesinden oluşmuştur.²

İnönü, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatı kesiminde yer alır. İlçenin güneyinde, Domaniç Dağı vardır. İnönü Ovası'nın kuzeyinde Sündiken Dağları'nın uzantıları olan Söğüt Dağı ve Metristepe yer alırken, batıda Dodurga Dağları, Yörük Yaylası, Dereyalak, Seyit Ali ve Erenköy ile çevrilidir.³

Eskişehir ve İnönü Nahiyesi'nin Tarihçesi

Arkeolojik araştırma ve kazılar Eskişehir bölgesinde, özellikle Porsuk, Seydisuyu ve Sarısu gibi ırmak kenarlarında Bakır Çağı'na ait yerleşmelerin varlığını ortaya koymuştur. Daha sonraları Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran Hititler'in bu bölgeye de hakim oldukları hatta "Yazılıkaya"da yapılan kazılarda Hititler'e ait eserler bulunduğu görülmüştür. Son yıllarda tespit edilen höyüklerin yüzde % 50'inde de bu çağa ait kültür belgeleri ele geçirilmiştir. Ancak Hitit olarak adlandırılan buluntular burada ikinci binde yerleşmenin olduğunu göstermekle beraber Hitit merkezleri hakkında bilinenlerden dolayı bölge, Hitit kültürüne dahil edilmemiş,

¹ Nejat İşcan, *Fotoğraflarla İnönü*, İşcan Yay., No: 28, Eskişehir 2000, s. 11.

² Halime Doğru, *XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı*, Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, No. 5, Eskişehir 2005, s. 94.

³ İhsan Güneş-Kemal Yakut, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Eskişehir*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2007, s. 1.

aynı zamanda Anadolu'nun coğrafyası, jeolojisiyle ilgilenen gezginlerin zaman zaman verdiği haberlerin bölgenin tarihini, arkeolojisini Frigler'den yukarı çıkaramadığı da ileri sürülmüştür. Bununla beraber yapılan araştırmalarda ele geçen buluntular, Hititler'in merkezi Hattuşaş'ı ele geçirdikten sonra Anadolu'da geniş bir alana yayılan Frigler'in; Eskişehir Ovası, Sakarya Nehri kolları, Porsuk ve Seydisuyu havzalarıyla Ankara'nın batı ve doğu kesimlerinde pek çok yerleşim yerleri kurarak yaşadıklarını ortaya koymuştur. Kurucusu Eritrialı Dorileo olarak gösterilen Doryleaum, Gordion, Sivrihisar'ın güneydoğusundaki Pessinus, Çifteler ilçesinin batı sınırları içindeki Yazılıkaya (Midas) Frigler'in ünlü şehirleridir. Frigler'den sonra Lidya tarafından ele geçirilen Eskişehir ve çevresi, onların zamanında da diğer ülkelerle kurulan iyi ilişkiler sonucu önemini kaybetmeyerek varlığını devam ettirmiştir. Sonrasında bir ara Persler'in eline geçen Eskişehir ve çevresinde Büyük İskender'in hakimiyetinin ve onun ölümünden sonra da Helenistik devrin varlığı anlaşılmıştır. MÖ.190'lı yıllarda Anadolu'ya hakim olan Romalılar zamanında Germa, Pessinus önemli bir merkez iken Doryleaum, Sivrihisar, Mihaliççık, Seyitgazi ve Midas kenti gibi antik şehirlerde ve bu şehirlerin çevresinde kır yerleşmelerinin mevcut olduğu belirtilmiştir. Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu topraklarında kalan bölgede, eski merkezlerden bazıları önemini kaybederken; Doryleaum büyük bir önem kazanarak imparatorların eğlence yeri olmuştur. Sarıcakaya ile Çifteler ilçesine bağlı Han kasabası, bu zamanda kurulan yerleşim birimlerindedir. Doryleaum M.708 yılında Abbas Bin Velid tarafından Emevi orduları adına zaptedilmiş, M.778 yılında Hasan Bin Kataba buralara kadar gelmiştir. Abbasiler zamanında da bu bölgedeki Bizans şehir ve kasabaları büyük tahribata uğramıştır. 1071 Malazgirt Savaşı'nın galibi olan Türkler Anadolu'da hızla ilerleyerek 1074 yılında Doryleaum'u Bizanslılar'dan almışlardır. Daha sonra da sürekli olarak Türk boyları bu bölgeye yerleşmeye başlamıştır. ¹

1097 yılında I. Kılıçarslan komutasındaki Türk ordusu Doryleaum Savaşı'nda daha fazla kayba uğramamak için geri çekilmiştir. 1147 yılında ise Haçlı orduları Eskişehir yakınlarında Türklere yenilmiştir. Bizanslılar ile Selçuklu Türkleri arasında uzun süre çarpışma yeri olan bölge, 1176 yılında yapılan ve

---

¹ Doğru, *a.g.e.* , s.23-25.

Bizanslıların yenilmesiyle sonuçlanan Miryokefalon Savaşı'ndan sonra tekrar Türklerin eline geçmiş, 1182'de kesin olarak fethedilmiştir. II. Kılıçarslan tarafından Ankara merkez olmak üzere oğlu Mesud'a bırakılan Eskişehir ve yöresi, idari taksimatla Sultanhöyüğü Subaşılığı olarak İnönü ve Eskişehir vilayetlerinden meydana gelmiştir. Burası Selçuklu Devleti'nin yıkılışına kadar bir Selçuklu şehri olarak kalmıştır. Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubat tarafından Sultanönü, Söğüt ve Domaniç tarafları kendisine verilen Ertuğrul Gazi bu bölgeleri yurt tutmuştur.² Bu bölge ilgili Aşık Paşa Tarihi'nde şu bilgilere yer verilmektedir. “*Karacahisar Sancağı'na İnönü derlerdi. Osman Bey oğlu Orhan Bey'i İnönü'ye verdi. Subaşılığını kardeşi Gündüz'e verdi*”.³ Murad Hüdavendigâr, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmet döneminde özellikle dervişlere verilen vakıf arazilerle yerleşmeye tabi tutulan bölge, Yıldırım Bayezid'in Timur'a Ankara Savaşı'nda yenilmesinden sonra Karamanoğulları'nın baskısı altına girmiştir. Osmanlı tarihinde “Fetret Devri” diye adlandırılan bu devirde önce Yıldırım Bayezid, sonra da oğulları ile Karamanoğulları arasındaki mücadeleye sahne olan Eskişehir ve çevresi, II. Bayezid ve Cem arasındaki mücadelede, Cem'in Konya'ya kaçış yolu olmuştur. Yavuz Sultan Selim zamanında doğu seferlerinde konaklanan bir yer olan Seyitgazi ve çevresiyle birlikte Eskişehir, Kanuni döneminde, 1522 yılında 167 köyüyle bir kaza olarak karşımıza çıkmaktadır. 1529 yılında Şam'dan gelerek İstanbul'a giden Gazzi, (Gazzi-Mekki Seyyahatnamesi) uğradığı İnönü'nün muhkem bir kalesi olduğundan bahisle burasını padişahın atlarının yetiştirildiği otlak ve yaylaklara sahip bir yer olarak kaydetmiştir.⁴ 1530 yılına ait 166 Numaralı Muhâsabe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri'ne göre İnönü'ye ait; 1 kasaba, 3 mahalle, 3 kurâ, 22 çiftlik, 1 kervansaray, 1 çayır, 2 dükkan, 23 değirmen, 2 yaylak, 2 çeltik arki ve 1 imarethane olduğu belirtilmiştir.⁵

1535 yılında İran seferinden dönerken Seyitgazi, Eskişehir, İnönü üzerinden İstanbul'a geçen Kanuni'nin yanında bulunan Matrakçı Nasuh; altta İnönü, ortada

² Kasım İnce, “Eskişehir ve Çevresindeki Osmanlı Devri Yapıları”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 1990, s. 10-19.

³ Derviş Ahmet Aşiki, *Aşıkpaşazade Tarihi*, (Haz. Cemil Çiftçi), Mostar Yayınları, İstanbul 2008, s. 62-63.

⁴ İnce, *a.g.t.*, s. 10-16.

⁵ *1-438 Numaralı Muhâsabe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (973/1530) II*, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994, s. 27.

Bozüyük ve Derbend-i Ermeni (Osmanlı döneminde Ermeni Derbendi denen dağ geçidi, günümüzde ilçe merkezi olan Pazaryeri kasabasının bulunduğu yer), üstte Zincirlikuyu olmak üzere bir minyatür resmetmiştir.⁶ Yine Kanuni döneminde Hans Dernschwam; “Bir dağ silsilesinin eteğinde bir şehir görülüyor. Türkler’in bir kısmı bu şehre Ekyacher (Eskişehir), bir kısmı da Boylik (Beylik)” denildiğini ifade etmektedir. Bu şehrin yakınında bir kaplıca varmış. Hatta bu kaplıca bugün bile mevcutmuş. Kanuni’nin ölümünden sonra buralardan geçen John Sanderson, kırsal alanlarda güvenliğin azaldığı, halkın büyük kentlere göç ettiği Celali İsyanları sırasında, isyanların içinde kalmıştır. Celali Deli Hasan tarafından 1601’de işgal edilmiş olan Eskişehir’de IV. Murad tarafından alınan tedbirlerden sonra asayiş düzelmişse de XVII. yüzyılın sonlarında tekrar bozulmuştur.⁷

Evliya Çelebi (1611-1657) ise seyahatnamesinde Eskişehir ile ilgili olarak şu bilgileri vermektedir; Anadolu Eyaleti’ne bağlı olan şehrin bir kalesi olduğunu ancak yıkık durumda bulunduğunu, şehrin on yedi mahalleden oluştuğunu, mahallelerin bağlık ve bahçelik durumda olup az sayıda cami olmakla beraber çok sayıda mescit, bunun yanında yedi sıbyan mektebi, yedi tekke, yedi han, çarşısında 800 dükkan bulunduğunu belirtir. Halkının Türklerden oluştuğunu, yumuşak havası ve tatlı suyu nedeniyle insanların güzel yüzlü olduğundan söz etmektedir. Kaplıcalar hakkında bilgi verirken suyun hayli sıcak ve şifalı olduğunu, parmaktaki halis gümüş yüzüğü sapsarı ettiğini, cüzzam, uyuz gibi hastalıklara şifa olduğunu, ancak Bursa kaplıcaları gibi mükellef binalı olmadığını ifade etmektedir.⁸ Evliya Çelebi’nin bahsettiği hamamları Matrakçı Nasuh’un ünlü Eskişehir minyatüründe de görmek mümkündür.

XVIII. yüzyılda Hüsrev Paşa (Han Kasabası) ile Seyitgazi taraflarında bulunan Bardakçı köyündeki hanların tamirleri yapılmış ve şehir tekrar eski canlılığına kavuşturulmaya çalışılmıştır. İşte bu yüzyılda Eskişehir’e gelen Paul Lucas’tan şehrin iki bölümden oluştuğu, yukarı bölümde evlerin olduğu, aşağı bölümde ise dükkanların ve çarşıların bulunduğu öğrenilmektedir. Eskişehir’in, XIX.

⁶ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Eskişehir Tarihçe, (Çevrimiçi), <http://www.eskisehirkulturturizm.gov.tr/TR.70842/tarihce.html>, 4 Şubat 2014.

⁷ İnce, a.g.t., s.19-22.

⁸ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, (Haz. Seyyid Ali Kahraman-Yücel Dağlı), C.III, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1999, s.11.

yüzyıldaki durumu ile ilgili olarak özellikle seyyahlardan Texier “Küçük Asya” adlı eserinde “Lületaşının en saf en güzel en beyaz hali Mihallıç’ta bulunandır” diyerek bölgeye dikkat çekmiştir. Bunun yanında Eskişehir’in kuzeydoğusundaki ovalarda ve 48 km uzaklıktaki İnönü köyünde çok sayıda lületaşı kuyularından bahsetmiştir. Ayrıca eserinde Sepetçi köyünde bir taş ocağının varlığına işaret etmiştir ki Lületaşı ile ilgili verdiği bilgide taşın 15-20 metre derinliğindeki kuyularda balçık içinde yuvarlak bir taş şeklinde bulunduğunu ve üzerinin yumuşak topraklı bir kabukla kaplı olduğunu belirtmiştir.⁹

XIX. yüzyılda Kafkasya, Kırım, Romanya, Bulgaristan’dan gelen göçmenlerle şehrin nüfusu artmıştır. Gelişen ve nüfusu artan Eskişehir’de 1905’te çıkan bir yangın çarşının bir parçası ile bazı evleri yakıp kül etmiş, şehrin en eski kapalı çarşısı da yanmıştır. 1912 yılında kente gelen Mehmet Ziya gördüklerini anlatırken Eskişehir’de 25 cami, 7 mescit, 14 medrese, 4 kilise, 24 han, 4 kaplıca olmak üzere 6 hamam, 61 kahvehane, 17 okul, 500 dükkan ve mağaza, 3 resmi daire ve Kurşunlu Camii Külliyesi içinde bir mevlevihane bulunduğunu yazmıştır.¹⁰ Eskişehir ve çevresi I. Dünya Savaşı’ndan sonra, önce İngiliz, daha sonra da 1920’lerde Yunan işgaline uğramış, bu işgal sonrası I. İnönü (9-10 Ocak 1921) ve II. İnönü (31 Mart-1 Nisan 1921) muharebeleri yaşanmış ve zaferler kazanılmıştır. Bu zaferlerin Türk tarihi açısından önemini Mustafa Kemal Garp Cephesi Komutanı İsmet İnönü’ye çekmiş olduğu telgrafta şöyle belirtmiştir: “*Siz orada yalnız düşmanı değil, Türk milletinin makus talihini de yendiniz.*” Savaşları idare ettiği yer olan İnönü beldesinin adı Mustafa Kemal Atatürk tarafından, İsmet Paşa’ya soyad olarak verilmiştir.

4 Eylül 1922’de işgalden kurtulan İnönü, 1923’te il yapılan Bilecik’in Söğüt ilçesine bağlı bir köy olmuştur. 1926 yılında Söğüt’ten ayrılan Bozüyük ilçesine bağlı bucak merkezi olan İnönü, 1963’te Eskişehir’in merkez ilçesine bağlanmış ve 1987 yılında ilçe olmuştur.

Nüfusu 2000 yılı sayımına göre 9.328 olup nüfusun 4.157’si (%44.5) köylerde,

⁹ Charles Texier, *Küçük Asya* (Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi), C. II, (Çev. Ali Suat), Hizmet Vakfı, Ankara 2002, s. 336.

¹⁰ Zafer Koylu, *Esaretten Özgürlüğe 423 Gün İngiliz İşgalinde*, 2. Basım, Eskişehir Ticaret Odası Yayınları, Eskişehir 2012, s. 15.

5.171'i ise (%55.5) ilçe merkezinde yaşamaktadır. İlçe halkının en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. İlçenin, yoğurt ve kaymağı meşhurdur.¹¹

---

¹¹ Jimmy Wales, *İnönü Eskişehir*, (Çevrimiçi), http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0n%C3%B6n%C3%BC,_Eski%C5%9Fehir, 4 Şubat 2014 .

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE VERGİ DÜZENİ VE TAHRİRLER

1.1. OSMANLI DEVLETİ'NDE TAHRİR DEFTERLERİ

Tahrir defterleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyal, ekonomik ve kültürel tarihini aydınlatması bakımından önemli bir kaynaktır. Üç çeşit tahrir vardır.

- 1) Mufassal ya da Ayrıntılı Defterler
- 2) İcmal ya da Özet Envanterleri
- 3) Vakıf Defterleri

İdari bölgelere göre düzenlenen ve tüm vergi mükelleflerinin dökümünü içeren mufassal tahrir defterlerinin düzenlenmesinde, zaman içinde birtakım değişiklikler meydana gelmişse de XVI. yüzyılda klasikleşmiş biçimiyle bu defterlerin tertip tarzı şu şekilde tanımlanabilir; Bir sancağa ait mufassal defterlerin başında genellikle bir mukaddime ve sancak kanunnamesi yer alırdı. Son defterlerin başında ise ayrıntılı fihristler bulunmaktadır. Bunları takiben merkez kazadan başlayarak sancağı oluşturan kaza ve nahiyeler yazılırdı. Bir kazada önce, eğer varsa merkez konumundaki (nesf olarak anılan) şehir veya kasaba, yoksa yine merkez konumundaki köy yazılırdı. Şehir ve kasabaların mahalleleri, bu mahallelerde kayıtlı yetişkin erkeklerin adı ve baba adları, meslekleri verilir; yetişkin nüfus evli-bekar (müzevvec-mücerred veya hane mücerred) ayrımına göre kaydedilirdi. Mahallelerin yazımından sonra şehir/kasabaların geliri (hasıl), bunu oluşturan genellikle pazar, boyahane, bozahane, kapan, gümrük, liman kentlerinde iskele gibi unsurlar, mukataaları, kasabalarda tarım üretiminden gelen öşür vergileri yazılırdı. Gayrimüslimler genellikle hane, mücerred (bekar) ayrımına göre yazılırken müslümanlar genellikle tasarruflarındaki toprak miktarı ve medeni durumlarını gösteren işaretlerle kaydedilirdi. Kişilerin kaydından sonra çiftlik, hassa çiftlik, zemin, mevkuf zemin vb. toprak parçaları yazılırdı. Daha sonra köyün hissesinin toplam geliri (hasıl), bu geliri oluşturan vergiler (*resm-i çift, ispençe, resmi bennak, resm-i mücerred;*

bugday, arpa, darı, pamuk, pirinç, meyve, sebze, bağ, keten, kendir, bal vs. öşürleri; bâd-ı hevâ, deşt-i banî, koyun vergisi vs.) gelirdi. Köylerin yanı sıra bunların yakınındaki ekinlikler (mezralar), yaylaklar da gelirleriyle birlikte yazılırdı.¹

1.2. TANZİMAT DÖNEMİ'NE KADAR MALİ YAPININ ANA HATLARI

Osmanlı Devleti'nde maliye teşkilatının ilk olarak, I. Murad zamanında Çandarlı Kara Halil ile Karamanlı Kara Rüstem tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır.² Osmanlı maliyesi çok geniş topraklar üzerinde kurulmuş bir devlet yapısı içerisinde esnek bir özellik arz etmektedir. Fethedilen yerlerdeki mahalli gelenekler de değerlendirilerek mali bütünleşme sağlanmıştır. Mali ve idari bakımlardan özerk ve yarı özerk birimler, kuvvetli bir merkezîyetçilik çerçevesinde yerini almışlardır. Osmanlı Devleti kurulurken pek çok kültürel gelişimin etkisinde kalmıştır. Osmanlı Devleti zihniyet ve kurumlar konusunda İslam devletlerinin mirasçısıydı. İktâ-tımar, fütüvvet-ahilik-esnaf, mukataa, divan gibi kurumların geçmiş İslam devletleriyle yakın ilişkisi vardır. Bunun yanında eski Türk gelenekleri de varlığını sürdürmüştür. Öte yandan Anadolu ve Ortadoğu'nun özellikle İran ve Bizans iktisadi geleneklerinin Osmanlı Devleti üzerinde büyük bir etkisi vardır.³ Osmanlı Devleti, Sasani, Roma, Bizans, Emevi, Abbasi, Selçuklu ve Memlûk gibi devletlerin nüfus ve vergi sayımlarını yani tahrirlerini esas alarak mali yapısını tespit etmeye çalışmıştır.⁴

Osmanlı'da tahrir işlerinin ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak kronikler ve eldeki defterlerden, daha önceki yüzyıllarda da tahrir yapıldığı

¹ Hüseyin Demir, "I. Süleyman Döneminde Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı", Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın 2008, s. 2-7.

² Ahmet Tabakoğlu, "Osmanlı Mali Yapısının Ana Hatları", *Osmanlı*, C.III, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 125.

³ Ahmet Tabakoğlu, *Toplu Makaleler I İktisat Tarihi*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005, s. 204-205.

⁴ Tabakoğlu, *a.g.e.*, İstanbul 2005, s. 203.

anlaşılmaktadır. IV. Murad devrine kadar (XVII. yy) tahrir çalışmalarının düzenli olarak yapıldığı görülmektedir. Hemen her padişah döneminde ve yeni fethedilen yerlerin idari, askeri ve mali düzenini belirlemek için tahrirler yapılmış, tahrir çalışmalarına göre dirlik (tumar) dağıtımı gerçekleşmiştir. Sancak birimi esas alınarak düzenlenmiş olan tapu tahrirleri üzerinde yapılan çalışmalar, Osmanlı Devleti'nin idari, askeri ve iktisadi durumuna ışık tutan değerli bilgiler ortaya koymaktadır. Tapu tahrir olarak da geçen bu yazım işlemleri ile ülkenin, arazi durumları, gelir kaynakları, üretim durumu, başlıca ürünler, yıllık ortalamalar, kazanç durumları, vergi çeşitleri, vergilendirme sistemi, vergiden muaf olanlar, vakıflar, mülkler, demografik bilgiler ve uygulanan kanunlar hakkında bilgiler edinmek mümkündür.¹

Tumar usulü, belirli bir arazinin tevcihi veya araziye ait bazı hakların verilmesinden ziyade, bazı vergilerin havalesinden ibarettir. Havale edilen vergilerin, toprağa ait vergiler olması şart değildir. Baş vergileri, hatta pazar bâcları, mukataa şeklinde iltizama çıkarılan imtiyaz, inhisar ve mevzuları da tımarı oluşturabilmektedir. Diğer yandan tımar sahibinin toprak üzerindeki müdahale hakkı, bu vergilerin emniyetli bir biçimde toplanabilmesini garanti eden tahdit ve kontrol salâhiyetinden ibarettir. Vergi gelirleri, belirli kanunlara göre merkezi idare tarafından mahallinde yapılan nüfus ve gelirinin tespiti ile olmuş, sonra hizmet ve hak sahiplerine bu vergiden belirli bir kısmı veya bizzat tahsili havale edilmiştir. Tımar sahibinin kendisine tahsis edilmiş vergi gelirlerinin miktarı ve kimlerden alınacağı, defterlerde (icmâl defterleri) ayrı ayrı tespit edilmiştir. Görülüyor ki, tımar bir tahsis ve havaledir. Padişahın verdiği tımar tevcihi vesikası, devlete ait muayyen bir geliri toplama yetkisini veren bir nevi havale vesikasıdır. Toprak üzerinde doğrudan doğruya tasarruflar, bu sistemin çözülmesiyle ortaya çıkan anormal bir durumdur. Vergi gelirlerinin yerinde ve belli hizmet sahiplerine havalesi, Osmanlı maliyesinin temelidir. Mesela, ülkenin uzak bir köşesinde nöbetçilik vazifesinde bulunan bir gamizonun maaşları veya inşa edilmekte olan bir köprünün masrafları, ordu ve saray için satın alınan herhangi bir şeyin ücreti, bu şekilde havale yöntemi ile ödenmekteydi. Bu havale, devlete ait belirli bir gelir kaynağından belirli bir

---

¹ Erhan Afyoncu, "Osmanlı Devlet'inde Tahrir Sistemi", *Osmanlı*, C.VI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 312.

meblağı tahsil etme yetkisi vermekteydi. Bu gelir kaynağı, bir topraktan elde edilen mahsul vergisi, köylünün baş vergisi olabileceği gibi bir limanda iltizama verilmiş bir gümrük mukataası da olabilirdi. Mukataayı üzerine almış olan mültezim, bu havalede gösterilen meblağı hamiline öder ve verilen vesikayı bir sarf vesikası olarak taksitlerin hesaplanmasında ortaya koyardı. Havale vesikalarında hangi gelirden ne miktar alınacağı gösterilmiştir. Bütün bu işlemler, merkezde mukataat defterlerinde inkâs ettirilmiştir. Mukataalar hatta birçok zeametler ve tımarlar, iltizama verilmiş olduğundan havale ve iltizam usulleri birbirinden ayrılmaz bir mali sistem olarak görünmektedir.²

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Tazminat'ın ilan edildiği 1839 yılına kadar geçen sürede vergiler şer'i ve örfi olarak ayrılmıştır. Şer'i vergiler; zekat, öşür, haraç ve cizyeden ibarettir. Seksene yakın vergi çeşidi söz konusudur. Şer'i vergilerin nasıl tarh ve tahsil edileceği yıllar içinde çıkarılan kanun ve nizamnamelerle düzenlenmiştir.³

Müslümanlardan alınan önemli vergilerden biri olan öşür; toprak ürünlerinin zekâtıdır. Toprağın sultanma tekniğine göre iki şekilde belirlenmiştir. Kendiliğinden sulanabilen topraklarda 1/10, el emeğiyle sulanabilen topraklarda 1/20' dir. Ancak hangi oran uygulanmış olursa olsun, Arapçada, 1/10 anlamına gelen “Öşür” kelimesi, toprak ürünlerinden alınan zekâtın yaygın kullanımı olan özel adı olmuştur.

Gayrimüslimlerden baş vergisi niteliğinde alınan cizye; gayrimüslimlerin savunma hizmetlerinden (askerlik görevinden) muaf tutulmasına karşılık, bu hizmetten yararlanmanın karşılığı olarak ödemek durumunda oldukları nakdi bir vergidir. Kadınlar, çocuklar, hasta ve sakatlar ile din görevlileri cizyeden muaf tutulmuştur.⁴

Sipahilere ödenen vergilerin başında ise “ çift resmi” gelmekteydi. Osmanlı çift resmi; bir yandan toprağa bağlı bir vergi diğer taraftan da şahsi bir vergi veya hane vergisidir. Tam çift resmi veya nim (yarım) çift resmi söz konusu olduğunda, bu resim her şeyden önce toprağa bağlı sayılmıştır. Ancak yarım çiftten az toprağı ekip biçen köylü için, evli olup olmadığı da vergi miktarının tayininde etkilidir. Çift veya çiftli, bir çiftlik

² Halil İnalçık, “İslam Arazi ve Vergi Siteminin Teşekkülü Osmanlı Devrindeki Şekillerle Mukayesesi”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 27-28.

³ Çoşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001, s. 48.

büyükliğünde, nim çift ise onun yarısı kadar bir arazi parçasına tapu ile tasarruf eden köylüdür.⁵

Şer'i vergiler dışında devletin aldığı ilk vergi; II. Bayezid zamanında savaş masrafı olarak alınan vergidir. Fakat zamanla “*Tekalifi Örfiyye*” adı altında bunların sayısının arttığı, doksanları geçtiği görülmüştür. Bu vergiler dinden değil gelenekten kısaca örften doğan vergilerdir.⁶

Örfi vergiler arasında; buluğa ermiş her gayrimüslim reayadan alınan “*ispence*” vergisi de bulunmaktadır. Bu örfi baş vergisidir. Gayrimüslimin çiftliğini tasarrufu altına geçiren, müslüman hatta asker dahi olsa haraçla beraber ispençeyi ödemek mecburiyetindedir. Müslüman olan gayrimüslim, ispençe yerine bennak öder, gayrimüslim dul kadın ise “*bive resmini*” öderdi.⁷ Sipahiler, tımarları olan reayadan birinin kızı evlendiği zaman “*resm-i arus*” vergisi alırlardı. Bu verginin mükellefi, kızı alacak olan damattı.⁸ Bir de divanın kararı ve padişahın emri ile toplanan vergiler vardı. Bunlardan biri olan; “*Avarız Vergisi*” olağanüstü zamanlarda toplanan vergidir. Başlangıçta sadece savaş vaktinde bu vergilere başvurulurken daha sonraları ulufe dağıtılmasında, hazinenin nakit sıkıntısına düştüğü birçok hallerde başvuru vergi olmuştur.

---

⁴ Mecit Eş, *Tarihsel Bir Bakışla Klasik Osmanlı Maliyesi*, Eskişehir 1994, s. 22-23.

⁵ Halil İncılık, “Osmanlılar’da Raiyet Rüşumu”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, s.37.

⁶ Abdullah Mutlu, *Tanzimat’tan Günümüze Türkiye’de Vergi Zihniyetinin Gelişimi*, TC Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No: 2009/390, Ankara 2009, s.51.

⁷ İncılık, “Osmanlılarda...”, s. 56-58.

⁸ Mutlu, *a.g.e.*, s.53.

1.3. TANZİMAT DÖNEMİ'NDE EKONOMİ VE VERGİ DÜZENLEMELERİ

Osmanlı Devleti'nde fetihlerin durması, toprak kayıplarının başlaması üzerine sürekli olmayan bazı örfi vergiler süreklilik kazanmıştır. Bu vergiler tarh edilirken, olağanüstü masraflar tutarı tespit edilmiş, tahsil nedeniyle oluşacak çeşitli giderler de buna eklenmiştir. İhtiyaç duyulan para, memleketin erkek nüfus veya hanesi üzerine taksim edilerek “*Tevzi Defterleri*” düzenlenmiş, bunlar şer’i mahkemelerin siciline kaydedilmiş ve vergi iki taksitte alınmıştır. İstanbul, maktu vergi ödeyen idareler ve müstesna eyaletler, örfi vergi kapsamı dışında tutulmuştur. Örneğin İstanbul’un bu bakımdan özel bir yeri olup. an-cemaatin vergisi ile beraber emlak ve temettu vergilerinden de muafı. Vakıfların yanı sıra bazı müftü, yöre ileri gelenleri, hatip ve imamlarla birlikte, Hz. Peygamber’in soyundan gelenlerden de vergi alınmamış, zaman zaman ekonomik, sosyal, siyasal amaçlı bazı muafiyetler de kısa süreli olmak kaydıyla uygulanmıştır. Ancak miktarı belirlenen vergilerin alınabilmesi için öncelikle tahrir yapılması gerekmiştir.⁹

Tanzimat Dönemi, Osmanlı maliyesi için yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Vergilerde adaletsizliğin giderilmesi için yapılan düzenlemeler, mali alanda yapılan ıslahatlar içinde önemli bir yere sahiptir. Vergi sisteminde yapılan düzenlemeler ilk olarak, II. Mahmut’un son zamanlarında başlamış ve bu çalışmalar Tanzimat’ın başlangıcını teşkil etmiştir. Tanzimat Fermanı’nın maliye ile ilgili kısmında üç husus göze çarpmaktadır. Bunlar vergide adaletin sağlanması, iltizam usulünün kaldırılması ve gider bütçesinin hazırlanmasıdır. Tanzimat Fermanı’ndan bir ay sonra çıkarılan ve vilayetlere gönderilen fermanda¹⁰ “*Tekâlif-i Örfiye*” olarak adlandırılan (97 adet) verginin yerine; “*Vergiyi Mahsusâ veya Ancemaatin*” vergisi de denilen ve vergi mükelleflerinin emlak, arazi, hayvancılık gelirleriyle; tüccar ve

⁹ Ayşe Özdemir Kızılkın, “Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 20, Nisan 2008, s. 59.

¹⁰ Fatih Bozkurt, “Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre Gördes Kazası’nın Sosyal Ve Ekonomik Durumu”, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa 2003, s.12.

esnafın mesleki kazançlarına göre binde oranında alınan vergi getirilmiştir.¹¹ Ancemaatin adıyla her bir kazanın çeşitli isimler altında bir senede vermekte olduğu vergi tutarının tespit edilmesi için tahrirler yapılması gerekiyordu. Bu amaçla “Tahrir-i Emlak Nezareti” kurularak çalışmalara başlanmıştır. Tahrir sonucu tespit edilen matrahlar üzerinden alınacak vergiler üçe ayrılarak incelenebilir. Bunlardan ilki olan emlak vergisinde, şehirler ve civarındaki binalar, yazılan değeri üzerinden binde dört oranında vergiye tâbi idi. Ayrıca gelir sağlayan (*akar*) binaların yıllık gelirlerinden ek olarak yüzde dört vergi alınırdı. İkinci bir vergi çeşidi olan temettü vergisi ise, tüccar ve esnafın yıllık geliri üzerinden, yüzde üç olarak alınan bir vergiydi. Bu sayede beyana değil tahrire dayanan bir gelir vergisine geçilmiş oluyordu. Zirai kazançlarda ise gayr-i safi olarak alınan aşar ile ağnam vb. resimlerin geleneksel olarak tahsiline devam edilmişti. Yalnız tahririn yapıldığı yıla ait olmak üzere ayrıca, emlakın değerinde ve akar olanların yani ek gelir getirenlerin gelirlerinden de binde bir, tüccar ve esnafın yıllık gelirlerinden binde beş oranında “*Masâraf-ı Tahririye*” adıyla, tahrir masrafı alınması kabul edilmişti. Bu oranlar belirlendikten sonra ilgili kazalardan vergilerin tahsil edilmesi için harekete geçilmişti.¹² Verginin tarh ve tahsili için muhassıllar görevlendirilmişti. Bu arada örfi vergilerle beraber bazı yörelerin angarya niteliğindeki mükellefiyetlerine de son verilmişti. Her şeyden önce mükellefin ödeme gücünü esas alan bu vergi, genel olarak “*Ancemaatin Vergi*” diye belirtilmekle beraber, sadece vergi adıyla veya komşuca, cemaatçe, köyce, mahallece alınan vergiler gibi çeşitli adlarla da anılmıştır. Mahalle veya köy için tespit edilen Ancemaatin vergi, mahalle veya köy sakinleri arasında ödeme güçlerine göre paylaşılmıştır. Böylece, halkın yoğun şikayetlerine sebep teşkil eden vergi konusundaki haksız uygulamaların önüne geçilmiştir. Bu verginin tespit edilmesi için öncelikle emlak ve nüfus tahriri yapılması gerekmektedir.¹³

¹¹ Mehtap Özdeğer, “19.Yüzyılda Uşak şehrinde Ekonomik ve Sosyal Hayat”, *21.yy Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) Bildirileri I*, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, No:2, İstanbul 2001, s. 231.

¹² Abdüllatif Şener, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İşaret Yayınları, İstanbul 1990, s. 107-108.

¹³ *Bozkurt, a.g.t., s.12.*

1.4. TEMETTUÂT DEFTERLERİ

1.4.1. Temettuât Vergisi ve Defterlerin Hazırlanışı

“*Temettü*” kelimesi *Kâmûs-ı Türkî*'de; *kâr etme, fayda görme* anlamına gelir.¹⁴ “*Temettuât*” kelimesi de *kârlar, faydalar, kazançlar* anlamındadır.¹⁵ “*Temettü Vergisi*” ise tüccar ve esnafın senelik kazançları üzerinden alınan vergi için kullanılan bir tabirdir.¹⁶ Osmanlı İmparatorluğu'nda tahrir konusunda, Tanzimat'ın ilanından bir yıl önce de bazı çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar Tanzimat uygulamasına öncülük etmiştir.¹⁷ Temettuât sayımları mahalli idareciler tarafından yapılmıştır. H.1256(1840) yılındaki sayımlarda muhassıllar görevli olup bu tarihli bir temettü defterinde muhassıllık, müftü, mal ve emlâk kâtipleri ve meclis azalarının mühürleri; diğer bir defterde ise tasdik ibaresi altında nâibin mührü bulunmaktadır. H.1260(1844) yılında sistemde değişiklik yapıldığından, sayımlar merkezden gönderilen memurlarca değil, sayımı yapılan mahallenin muhtarı, imamı; gayri müslimlerin yaşadığı yerlerde ise o yerin papazı veya kocabaşçıları tarafından yapılmıştır.¹⁸ Ancak burada hemen işaret etmek gerekir ki, temettuât defterleri serisindeki bütün defterlerin sonunda mühür bulmak mümkün değildir. Bazılarında “bende” kelimesi yazılıp bırakılmıştır. Bu da defterlerin hepsinin orijinal olmayıp bir kısmının muhtemelen merkezde çıkarılmış suretler olduğunu göstermektedir.

Temettuât defterlerinin H.1260-1261 (1844-1845) dekiler arasında, gerek içerik, gerek tertip tarzı bakımından bazı farklılıklar vardır. Aslında her iki sayımda da mutlak benzerlik olduğu söylenemez. Her iki tipte de başa “*hane*”, “*numara*” ve altlarına rakamlar konulmuştur. Birincisi defterdeki kaçınıcı hane,

¹⁴ Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2009, s. 437.

¹⁵ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi, Ankara 2005, s. 1073.

¹⁶ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2004, s. 453.

¹⁷ Temettuât vergisi ve defterlerin hazırlanışıyla ilgili bkz. Said Öztürk, *Türkiye’de Temettuat Çalışmaları*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, <http://www.osmanli.org.tr/yazi.php?bolum=4&id=141>, 16 Şubat 2014.

¹⁸ Ertan Gökmen, “ Saruhan Sancağında Temettuat Tahrirleri ”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S.45, Ankara 2008, s. 74.

ikincisi hane içindeki kaçınıcı aile olduğunu göstermektedir. Mesela, aynı hane numarası altında “*Mehmed Oğlu Hüseyin*” üzerinde “1” numara, eğer yer müsaitse hemen yanında “*Oğlu Hüseyin Oğlu Mehmed*” üzerinde “2” numara bulunmaktadır. Bu numara bazen “3”e de yükselebilmektedir. Defterlerin bazılarında sahifeler çift sütun olarak tanzim edilirken bazılarında bu şekil, sadece emlak ve malı az olanlar için kullanılmıştır. Temettuât defterlerinde şehirler ile birden fazla mahalleden oluşan köylerde, genellikle her mahalle için bir defter düzenlenmiştir. Defterler 1b’den başlatılmış; sayfanın tepesinde sırasıyla eyalet- sancak-kaza adları kaydedildikten sonra defter bir şehir/kasabaya aitse şehir/kasabanın, ardından mahallenin adı, mahallesi olmayan küçük köylerde, köyün adı yazılmıştır.¹⁹

“*Hüdavendigâr Eyaletinde kâin Bilecik Sancağı kazalarından İnönü Karyesinin Köhne Mahallesinde mukim ahali-yi İslam’ın emlak ve arazi ve temettuâtları defteridir ki zıkr olunur.*²⁰” şeklinde yazılmış; birkaç mahalleden meydana gelenlerde, köy adı ile birlikte mahallenin adı da kaydedilmiştir. Müslümanların yanında gayri müslim nüfusun da bulunduğu yerlerde, müslümanlar ve gayri müslimler için ayrı ayrı defterler tutulmuştur. Sadece müslüman mahallesi olanlarda, bunun belirtilmesine ihtiyaç duyulmadığı halde gayrimüslim nüfusun da bulunması halinde, bu durum yukarıdaki gibi belirtilmiştir.

1.4.2. Temettuât Defterleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Maliye Varidat Kalemî defterlerinden olan “*Temettü Defterleri*” Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde Maliye Varidat Temettuât Defterleri adıyla bulunmaktadır. 1988’e kadar bu seriden çok az deftere, Maliyeden Müdevver ve Kepeci Tasnifleri arasında rastlanmaktaydı.²¹

¹⁹ BOA, *ML.VRD. TMT.d.*, nr. 08272, (H. 1260-1261), s.1.

²⁰ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*, nr. 08272, (H. 1260-1261), s. 1.

²¹ Mübahat S. Kütükoğlu, “Osmanlı Sosyal ve İktisâdî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Belleten*, LIX, S. 225, TTK Basımevi, Ankara 1995, s. 396.

1988 yılında kataloglanarak araştırmacılara sunulan temettuât defterleri serisi, dokuz katalog içinde 17.747 defterden oluşmaktadır. Bu defterlerin büyük bir bölümü H.1261(1845) tarihinde yapılan sayımlara aittir.²² H.1260-1261(1844-1845) yılına göre temettuât defterleri bulunan eyaletler şunlardır: Ankara, Aydın, Bolu, Cezayir-i Bahr-i Sefid, Edirne, Erzurum, Hüdavendigar, Konya, Niş, Rumeli, Selanik, Silistre, Sivas, Üsküp ve Vidin. Çok az sayıda olmak üzere H.1256 (1840)'da yapılan ilk tahrirlere ait defterlere de rastlanmaktadır. Örneğın; Kıbrıs, Kayseri, Söğüt defterleri bu döneme ait defterlerdir.²³

Temettuât defterleri üzerinde yapılan çalışmalar son dönemde hızla artmaktadır. İlk çalışan kişilerden biri Prof.Dr. Tefik Güran'dır. Güran'ın "19.Yüzyıl Temettuât Tahrirleri", "19.Yüzyıl Osmanlı Tarımı' başlıklı çalışmaları, Prof. Dr. Musa Çadırcı'nın "Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı", Abdullatif Şener'in "Tanzimat Döneminde Osmanlı Vergi Sistemi" adlı çalışmaları öncü çalışmalar arasında yerini almıştır. Adı geçen çalışmaların, kırsal kesimde yoğunlaştığı görölmektedir. Ele alınış yöntemlerinin de, genellikle aynı olduğu söylenebilir. Temettuât defterlerinde, mesleki uzmanlaşma, işsizlik, hayvansal ve tarımsal verimlilik, hayvan, arazi ve tohum ıslahı, tarım teknolojisi, ticarileşme, sanayileşme, gelir ve vergi adaleti, ekonomik sorunların çözümlü, ekonomik büyüme gibi sorulara çok fazla cevap aranmadığı görölmektedir.

YÖK arşivlerinde de, doğrudan temettuât defterlerinden yararlanılmış 100 adet tez bulunmaktadır.²⁴

Tezlerin büyük bir kısmı Anadolu'da bulunan şehir ve köyler hakkındadır. Tezlerin yoğunlaştığı yerler, Kütahya, Konya ile Ankara'nın merkez ve köyleri olduğu görölmektedir. Tezlerden yalnızca ikisi şimdiki ülke sınırlarımız dışında bulunan Kosova ve Manastır hakkındadır. Bu tezlerle ilgili bir genelleme yapılırsa, çoğunun o bölgeyle ilgili ayrıntılı bir sosyo-ekonomik çerçeve çıkarmaya yardımcı

²² Kütükoğlu, *a.g.m.*, s. 397-398.

²³ Said Öztürk, "Uşak'ın Sosyal Ve Ekonomik Tarihinin Mühim Bir Kaynağı Uşak Temettuât Defterleri", *21.yy Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) Bildirileri*, I, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, Nu:2, İstanbul 2001, s. 177.

²⁴ T.C. Yüksek Öğretim Kurulu, (Çevrimiçi), <http://yok.gov.tr/12.12.2014>.

olmakla birlikte Osmanlı Devleti'nin coğrafi ve ekonomik farklılıkları göz önünde tutulduğunda makro düzeyde yorum yapmak zordur. Ayrıca, Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki temettuât defterlerinin büyük bir bölümünün henüz incelenmemiş olması ve temettuât sayımlarının ülkenin her bölgesinde yapılmadığı da dikkate alınacak olursa, arşivlerdeki defterlerin tamamının incelenmesi sonucunda dahi, kesin bir sosyo-ekonomik çerçeve elde etmek mümkün olmayabilir.

1.4.3. İktisadi Kaynak Olarak Temettuât Defterleri

Temettuât sayımlarının amacı, vergi sisteminde yapılacak düzenleme için gerekli bilgilerin toplanmasıdır. Bu sayımlar, servet ve kazancı esas alan, herkesin ödeme gücüne göre vergilendirmesi için yapılan bir çalışmadır. Bu nedenle defterlerde; toplam toprak miktarı, ekili ve nadasa bırakılan alanların toplam miktarı, üretime ayrılan toprakların tahlili, ürün çeşidine göre toprak miktarı, bu ürünlerden sağlanan hasılât toplamı ve dönüm başına verimliliği, tarım işletmelerinin büyüklüğü, hayvancılığın köy ve kent ekonomisindeki yeri, kent ekonomilerinde önemli yeri olan sınaî, ticarî ve hizmet iş kolları ile ilgili aydınlatıcı bilgiler bulunmaktadır.²⁵ Kayıtlarda, şahısların gelirleri ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Dolayısıyla bu defterler, şahısların ekonomik faaliyetleri, gelirleri, servetleri ve sosyal statüleri hakkında yapılacak araştırmalar için zengin veriler sunmaktadır. Temettuât defterlerinde hane reislerinin, tarla, bağ, bahçe ve bostan gibi gayrimenkulleri ayrıntılı bir biçimde ortaya konmuştur. Defterlerde ekili tarlalar “*mezru tarla*” olarak gösterilmiştir. Kiraya verilen tarlalar ile o yıl boş bırakılanlar ayrıca yazılmıştır. Ekili tarlalar, hem boş bırakılanlara hem kiraya verilenlere göre daha fazladır. Sadece “*mezru tarla*” adıyla ifade edilen alanlar, hububat ekili tarlalardır. Hububat dışında büyük çapta ekim yapılan diğer mahsullere ait tarlalar

²⁵ Ahmet Akgündüz-Said Öztürk, *Yozgat Temettuât Defterleri*, C.I, Yimpaş Holding Yayınları, İstanbul 2000, s. 30.

ayrıca yazılmış, kiraya verilen tarlalar için de kira bedeli belirtilmiştir. Her şahsın neler ektiği, ne kadar mahsul aldığı ve vereceği öşür, defterlerde kayıtlı olmakla birlikte bu kısımdaki sayıların ve ağırlık-bedel dengesinin hesaplanmasıyla mahsul fiyatları elde edilebilmektedir. Mezru tarladan sonra bağ, bahçe ve bostanlara yer verilmiştir. Temettuât defterlerindeki bu bilgiler, ziraat alanları hakkında fikir verdiği gibi toprakların büyüklüklerine göre sınıflandırma yapılmasına da imkân tanımaktadır.²⁶

Osmanlı tarım istatistiklerinde işletme büyüklükleri de yer almaktadır. Bu istatistiklerde nadasa bırakılan ve ekilen toprakların yüz ölçümüne göre tarım işletmeleri üçe ayrılmıştır. Bunlar şöyledir; 10 dönüme kadar olan zirai işletmeler küçük, 10-50 dönüm arasındakiler orta, 50 dönümden fazla olanlar büyük işletme olarak belirtilmiştir.²⁷ Klasik dönem tarım ekonomisinin temel üretici tipi olan çiftçi hanesine dayalı küçük üreticiliğin, XIX. yüzyılda aldığı şekiller ve bölgesel farklılıkların açıklanmasında temettuât tahrirleri, hane düzeyinde yapılacak tetkiklerde geniş bir alan araştırmasına imkân sunabilecek durumdadır. XIX. yüzyıl tarım arazilerinin tasarruf biçimleri konusu nakit parası, ev eşyaları, vb. sayım dışı tutulmuştur. Hiçbir malı mülkü olmayanlar yazılırken “emlaki yok” sadece evi olanlar için ise “evinden başka emlaki yok” diye kayda geçmiştir. Diğer taraftan sahip olunan gayri menkuller de temettuât kayıtlarına alınmıştır. Ancak bu tahrirlerde şahsın oturduğu ev, işlettiği dükkân gibi tabirler kullanılmıştır. Dükkân, kahvehane, değirmen gibi diğer gayrimenkullere sahip olanların gayrimenkullerinin sayıları ve kira bedelleri kaydedilmiştir. Ayrıca şahsın sahip olduğu emlakın hisseli olması halinde kiminle müştereken sahip olduğu yazılmıştır.

Temettuât defterlerinde yer alan iktisadi kayıtlardan biri de hayvanlarla ilgilidir. Böylece bir köy ya da kasabada en çok hangi hayvanların beslenip yetiştirildiği ve sağlanan kazancın tespiti mümkün olmaktadır. Çeşitli meslek sahipleri evlerinde manda, inek ve bölgeden bölgeye değişmek üzere koyun ve keçi

²⁶ Gülden Soygun, “10120 Numaralı Temettuât Defterleri’ne Göre Atabey Kazası’nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844-1845)”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2006, s. 19.

²⁷ Kütükoğlu, *a.g.m.*, s. 407.

beslemektedir. Defterlerde bu hayvanlardan elde edilen hasılât kaydedilmiştir. Bunların yanında vergi dışı olan; katır, merkep, at ve öküz gibi hayvanlar da “baş” olarak deftere yazılmıştır.

Temettuât sayımlarına göre düzenlenmek istenen yeni vergi sisteminin en önemli özelliği vergi yükümlülüğünün şahıs planında değerlendirilmesidir. Bu amaçla defterlerde vergi mükellefinin adı, vergiye esas olan gelir kaynağı, kaynağın yıllık geliri ve bu gelire göre tarh edilen yıllık vergi ve öşür miktarı verilmiştir. Bu esnada öşür vergisine tabii ürünler hinta, şair, bağ, bahçe, bostan ve arı kovani olarak ayrı ayrı belirtilmiştir. Temettuât defterlerinde toplam vergi yükü ve toplam hasılat içerisinde vergi yükünün payı, vergilerin dağılımı, şehir-köy, müslüman, gayrimüslim kesimler arasında vergi dağılımı bilgilerinin yorumlanmasıyla iktisadi sonuçlara ulaşmak mümkündür. Bu şekilde bütün yazımlar bittikten sonra buradan alınacak vergi ve toplam temettü miktarı yazılmıştır. Eğer bir şahsın tek bir işten geliri varsa o yazılmış, hem ticaret hem de başka gelirleri varsa “*ticaretten saire temettuâtı*” olarak yazılmıştır. Ya da şahsın mesleğine göre temettu isimleri kaydedilmiştir.²⁸ Sonuç olarak diyebiliriz ki; Temettuât defterleri yakınçağ dönemi Osmanlı İmparatorluğu’nun hem iktisadi tarihi hem de tahrir yapılan eyaletin ya da kazanın bölgesel tarih araştırmacıları için zengin bilgiler ihtiva etmektedir.

1.4.4. Sosyal Kaynak Olarak Temettuât Defterleri

Sosyal tarihin pek çok yönüne ışık tutacak bilgileri de bu defterlerde bulmak mümkündür. Defterlerde, bölgenin demografik ve etnik yapısına dair sonuçlar da bulunmakta ve bu sonuçlar, müslim-gayrimüslim dengeleri üzerinde karşılaştırma yapma imkânı vermektedir.²⁹

Temettuât defterlerinin sosyal tarih açısından önemli noktalarından biri de

²⁸ Soygun, *a.g.t.*, s. 20-21.

²⁹ Öztürk, *a.g.m.*, s. 179.

hane reislerinin mesleklerinin kaydedilmiş olmasıdır. Mesleki bilgilerine göre incelenmiş temettuât defterleri göstermektedir ki; küçük yerleşim birimlerinde ziraat ve hayvancılık yaygın iken, daha büyük yerlerde küçük sanayi kolları ve esnafılık yaygındır. Mesleklerin yazılmış olması, bir mahalle veya bir köyde hangi zanaatın ne ölçüde geliştiğini tespit imkânı sağladığı gibi gelirin meslekler arası dağılımını da ortaya koymaktadır. Ayrıca vergiden muaf olanları ya da sağlık durumu nedeniyle çalışamaz durumda olanları da kayıtlardan öğrenme imkanı vardır. Sosyal tarih kapsamında ele alınabilecek diğer bir husus da yer adlarıdır. Yer adları, zirai faaliyetler ya da yerleşim biriminin coğrafi özellikleri ile ilgili bilgiler içinde yer almaktadır. Bu yönüyle temettuât defterleri coğrafya, özellikle de beşeri coğrafya için önemli bir kaynaktır. Temettuât defterlerinde sosyal tesisler (medrese, mektep, cami, vb.) hakkında bilgilere yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte kayıtlardan eğitim ve din hizmetlerini yürütenlerin ne kadarının devlet memuru olduğu, ne tür vergilerden muaf tutulduğu konularını da öğrenmek mümkün olabilmektedir.³⁰

---

³⁰ Soygun, *a.g.t.*, s. 18-19.

İKİNCİ BÖLÜM

1844-1845 YILI TEMETTUÂT DEFTERLERİ İŞİĞİNDA İNÖNÜ NAHİYESİ'NE BAĞLI KÖHNE, YENİCE, CAMİ-İ ŞERİF VE ORTA MAHALLELERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI

2.1. İNÖNÜ'YE AİT TEMETTUÂT DEFTERLERİ VE ÖZELLİKLERİ

İnönü temettuât kayıtları Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde ML.VRD.TMT. kodu altında 08272, 16106, 16107, 16110 sıra numaralı defterlerden oluşmaktadır. İncelenen kayıtlar 1844–1845 yıllarını kapsamaktadır. Defterlerin kapak kısmında numaraları, kaydın başlangıç ve bitiş tarihi, malzemelerin fiziki durumu, ebadı, numaralama usulü, toplam sayfa sayısı ve numaralı boş sayfalar belirtilmiştir. Yukarıda yer alan 4 adet kayıtlı defterin özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: 1844-1845 Yılı İnönü'ye Ait Merkez Mahallelerinin Temettuât Defterlerinin Özellikleri

Defter No	Mahalle Adları	Defterlerin Tarihi	Defterin Fiziki Durumu	Ebadı	Numaralama Usulü	Transkript Edilen Sayfa Sayıları	Numaralı Boş Sayfalar
16110	Cami-i Şerif	1260-1261	Ciltsiz_Ebrusuz	18x52	Sayfa	2-19	1,20
08272	Köhne	1260-1261	Ciltsiz_Ebrusuz	18x51	Sayfa	3-71	1,72-78
16106	Yenice	1260-1261	Ciltsiz_Ebrusuz	18x45	Sayfa	3-75	1,75-76
16107	Orta	1260-1261	Ciltsiz_Ebrusuz	18x45	Sayfa	4-21	1-3, 22

1844–1845 yılı İnönü’ye ait temettuât defterlerinin müslüman mahalleler için tanzim edilenlerinde, “*Hüdavendigâr Eyaleti’nin Bilecik Sancağı kazalarından İnönü Karyesi’nin Köhne Mahallesi’nde mukim ahali-i ehl-i İslam’ın emlak ve arazi ve temettuâtlarının miktarını mübeyyin defteridir ki zikr olunur.*¹” ibaresiyle yazılmıştır.

1844–1845 yılı İnönü’ye ait temettuât defterlerinde mahallede ilk önce imam, sonra varsa ikinci imam “*diğer imam*” ibaresiyle sayılmış, daha sonra sayıma muhtar-ı evvel (birinci muhtar) ve bunun olmadığı zaman muhtarlık görevini yürüten muhtar-ı sâni (ikinci muhtar) sayılarak devam edilmiştir.

Temettuât defterleri, vergi mükellefi olan hane reisleri esas alınarak düzenlenmiştir. İnönü’ye ait temettuât defterlerinde de mahalleler “*Hane I*” şeklinde numara verilerek hane reisinin ismi ve şöhreti yazılarak sayılmıştır. İsimden önce genellikle baba adı yazılıp “*oğlu*” ifadesiyle hane reisinin ismi örneğin “*Emir Hasan Oğlu Mehmet*” gibi veya lakabı ve unvanıyla yazılmıştır. Örneğin; “*Sarı Kadioğlu İbrahim Ağa*” şeklinde yazılmıştır. Hane reisinin isminin üstünde mesleği ve özel durumu varsa kısaca belirtilmiştir. “*Erbab-ı ziraatten*” gibi hane reisinin mesleği belirtirken bazen sosyal durumunu da ifade eden “*metruk olduğu*”, “*yetim olduğu 8 yaşında*” gibi açıklayıcı notlara da yer verilmiştir.

Defterde, meslek bilgisinden sonra, “*Sene-i sabıkada virgü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*”, bazen de “*Virgü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*” ibaresi ile mükellefin geçen bir yılda vergi miktarı da kaydedilmiştir. Bundan sonra tahıl ürünlerinden devlete öşür olarak verdiği, “*aşâr-ı rûsumundan olarak vermiş olduğu*”, bazen de “*aşâr-ı rûsumundan olarak bir senede vermiş olduğu*” ifadesi kullanılmıştır. Verdiği miktar “*kile*” ve “*bedel-i rûsum*” olarak belirtilmiş, arpa ve buğdayın miktarı ile bedeli ayrı ayrı yazılmıştır. Daha sonra miktarı “*.... dönüm*” ifadesiyle, “*bedel-i öşrü*” “*.... kuruş*” ifadesi kullanılarak kaydedilmiştir. Son olarak, keçi, koyun, sığır adedi belirtilip, öşür ve ağnam bedeli belirtilmiştir.

Hane reisinin isminin altında kişinin mal ve emlak sayımı yapılmıştır.

¹ BOA, *ML.VRD. TM. d.*, nr.08272, (H. 1260-1261), s. 2.

1844-1845 yılı İnönü'ye ait temettuât defterlerinde bu durum şu şekildedir: Önce “*mezrû tarla dönüm*”, ardından “*gayr-i mezrû tarla dönüm*” yazılarak, altlarına dönüm miktarları kaydedilmiştir. Bundan sonra varsa dükkân, değirmen gibi gelir getiren mülkleri, gelirleriyle birlikte yazılmıştır. Eğer sayımı yapılan mal hisseli ise “*ziraatından hisse-i aşarı*”, “*asiyâb-ı rub'u hisse-i icar-ı senevisi*”, dükkânı ise “*Dükkan bab 1 İcar-ı senevisi 80 kuruş*” şeklinde belirtilmiştir.

Daha sonra hayvanların sayımı büyükbaş, küçükbaş, yük ve binek hayvanları sıralamasına göre yapılmıştır. İnek, keçi, koyun, sağman ve yoz olanları sırası ile gelirleriyle birlikte kaydedilmiş, hemen arkasından yavrularının sayımı, varsa tosun, düve gibi genç hayvanların sayımı yapılmış, yine varsa öküz sayısı ile beygir (at), kısrak, yoz kısrak, merkep, katır gibi yük ve binek hayvanlarının gelirleriyle birlikte sayıları verilmiştir.

Hane sayımının sonunda, hane reisinin meslek, ticaret vb. gelirleri ayrı ayrı “*ticaretten temettuâtı*”, “*ırgatlıktan temettuâtı*” gibi ifadelerle belirtilip, yıllık toplam geliri ise “*mecmu'undan bir senede tahmini temettû*” ifadesiyle yazılmıştır.

Bu şekilde vergi mükellefi hane reislerinin yazımı bittikten sonra, mahallenin toplam gelirleri ile vergileri verilmiştir. Defterin sonunda da bütün İnönü'nün toplam gelir ve vergileri kaydedilmiştir.

Defterde az çok kâtip hatalarına rastlanmaktadır. Bazen haneye numara verilmemiş bazen de hane numarası tekrarlanmıştır. Bazen emlak ve hayvanat kıymetlerinin toplamı alınırken veya mahalle toplamları verilirken yanlışlıklar yapılmıştır. Bu tür yanlışlıklar hane toplamları alındığında ortaya çıkmaktadır. Yine hayvanların birim değerleri ile sayısının çarpımında, öşür kısmında yer alan bilgilerde de yanlışlıklar ortaya çıkabilmektedir. Çalışmada, yapılan hatalar düzeltilerek verilerin değerlendirilmesine gayret gösterilmiştir.²

Burada üzerinde çalışılan 1844-1845 yılı İnönü'ye ait temettuât defterlerinden bir hanenin transkripsiyonu verilerek konumu daha açık bir şekilde izah edilmeye çalışılacaktır.

08272 No'lu Defterin Köhne Mahallesi'ne ait defterin 53. sayfasında 182.

² BOA, *ML.VRD. TMT, d.*, nr. 08272,16106,16107,16110.

hanenin transkribi şu şekildedir:

Erbab-ı ziraatten idiğı sene-i sabıkada virgü-yi mahsûsadan bir senede virdiği 82 kuruş

A'şâr ve rüsûmâtı: Sebze 1 dönüm öşrü 14 kuruş

Hane 182 Numro 182

İbikli Oğlu Yusuf Ağanın emlak ve arazi ve temettüü

Mezru tarla 5 dönüm

Hasılat-ı senevîsi 60 126 kuruş

Gayr-i mezru tarla 25 dönüm

Sağman inek 1 adet 25 guruş

Kara sığır öküzü 2 adet

Mecmu'undan bir senede tahmînen temettüü 151 kuruş

Ziraatten temettüü 150 kuruş

Cem'an 301 kuruş³

2.2. İNÖNÜ'DEKİ MERKEZ MAHALLELER VE HANE SAYILARI

İnönü'de merkeze bağlı; Cami-i Şerif, Orta, Yenice ve Köhne Mahallesi olmak üzere dört mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerdeki hane sayısı ise şöyledir: Cami-i Şerif Mahallesi 51 hane, Orta Mahalle 41 hane, Yenice Mahallesi 194 hane ve Köhne Mahallesi 244 hanedir. Mahallelere göre hanelerin yüzdelik dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.⁴

³ BOA, *ML.VRD. TM., d.*, nr. 08272, , s. 53.

⁴ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*, nr. 08272,16106,16107,16110.

Grafik 1: 1844–1845 Yılı İnönü Temettuât Defterlerine Göre Mahallelerdeki Hanelerin Yüzdelerik Dağılımı

Mahallelerdeki hanelerin yüzdelerik dağılımına bakıldığında % 46,05 ile en çok hane sayısının Köhne Mahallesi'ne ait olduğu , bu mahalleyi Yenice Mahallesi'nin % 36,60 oranla takip ettiği görülmektedir. En az hane sayısına ise % 7,73 ile Orta Mahalle sahiptir. Bu durum gösteriyor ki haneler, mahalleler arasında dengeli bir şekilde dağılmamış, belli mahallelerde yoğunlaşmıştır.

2.3. İNÖNÜ'DEKİ MAHALLELERİN DEMOGRAFİK YAPISI VE NÜFUSU

Temettuât defterlerindeki verilerden hareketle nüfus tespitiyle ilgili olarak önerilmiş olan formüllerden en yaygın olanı Ömer Lütfi Barkan'ın "Hane x 5 + Mücerred" formülüdür.⁵ 1845 yılına ait temettuât defterlerindeki kayıtlardan, İnönü

⁵ Ömer Lütfi Barkan, "Tarihi Demografi" Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi, *Türkiyat Mecmuası*, C.X, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul 1953 s.12; Nejat Göyünç, "Hane", *DİA*, C.XV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s. 552-553.

Kazası'nın merkez mahallelerindeki nüfus sayısını bulmak için bu formül kullanılmıştır. Her hane 5 ile çarpılarak tahmini nüfus sayısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Tablo 2: 1844–1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinde Nüfus Sayısı ve Dağılımı

Mahalleler	Temettuât Defterlerine Göre Hane Sayısı (1845)	1845 Yılına Ait Tahmini Nüfus	Mahallelerin Toplam Nüfus İçinde %' lik Payı
Cami-i Şerif Mahallesi	51	255	9,62
Köhne Mahallesi	244	1220	46,05
Orta Mahalle	41	205	7,73
Yenice Mahallesi	194	970	36,6
Toplam	530	2650	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi 1844-1845 yılı İnönü'ye ait temettuât defterlerine göre İnönü Kazası'nın merkez mahallelerinde toplam nüfus sayısı 2650 dir.En fazla nüfusa sahip mahalle 1220 nüfusla Köhne Mahallesi olup, bunu 970 nüfusla Yenice Mahallesi takip etmektedir. En az nüfusa sahip mahalle 205 nüfusla Orta Mahalle'dir. Yüzdeler dilimlere göre bakıldığında toplam nüfus içerisinde en büyük payın % 46,05 ile Köhne Mahallesi'ne ait olduğu, bunu % 36,60 ile Yenice Mahallesi'nin izlediği görülmektedir. En az yüzdeler paya ise % 7,73 ile Orta Mahalle sahiptir. Bu durum, mahalleler arasında nüfus dağılımının dengeli olmadığını, belli mahallelerde nüfusun yoğunlaştığını göstermektedir.

Kırsal kesimde demografik yapının önemli bir özelliği de ailenin büyüklüğü,

aile reislerinin yaşları ve aile üyeleri arasındaki akrabalık derecesidir. Bu nedenle defterlerde kalabalık ve geniş ailelere rastlamak mümkündür. Zirai üretimde hasat zamanında çok sayıda iş gücüne ihtiyaç duyulması, bölge ahalisini büyümeye zorlayan önemli bir nedendi. Aslında kesin olarak tespit edilebilenlerin dışında kalan haneler arasında da bazı akrabalık ilişkilerinin bulunduğu bilinmektedir.⁶

Mahallelerin hane sahiplerinin adlarına bakıldığında müslüman isimler karşımıza çıkmaktadır Dolayısıyla bahsedilen mahallelerin nüfusunun müslüman halktan oluştuğu görülmektedir.

2.4. HANE REİSLERİNİN MESLEKLERİ

Temettuât defterlerinin sosyal tarih açısından önemli bir özelliği de hane reislerinin mesleklerinin kaydedilmiş olmasıdır. 1840[H.1256] yılına ait defterlerde imam, muhtar gibi görevliler dışında, sadece eşkâl verilip hane reisinin mesleğinin yazılmadığı görülmekle beraber 1844–1845 [H.1260–1261] yılına ait defterlerde hane numarası üzerine “*erbab-ı ziraatten idiği*”, “*çiftçi*”, “*gündelikçi*”, “*demirci*”, “*tüccar*”, “*arabacı*” gibi hane reisinin mesleği yazılmıştır.⁷

İnönü’ye ait temettuât defterlerinde de bu yazım düzenini görmek mümkündür. 1844–1845 yılı İnönü’ye ait temettuât defterlerine göre merkez mahallelerde insanların uğraştığı meslekler; çiftçi, hizmetkar, imam, hatip, sığır çobanı vs. olarak gruplandırılabilir.⁸

⁶ Ayla Efe “1260-61/1844-45 Temettuât Sayımı Işığında Çukurhisar Köyünün Ekonomik ve Sosyal Görüntüsü”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.VI., 2006, S.1, s.23-25.

⁷ Küttükoğlu, *a.g.m.*, s. 402.

⁸ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*, nr. 08272,16106,16107,16110, (H. 1260-1261).

Tablo 3 1844-1845 Yılı İnönü Temettuât Defterlerine Göre Merkez Mahallelerinde İkamet Eden Şahıslara Ait Meslekler

Meslekler	Mahalleler				
	Cami-i Şerif	Köhne	Orta	Yenice	Toplam
Araba Kiracılığı	24	152	9	100	285
Bakkal	-	-	-	3	3
Bekçi	-	-	-	2	2
Berber	-	-	-	2	2
Çiftçi	29	152	15	138	334
Değirmenci	-	-	-	1	1
Demirci	-	1	-	1	2
Hatip	1	2	1	1	5
Helvacı	-	-	-	1	1
Hizmetkar	24	63	21	83	191
İmam	1	2	1	2	6
Kasap	-	-	-	1	1
Nalbant	-	3	1	-	4
Sığır Çobanı	1	2	-	1	4
Taş Kazıcı	4	2	4	9	19

Tablo 3'te görüldüğü gibi adı geçen mahallelerdeki hanelerde yaygın olarak yapılan meslek 334 hane ile çiftçiliktir. En fazla çiftçinin Köhne Mahallesi'nde ikamet ettiği görülmektedir. Kırsal bölgelerin pek çoğunda olduğu gibi çiftçilik bu mahallelerin temel geçim kaynağıdır. Toprak sahibi olmak sadece bir meslek olmaktan çok, kişinin hane sahibi olmasını sağlayarak, özgüven , itibar kazandırır ve bölge içindeki sosyal statüsünü belirlerdi. Çiftçilik yanında arabacı da diğer mesleklere oranla daha fazla uğraşılan meslekler grubunda yer almaktadır. En fazla arabacı Köhne Mahallesi'nde ikamet etmekte olup bunu sırasıyla Yenice ve Cami-i Şerif mahalleleri takip etmektedir. En az arabacı ise Orta Mahalle'de görülmektedir. Buna göre arabacıların fazla olduğu mahallelerde insanların yaygın olarak bu meslekten geçimini sağladıkları ve ticari faaliyetlerin bu mahallelerde etkin olarak yapıldığı görülmektedir. Merkez mahallelerde 2 demirci dükkanı ile 4 nalbantçı dükkanının olması, arabacılığın kazadaki ağırlığına işaret etmektedir. Arabacılığın yaygın bir şekilde yapılması, mahallelerin ve mahalleler dışındaki yakın çevrelerin iletişim halinde olduğunu göstermektedir. Bu da mahallelerin kapalı ilişkiler ağına bağlı olmadığını, dışarıya açık bir yapıda olduğu anlamına gelmektedir. Aynı şekilde mahallelerde tarımsal üretimin geçimlik düzeyin üzerinde bir kapasiteye sahip olduğunu ifade etmektedir. Çünkü tarımsal üretimi geçimlik düzeyde tutan faktörlerden birisi taşıma faaliyetlerinin yetersiz olmasıdır.⁹ Elbetteki bu durum yoğun taşımacılığın yapıldığını göstermemektedir. Ancak küçük boyutlarda da olsa ticari bir faaliyetin olduğu söylenebilir. İnönü'nün Eskişehir-Bilecik yol güzergahı üzerinde olması, çevre köylere yakın mesafede bulunması gibi faktörler burada taşımacılığın gelişmesinde olumlu bir rol oynamıştır. Yeterli koşum hayvanına sahip olmak da taşımacılık işinin gelişiminde etkili olmuştur.

Hizmetkarlık mesleği de yaygın olarak yapılan meslekler arasında yer almaktadır. En fazla hizmetkar Yenice Mahallesi'nde bulunmaktadır. Bunu sırasıyla Köhne, Cam-i Şerif ve Orta mahalleleri takip etmektedir. Bu mesleğin yapıldığı yerlerde zengin ailelerin var olduğunu söylemek mümkündür. Geçimini hizmetkarlıkla sağlayan hanelere bakıldığında, hane reislerinin üzerinde başka bir mal varlığı yoktur. Taş kazıcılığı da önemli bir meslek olup bölgede bir geçim

⁹ Efe, *a.g.m.*, s.38.

kaynağı olarak yerini almaktadır. Bu durum bölgeye yakın bir yerde taş ocağının varlığını açıklayabilir. Eskişehir ve çevresini ziyaret eden seyyahların yazılarından anlaşıldığına göre taş kazıcılar muhtemelen bu bölgede bulunan lületaşı madeninde çalışmaktaydılar. Mahallelerde hizmetkarlık yapan bazı kişilerin de taş kazıcılığını ek iş olarak yaptıkları görülmektedir. Bunun yanında merkeze ait mahallelerde; imam, kasap, bekçi, değirmenci, bakkal, berber, nalbant, helvacı gibi çeşitli meslek dallarına da rastlanmaktadır.¹⁰

Merkeze ait mahalleler içinde Yenice Mahallesi diğer mahallelere göre farklılık göstermektedir. Meslek gruplarının büyük çoğunluğunun Yenice Mahallesi'nde olması, ticari hayatın burada yoğunlaştığını göstermektedir. Bununla birlikte genel olarak bakıldığında ticaretle çok az kişinin geçimini sağlaması, XIX.yüzyılda ticaretin gelişmemesiyle, bölgenin ticari faaliyet yerlerine ve limanlara uzak olması ile açıklanabilir.

Bütün bu veriler İnönü'de yaşayan halkın en fazla hangi meslekle uğraştığını ve ailelerin büyük çoğunluğunun hangi meslekten geçimini sağladığı gibi konularda önemli bilgiler sunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle en yaygın meslek dalının çiftçilik olduğu görülmektedir. Bu durum halkın geçimini çoğunlukla bu meslekten sağladığını gösterdiği gibi İnönü'nün ekonomisinin tarıma dayalı olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Tablo 4: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Şahısların Sosyal Durumu

Mahalleler	Fukara	Metruk	Muhtaç	Yetim
Cami-i Şerif	-	-	-	1
Köhne	-	6	-	9
Orta	1	1	-	-
Yenice	2	-	1	2
Toplam	3	7	1	12

¹⁰ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*, nr. 08272,16106,16107,16110,(H. 1260-1261).

Tablo 4'te görüldüğü gibi Köhne Mahallesi'nde; 6 metruk (kimsesiz), 9 yetim; Yenice Mahallesi'nde; 1 muhtaç, 2 fukara, 2 yetim; Orta Mahalle'de; 1 metruk, 1 fukara; Cami-i Şerif Mahallesi'nde ise 1 yetim bulunmaktadır. Mahallelerdeki sosyal durum değerlendirildiğinde az sayıda ihtiyaç sahibi insan olduğu söylenebilir. Bu durum ekonomik olarak halkın refah seviyesinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Bu dönemde İnönü Kazası'na ait temettuât defterlerinde harîk-zede (yangından zarar görmüş) kayıtları dikkati çekmektedir. Kazanın genelinde etkili olan yangının çıkış tarihi konusunda kayıtlarda bilgi bulunmamasına rağmen kayıtların tutulduğu 1844-1845 yılından kısa bir süre önce olması muhtemeldir. Zira adı geçen kayıtlarda yangından zarar görmüş hanelerden vergi tahsil edilmemiştir.

Tablo 5: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Hanelerle İlgili Harîk-zede Kayıtları

Mahalleler	Harîk-zede Hane Sayısı (Yangından Zarar Görmüş)
Cami-i Şerif	32
Köhne	87
Orta	19
Yenice	137
Toplam	275

Tablo 5'te görüldüğü gibi Yenice Mahallesi en fazla harîk-zede mağduru olup bunu sırasıyla Köhne ve Cami-i Şerif mahalleleri takip etmektedir. Orta Mahalle'de ise harîk-zede mağduru en az seviyededir.¹¹ Buna göre harîk-zede mağduru en fazla olan Yenice Mahallesi'nde insanların yangından büyük zarar gördüğünü ve yangının bu mahalle merkezli çıktığı söylenebilir. Aynı zamanda harîk-zede mağdurlarından vergi alınmadığı da görülmektedir. Zira Osmanlı Devleti

¹¹ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*, nr. 08272, 16106, 16107, 16110, (H. 1260-1261).

yangın dolayısıyla malını mülkünü kaybeden reyanın kendini toparlaması için bir süre vergi muafiyeti getirmiştir.

2.5. HANE REİSLERİNİN İSİM VE LAKAPLARI

Temettuât defterlerinde hane reislerinin isim ve şöhretlerinin yanısıra unvanları, lakapları, meslekleri, resmi görevleri ve etnik yapıları gibi bütün ayrıntıların verilmiş olması sosyal tarih açısından önemlidir. Defterlerde hane esaslı yazım sistemi kullanılmakla birlikte hane reisleri de yazıma dahil edilmiştir. Öyle ki hiç vergi vermeyen hane reisleri de yazılmıştır. Bu durum nüfusun durumu hakkında değerlendirmeler yapma olanağı sağlamaktadır.¹²

Tablo 6: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Şahısların İsimleri

Mahalleler	Abdullah	Ahmet	Ali	Hasan	Hüseyin	İbrahim	İsmail	Mehmet	Mustafa	Osman	Süleyman
Cami-i Şerif	-	5	10	8	3	1	-	34	-	3	1
Köhne	1	16	6	15	26	20	5	23	21	18	5
Orta	-	2	2	2	6	5	-	7	2	3	1
Yenice	2	18	5	22	22	13	8	32	13	19	7
Toplam	3	41	23	47	57	39	13	96	36	43	14

Tablo 6'da görüldüğü gibi İnönü Kazası'nda en çok kullanılan isim Mehmet olup bunu sırayla Hüseyin, Hasan, Osman, Ahmet gibi isimler takip etmektedir.

¹² Kütükoğlu, *a.g.m.*, s. 399-400.

Kazanın etnik yapısına uygun olarak isimlerin Müslüman isimlerden oluştuğu tespit edilmektedir..

Defterdeki kayıtlarda, adı geçen hane reislerinin adlarının genelde tek isim olduğu görülmektedir. Defterlerde hane sahibi, çoğu kez babasının adıyla ifade edilirken bazen de baba adı unvan veya lakabıyla yazılıp, hane reisinin adı tek kaydedilmiştir. “*Kara Adem oğlu Hüseyin Ağa*”¹³ gibi veya “*Hacı Hamza oğlu Hüseyin Ağa*”¹⁴ örneğinde olduğu gibi, babasının şöhretiyle birlikte yazılmıştır.

Cami-i Şerif Mahallesi’nin “*3. hanesinde oturan Sarıların Ömer Ağa*” ile “*4. Hanesinde oturan Sarıların Kılıç Hasan Ağa*” ve “*5. hanesinde oturan Sarıların Küçük Mehmet*”¹⁵ örneğinde olduğu gibi akraba olanların kayda geçirilirken arka arkaya yazılması dikkat çekmektedir. Bu durum akrabaların birbirine yakın oturduklarını ve akrabalık bağlarının kuvvetli olduğunu göstermektedir.

Yine defterlerde kişilerin “*Sarı oğlu Hacı İbrahim Ağa*”¹⁶, “*Bodur Ali oğlu Ahmet*”¹⁷ gibi fiziksel görünüşü veya teniyle ilgili bilgilere de rastlanmaktadır.

Bunun yanında kayıtlarda mahallelerde yaşayan kişilerin lakaplarına da yer verilmiş olup bu durum kişilerin sosyal statüsünü ortaya koymasından önemlidir. Örneğin; ağa, hacı gibi lakaplar kişilerin zenginlikleri hakkında bilgi verirken hafız, molla, kadı gibi lakaplar da onların ilmi yönlerine işaret etmektedir. Bunun yanında Yörük, Kürt gibi lakapların kullanılması İnönü’nün etnik yapısı hakkında bazı ip uçları vermektedir .

¹³ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*,nr. 16110, (H. 1260-1261), s. 4.

¹⁴ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*,nr. 08272, (H. 1260-1261), s. 14.

¹⁵ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*,nr. 16110, (H. 1260-1261), s. 3.

¹⁶ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*,nr. 16106, (H. 1260-1261), s. 3.

¹⁷ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*,nr. 16106, (H. 1260-1261), s. 3.

Tablo 7: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerindeki Şahısların Lakapları

	Ağa	Hacı	Hafız	Hoca	İmam	Kadı	Kara	Molla	Topal	Şeyh	Yörük	Kürt
Cam-i Şerif	43	2	2	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Köhne	211	13	-	-	2	2	19	7	2	3	3	-
Orta	29	-	1	-	-	-	1	1		-	-	-
Yenice	161	15	-	1	1	2	4	7	1	-	2	1
Toplam	444	30	3	1	3	4	25	16	4	3	5	-

Tablo 7’de görüldüğü gibi Cam-i Şerif Mahallesi’nde; 43 ağa, Orta Mahalle’de; 29 ağa, Yenice Mahallesi’nde; 161 ağa, Köhne Mahallesi’nde; 211 ağa bulunmaktadır. İnönü’de ağa lakabının bu kadar çok kullanılması bölgenin toprak bakımından zengin olduğunu göstermektedir. Zira İnönü’de merkez mahallelerinde kayıtlı toplam 530 hanenin % 83’ünü ağa lakaplı kişiler oluşturmaktadır. Köydeki hane reisleri arasında “topal”, “kör” gibi lakapların fiziksel durumlarından kaynaklandığını, ”deli” v.b. lakapların, mahallelilerin yakıştırma ve bir başka deyişle alay etme olduğu düşünülebilir. Dikkati çeken bir durum da kişilere “zurnacı”, “demirci” v.b. yaptığı meslekten dolayı verilen lakaplardır. Çünkü bugün de aynı lakapla anılan aileler mevcuttur. Hacı lakabı ise belli bir ekonomik güce sahip kişilerin varlığına işaret etmektedir.¹⁸ Bu ünvanı taşıyanların büyük bir kısmının Yenice Mahallesi’nde ikamet etmesi, bu mahallenin gelir seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

¹⁸ BOA, *ML.VRD. TMT. d.*, nr. 08272,16106,16107,16110,(H. 1260-1261).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ZİRÂİ HAYAT VE HAYVANCILIK

3.1. TOPRAĞIN MİKTARI VE KULLANIM ALANLARINA GÖRE DAĞILIMI

Osmanlı tarım istatistiklerinde, bir ailenin mülkiyetinde olup olmadığına bakılmadan, nadasa bıraktığı ve ektiği toprakların yüzölçümüne göre tarım işletmeleri üçe ayrılmıştır.

a) “*İmâlât-ı Sağire*”: Yüzölçümleri 10 dönümden az olan küçük işletmelerdir.

b) “*İmâlât-ı Mütevasıta*”: Yüzölçümleri 10-50 dönüm arasında olan orta büyüklükte işletmelerdir.

c) “*İmâlât-ı Cesime*”: Yüzölçümleri 50 dönümden daha fazla olan büyük işletmelerdir.

İşlenen toprakların yüzölçümlerine göre yapılan sınıflamaya, o dönemde zirai üretimde emek faktörünün önemini dikkate alarak başka bir açıklama daha getirilebilir. Küçük işletmelerde, kendi işletmesindeki tarım işleri bütün çalışma zamanlarını doldurmadığından, aile üyelerinin bir kısmı işgüçlerini ücret karşılığında daha büyük işletmelere kiralıyor; ya da tarım dışı ekonomik faaliyetlerde bulunuyorlardı. Yüzölçümleri 10-50 dönüm arasında olan işletmeler, orta büyüklükte bir ailenin çalışma zamanını dolduracak genişlikteydi. Buna karşılık büyük işletmeler, en azından hasat mevsimi gibi zirai faaliyetin yoğunluğunun arttığı zamanlarda yardımcı işgücüne gerek duyulan işletmelerdi.

Tarım işletmelerinin niteliklerini belirleyen bir diğer önemli faktör de bunların sermaye donatımlarıdır. Bir tarım işletmesinin sermaye donatımı başlıca dört bölümden oluşur: 1) Ev, ambar, samanlık, ahır, ağıl ve kümes gibi binalar 2) Hayvanlar 3) Çift araçları 4) Toprak.

XIX. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda bir küçük üretici aile işletmesi için gerekli sermaye miktarı ne kadardı ve bunun bileşimi nasıldı? Bu sorunun cevabı, Osmanlıların iskân uygulamalarından yararlanılarak verilebilir. Devlet, iskân ettiği çiftçiler için bir küçük üretici olarak varlıklarını sürdürebilecekleri bir tarım işletmesi kuruyordu. Her aile için ahşap tek odalı bir ev ve bunun bitişiğinde 5 hayvan bağlanabilecek büyüklükte bir ahırla, üstü kiremit örtülü bir samanlık yapılacak, ayrıca birer çift öküz ve yeteri kadar toprak ile tohum ve yiyecek verilecekti. Bölgede geçerli fiyat düzeyine bakarak, böyle bir küçük üretici aile işletmesinde ev, ahır ve samanlık yapılacak, 400 kuruşu ile bir çift öküz satın alınacaktı. Ayrıca 500 kuruş değerinde toprak verilecek ve tarım işletmesi kurulmuş olacaktı. Böylece temettuât kayıtları bir çiftçinin küçük bir tarım işletmesi kurabilmesi hakkında bize asgari bilgi vermiş olacaktır.¹

3.2. MAHALLELERE GÖRE TARIMSAL ARAZİ VE DAĞILIMI

Osmanlı Devleti ilhak ettiği her yerin arazisini ve nüfusunu derhal tahrir ettirerek, araziye tımar ve zeamet usulü üzere taksim ve tahsis ederdi.²

Temettuât defterlerinde ekili tarlalar “*mezru tarla*” olarak gösterilmiştir. 1844-1845[H.1260-1261] sayımında “*mezru*” ve “*gayr-i mezru*” tarlalar ayrı yazılmıştır. “*Mezru tarla*” adıyla yazılanlar hububat ekilen tarlalardır; hububat dışında büyük çapta ekim yapılan diğer mahsullere ait tarlalar ayrı yazılmıştır. Kiraya verilen tarlaların yıllık kira bedeli belirtilmiştir. Mezru araziden sonra bağ, bahçe, bostan ve korulara yer verilmiştir. 1844–1845 [1260–1261]'de tarlalarda olduğu gibi yüz ölçümü ile yıllık gelirleri de kaydolunmuştur. Meyve bahçeleri sadece “*bahçe*” adıyla yazılırken harir bahçeleri (dut) ve zeytinlikler ayrıca kaydedilmiştir.

¹ Tefik Güran, “Osmanlı Tarım Ekonomisi 1840-1910”, *19.Yüzyıl Osmanlı Tarımı*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1998, s. 81.

² Ziya Karamursal, *Osmanlı Mali Tarihi Hakkında Tetkikler*, TTK., Ankara, s.206.

Bağ ve bostanlar daha ziyade 1–2 dönümlük, hatta bir kısmında 1-2 evleklik yerlerdir. Sadece ailelerin ihtiyacını karşılayacak kadar mahsul alınan küçük bağların üzümleri için öşür tahakkuk ettirilmemiştir.³

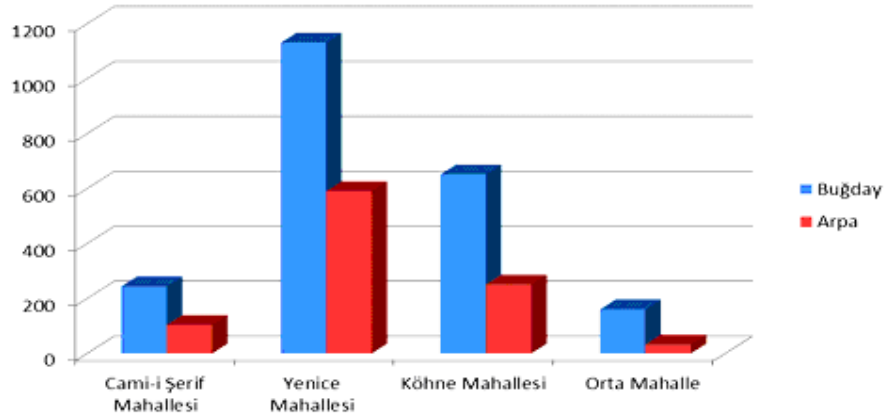
Dönüm, Osmanlı döneminde kullanılan bir arazi ölçü birimidir. Genellikle bir dönüm geniş adımlarıyla yürüyen dönümcünün 40 x 40= 1600 adım karelik bir yüzölçümünü ifade eder ve buna “örfî dönüm” adı verilirdi. Ancak adım aralığı kişiden kişiye değiştiği için bu ölçü birimi tam bir kesinlik sağlamıyordu. Bu nedenle her adım için bir mimar arşını (yaklaşık 75,78 cm) esas alan bir ölçü sistemi daha ortaya çıkmış ve buna “şer’î dönüm” adı verilmiştir. Buna göre bir dönüm 1600 mimar arşını kare, yani 916.8 m² veya 919.302 m²’lik bir araziyi gösterirdi. Dönümün dörtte birine ise evlek denirdi. Ancak dönüm miktarı yine de her yerde aynı ölçüyü tutmamaktaydı. İstanbul ve yöresinde bir dönüm 1.225 mimar arşını kare (70.9), Anadolu’da 2.025 mimar arşını kare (11.604 m²), Mısır, Irak ve İran’da ise 3.600 mimar arşını kare (220.629 m²) idi.⁴ İnönü’de kullanılan dönümün büyüklüğü de muhtemelen, Anadolu’da kullanılan ölçeğin aynısı olmalıdır, yani yaklaşık olarak 11.604 m² civarındadır.

---

³ Kütükoğlu, *a.g.m.*, s. 406-407.

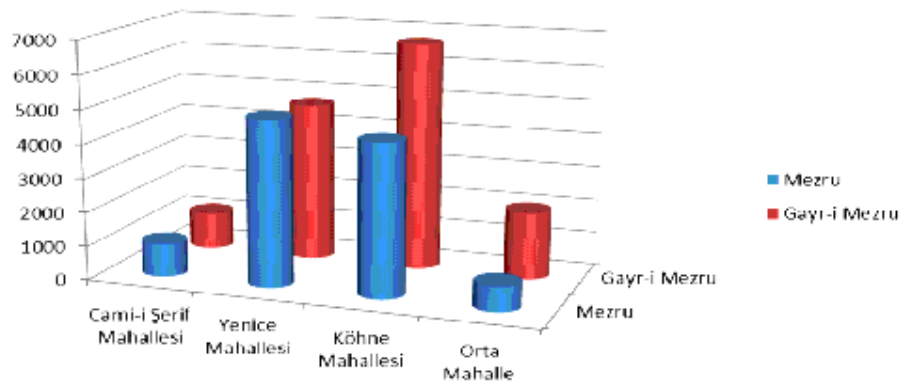
⁴ Feridun Emecen, “Dönüm”, *DİA*, C.IX, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Yayınları, İstanbul 1994, s. 521.

Grafik 2. 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinde Dönüm Cinsinden Tarımsal Arazi ve Dağılımı

Grafik 2'de görüldüğü gibi buğday ve arpa türünden ekili alanları en fazla olan mahalle Yenice Mahallesi'dir. Bunu sırasıyla Köhne ve Cami-i Şerif Mahallesi takip etmektedir. Buğday ve arpa ekili alanlarının en az olduğu yer Orta Mahalle'dir. İnönü'de buğday ve arpanın yanı sıra az miktarda burçak ve hayvan yemi olarak kullanılan kablucanın ekimi de görülmektedir. Bu veriler ışığında hububat yetiştiriciliğin yaygın olması, iklimin karasal olmasıyla yakından ilgilidir. İklim, bölgedeki zirai çeşitliliğin azlığına doğrudan etki etmiştir.

Grafik 3. 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinde Mezru ve Gayr-i Mezru Arazi Dağılımı

Grafik 3'te görüldüğü gibi en fazla mezru alana Yenice Mahallesi sahiptir. Bunu sırasıyla Köhne Mahallesi ve Cami-i Şerif Mahallesi takip etmektedir. En az mezru alana ise Orta Mahalle sahiptir. Gayr-i mezru alan bakımından ise en fazla alan Köhne Mahallesi'nde, en az alan ise Cami-i Şerif Mahallesi'nde bulunmaktadır. Kazanın temettuât defterleri toplamda gayr-i mezru arazinin (ekili-dikili olmayan arazi) daha fazla olduğunu, mezru arazinin ise (ekili-dikili arazi) daha az olduğunu göstermektedir.

XIX. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda kullanılan toprakların % 90'a yakın bir bölümünde kuru tarım yapılmakta ve hububat ekilmekteydi; nadas süreleri çok uzundu, tarım araçları iptidai idi. Gübre ve iyi tohum gibi verimliliği artırıcı girdilerden pek yararlanılmazken, bütün bunlar toprak-yoğun bir teknolojinin göstergesiydi.⁵ Bu verilerin İnönü merkez mahalleleri için de benzer sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Zira toprakların çoğunun işlenilmediği, arazilerin boş bırakıldığı görülmektedir.

Sulama imkanlarının kısıtlı olması verimi etkileyen faktörlerden biri olduğundan sebze ve çayırılık alan ekiminin dar olduğu görülmektedir. Muhtemeldir ki, bölge halkı kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar sebzelik alan, hayvanlarının ihtiyaçlarını kadar da çayır ekimi yapmıştır.

Tablo 8: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerine Ait Sebzelik, Çayırılık ve İcar Tarla Alanları

Mahalle	Sebze (Dönüm)	Çayırılık (Dönüm)	İcar Tarla (Dönüm)
Cami-i Şerif Mahallesi	3	39	0
Köhne Mahallesi	34,5	128	130
Orta Mahalle	11,5	155	76
Yenice Mahallesi	16,5	152	40
Toplam	65,5	474	246

⁵ Efe, *a.g.m.*, s.24-25.

Tablo 8’de görüldüğü gibi en fazla sebzelik alan 34,5 dönüm ile Köhne Mahallesi’nde, en az ise 3 dönümle Cami-i Şerif Mahallesi’nde bulunmaktadır. Toplamda ise sebzelik alan diğer alanlara göre azdır. Sebzelik alanın az olması hem iklimin hem de su imkanlarının elverişli olmadığını göstermektedir. Çayırılık alan bakımından ise birinci sırayı 155 dönümle Orta Mahalle alırken bunu Yenice, Köhne ve Cami-i Şerif mahalleleri takip etmektedir. Çayırılık alanın en fazla Orta Mahalle’de olması bu mahallede hayvancılığın daha yaygın olduğunu göstermektedir. Cami-i Şerif Mahallesi’nde çayırılık alanın az olması hayvancılığın daha küçük çapta yapıldığını belgelemektedir. Toplamda ise en fazla alanın, çayırılık alan olduğu görülmektedir ki bu durum bölgede hayvancılığın yaygın bir ekonomik faaliyet olduğunu ortaya koymaktadır.⁶

Yenice, Orta ve Köhne mahallelerinde 246 dönüm arazinin icara verildiği görülmektedir. Toplam arazi ekimine bakıldığında icara verilen arazinin düşük olduğu görülmektedir. Bunu nedeni tarlaların yoğun kullanım etkisiyle veriminin düşürülmek istenmemesi; hanelerin çoğunun işgücü eksikliği nedeniyle ancak kendi toprağını ekip biçebilecek durumda olmaları ve başkasının toprağını ekebilecek ekonomik güce sahip olmamaları gösterilebilir. Köhne Mahallesi’ndeki 130 dönümlük icar tarla diğer mahallelerde icara verilen arazilere göre çok yüksektir. Aslında, arazinin tamamının nadasa bırakılmayarak icara verilmesi, atıl durumda olan toprağın bir kısmının değerlendirilmesini sağlamaktadır. Ancak bu durumda toprak dinlendirilemeyeceği için verim kaybına uğramak da kaçınılmaz olacaktır. Cami-i Şerif Mahallesi’nde ise hiç icar kaydı bulunmamaktadır.

3.3. MAHALLELERE GÖRE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ

Temettuât defterlerinde, gayrimenkullerden sonra hayvanlar da kayda geçmiştir. Böylece bir kaza ya da kasabada en çok hangi hayvanların beslenip yetiştirildiği ve bunlardan ne ölçüde kazanç sağlandığını tespit etmek mümkün

⁶ BOA, *ML.VRD. TMT.d.*, nr. 08272,16106,16107,16110, (H. 1260-1261).

olabilmektedir. 1844-1845 [H.1260-1261] sayımında; inek, koyun, keçi ve kısraka ait hasıllar ile arı kovana sayıları ve bunlardan elde edilen yıllık gelirler kaydedilmiştir.⁷ İnönü Kazası'nın merkez mahallelerine ait temettuât defterlerinde de benzer bir tasnif görülmektedir.

Tablo 9: 1844–1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Büyükbaş Hayvan Cinsleri İle Sayıları

Mahalleler	Karasığır Öküzü	Sağman İnek	Sağman Camız	Dişi Merkep	Erkek Merkep	Kısrak
Cami-i Şerif	42	30	6	3	1	3
Köhne	202	180	25	40	2	30
Orta	40	51	5	5	4	8
Yenice	282	187	8	36	1	34
Toplam	566	448	44	84	8	75

Tablo 9'da görüldüğü gibi mahallelerdeki büyükbaş hayvan varlığının temettuât kayıtlarındaki verileri incelendiğinde toplam 1225 büyükbaş hayvan sayısına ulaşılmaktadır. Sağman inek, karasığır ineği ve sağman camız gelir getiren büyükbaş hayvanlar arasında yer alırken, koşum hayvanı olarak kullanılan sığır ve öküz sayısının önemli rakamlara ulaştığı söylenebilir. Camız yetiştirilmesi bölgenin bataklık olmasının bir sonucu olduğu gibi aynı zamanda bu hayvanın sütü dışında koşum hayvanı olarak da kullanıldığı olasılığının bulunduğunu göstermektedir. Mahallelerde hane başına düşen sığır yetiştiriciliği oldukça yaygındır. Mahalleler genelinde hayvan gelirinden daha fazla oranda araba kiracılığından gelir elde edilmesi mevcut büyükbaş hayvanlarının ağırlıklı olarak işgücünden yararlandığı izlenimini doğurmaktadır. Çünkü bir işletme için çift sürmede kullanılan en önemli araç öküzdür. Ayrıca öküzün tercih edilmesi arazi yapısının engebeli olmasından da

⁷ Kütükoğlu, *a.g.m.*, s. 409-410.

kaynaklanıyor olabilir. Öküzlerin ata nazaran, burçak ve samanla beslenmesi ve yaz aylarında da çayıra gönderilmesinden ötürü, at beslemeye göre giderlerinin daha az olması da öküzlerin tercih edilme sebepleri arasında yer alabilir. Bölge genelinde birkaç hane hariç her hanede büyükbaş hayvana rastlanırken, büyükbaş hayvanı olmayan hanelerin genellikle ekilecek arazilerinin olmadığı görülmektedir. Bu hanelerin hayvanların işgücüne ihtiyaçları olmadığından hayvan besleme masrafından kaçınmak için büyükbaş hayvan yetiştirme fikrinden uzak durdukları düşünülebilir. Bu rakamların da açıkça gösterdiği gibi bölgede büyükbaş hayvancılığın öncelikli olarak tarımı desteklemek ve bölge halkının et, süt vb. kendi ihtiyaçlarını karşılamak için yapıldığını gösterir. Ayrıca koşum hayvanı olarak kullanılabilen hayvanların gerektiğinde nakliyatda kullanılmasının ticari hayatı da canlandırdığı gözlenmektedir.

Tablo 10: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Küçükbaş Hayvan Cinslerinin Sayıları

Mahalleler	Sağman Koyun	Yoz Koyun	Kuzu	Sağmal Keçi	Yoz Keçi	Oğlak
Cami-i Şerif	40	20	30	30	10	30
Köhne	688	224	647	634	192	551
Orta	175	130	138	89	5	69
Yenice	105	105	55	150	72	117
Toplam	1008	479	870	903	279	767

Temettuât kayıtlarına göre, kazada en fazla koyun ve keçi yetiştirildiği görülmektedir. Hayvanlara ait veriler değerlendirildiğinde en fazla sağmal koyunun Köhne Mahallesi'nde olduğunu bunu Orta ve Yenice mahallerinin takip ettiği görülmektedir. En fazla sağmal keçi yetiştirilen mahalleler ise Köhne olup bunu Yenice ve Orta mahalleleri takip etmektedir. Keçi yetiştirilmesinde bölgenin coğrafi olarak dağlık olmasının da etkisi olduğu düşünülebilir. Küçükbaş hayvancılığın bu kadar yaygın olarak yapılmasının öncelikle hanelerin et, süt, tereyağı, yoğurt, deri,

yün vb. ihtiyaçlarını karşılamak olduğu söylenebilir. Bunun yanında ihtiyaç fazlası olan hayvan ürünlerinin ticari amaçla üretildiği de düşünülebilir. Haneler ağnam vergisi olarak çok az vergi verdiklerinden ve küçükbaş hayvanların bakım giderleri de düşük seviyede olduğundan küçükbaş hayvancılığı tercih etmiş olabilecekleri düşünülmektedir.⁸

İnönü'ye bağlı merkez mahallelere ait temettuât defterlerinde büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yanında arıcılık faaliyetleri de yer almaktadır.

Tablo 11: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerine Ait Arıcılık Faaliyetleri

Mahalleler	Arıcılık (Kovan Sayısı)
Cami-i Şerif	-
Köhne	1
Orta	-
Yenice	3
Toplam	4

Tablo 11'de yer alan verilerden hareketle Cami-i Şerif ve Orta Mahalle'de arıcılık yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında Köhne Mahallesi'nde 1 adet, Yenice Mahallesi'nde ise 3 adet olmak üzere az sayıda kovan bulunmaktadır. Bu durum kazada sınırlı da olsa arıcılık faaliyetinin yapıldığını ortaya koymaktadır.⁹

⁸ Efe, *a.g.m.*, s.34-35.

⁹ BOA. *ML.VRD. TMT.d.*, nr. 08272,16106,16107,16110,(H. 1260-1261).

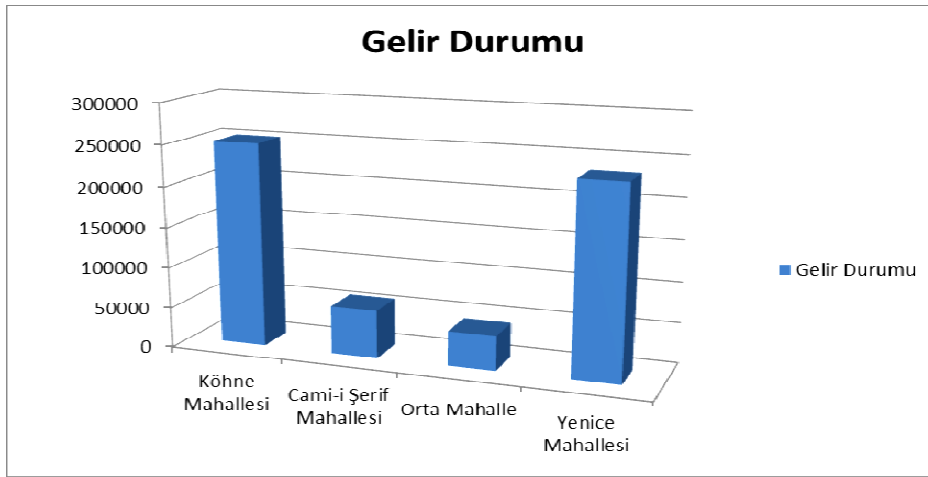
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GELİR KALEMLERİ VE VERGİLER

4.1. TEMETTUÂT DEFTERLERİNDE ADI GEÇEN GELİR KALEMLERİ

Temettuât defterleri, Osmanlı tebaasının, Tanzimat sonrasındaki gelirleri ve bu gelirlere göre biçilen vergi miktarları hakkında bilgi vermektedir. Bu defterlerde genellikle her hanenin mal varlığı yazıldıktan sonra toplam vergi miktarı da belirtilmiştir. Aynı şekilde bir köy veya mahallenin sayımı bittikten sonra buradan alınacak vergi ve temettü miktarı da kaydedilmiştir.¹ 1844–1845 yılı temettuât defterlerine göre İnönü Kazası'nın merkez mahallelerinde; ziraat, zanaat, hayvancılık ve arıcılıktan elde edilen gelirleri grafik halinde gösterilmektedir.

Grafik 4: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Gelir Durumu

¹ Ayşe Özdemir Kızılkın, "Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 20, *Kütahya* 2008, s. 60–61.

Grafik 4'te görüldüğü gibi Köhne Mahallesi en fazla gelire sahip olan mahalle olup bunu sırasıyla Yenice ve Cami-i Şerif mahalleleri takip etmektedir. En az gelire ise Orta Mahalle sahiptir. Aşağıda mahalleler bazında gelirlerin toplamı yanında, hane başına düşen gelirler de tablo halinde gösterilmektedir.

Tablo 12: 1844-1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Hane Başına Düşen Gelirleri

Mahalleler	Hane Sayısı	Gelir (Kuruş)	Hane Başına Ortalama
Cami-i Şerif	51	591.30	11,59
Köhne	244	251.39	10,30
Orta	41	428.50	10,45
Yenice	195	233.58	11,98

Tablo 12'de görüldüğü gibi hane başına düşen gelir bakımından en fazla gelire 11,98 kuruşla Yenice Mahallesi sahip olup bunu sırasıyla 11,59 kuruşla Cami-i Şerif Mahallesi ve 10,45 kuruşla Orta Mahalle takip etmektedir. Hane başına düşen gelir bakımından en az gelire sahip mahalle olarak 10,30 kuruşla Köhne Mahallesi görülmektedir.

Köhne Mahallesi temettuât defterlerine bakıldığında nüfusunun diğer mahallelere göre kalabalık olmasına rağmen hane gelirlerinin düşüklüğü dikkat çekmektedir. Gelirlerin düşük görülmesindeki bir diğer etken de bu tarihlerde çıkan büyük çaplı yangındır. Yenice Mahallesi'ndeki gelirin yüksekliği ise bu mahallede yaşayan hanelerin ekonomik refah seviyesinden kaynaklandığı gibi esnaf ve ticaret erbabının da burada ikamet etmesiyle yakından ilgilidir.

4.2. TEMETTUÂT DEFTERLERİNDE ADI GEÇEN VERGİ ÇEŞİTLERİ

Temettuât defterlerinde vergiler, her hane reisinin isminin üst tarafında dikey olarak yazılmıştır. 1845 [H.1261] tarihli defterlerde aynı zamanda bir yıl önce verdiği vergi-i mahsûsa ile birlikte öşre de yer verilmiştir. Bu bilgiler hane ve numaraların yan veya üstünde, isme dik bir şekilde sağdan sola “*meslek*”, “*vergi-i mahsûsa*”, “*öşür*” sırasıyla yazılmıştır. Vergi-i mahsûsaya ait rakamın “*sene-i sabıkada bir senede vermiş olduğu*” bazen de “*sene-i sabıkada vergi-i mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*” veya “*sene-i sabıkada vergi-i mahsûsası*” gibi verginin cinsinin belirtildiği görülmektedir.¹

Öşürlerde ise “*Âşâr olarak sene-i sabıkada vermiş olduğu*” başlığı altında hınta (buğday), şa’îr (arpa) başta olmak üzere herkesin kaldırdığı mahsulden alınan önce öşrûn kilesi, sonra kıymeti yazılmış ve altta kıymet kuruş olarak verilmiştir.

4.2.1. Vergi-i Mahsusa (Yıllık Özel Gelir Vergisi)

Temettuât tahririnde amaç herkesin kazancına ve mal varlığına göre devlete belirli miktarlarda vergi vermesi ve bunun bir düzene konularak belirlenen usullere göre vergi tahsilidir. Osmanlı Devleti’nde vergi tabiri ile ifade edilen ancemaatin vergisi, emlak ve temettuât vergileridir. Tanzimat öncesinde çok değişik türleri bulunan “*örfi tekâlif*”, 1840 yılında kaldırılmış bunların yerine “*vergi*”, “*ancemaatin vergi*”, “*komşuca alınan vergi*” gibi isimlerle ifade edilen tek bir vergi sistemi getirilmiştir. Herkesin kazancına göre alınacak olan verginin tespit edilebilmesi için önce temettuât tahrirleriyle vergi mükellefi olan kişilerin yıllık kazançları tahmin ve takdir edilerek kayıt altına alınmıştır. 1845 yılından itibaren vergiyi yılda iki taksitle ödeme yerine mahsulün alındığı aylarda bölgenin

¹ BOA, *ML.VRD.TMT.d.*, nr.08272 ,16106, 1607, 16110, (H. 1260-1261).

durumuna göre yıl boyunca alınması uygun görülmüştür.²

İnönü temettuât defterlerinde hane reisinin isminin üzerinde mesleği belirtildikten sonra “*sene-i sâbıkada vergi-i mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*” veya “*sene-i sabıkada vergi-i mahsûsası*” gibi ifadesi ile mükellefin senelik olarak devlete verdiği vergi yazılmıştır. Hane reisi kendi hanesini geçindirecek gelire ya da mal varlığına sahip değilse vergilendirilmemiştir Bunun yanında “*yetim olduğu*”, “*fukara olduğu*” gibi ifadeler kullanıldığında, yıllık vergileri yazılmamıştır. Bu durum yetim yoksul ve gariban kişilerden vergi alınmadığını gösterdiği gibi Tanzimat Dönemi’nde mali alanda yapılan yeniliklerin uygulamaya konulduğunu da kanıtlar niteliktedir.

Aşağıda İnönü’nün merkezine bağlı mahallelere ait vergi-i mahsusları tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 13: 1844–1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası’nın Merkez Mahallelerinin Vergi-i Mahsusası ve Hane Başına Düşen Vergi

Mahalleler	Hane Sayısı	Vergi-i Mahsusa (Kuruş)	Hane Başına Düşen ortalama (Kuruş)
Cami-i Şerif	51	4,28	83,94
Yenice	195	2,23	114
Orta	41	4,12	100
Köhne	244	2,44	96,07

Tablo 13’te görüldüğü gibi hane başına düşen vergi bakımından en fazla miktar 114 kuruşla Yenice Mahallesi’nde olup bunu sırasıyla Orta Mahalle ve Köhne Mahallesi takip etmektedir. Hane başına düşen vergi bakımından en az vergi ise 83,94 kuruşla Cami-i Şerif Mahallesi’nde ödenmiştir. Tablo 13 ve Tablo 14

² Kütükoğlu, *a.g.m.*, s. 411- 412.

karşılaştırıldığı zaman en fazla gelire sahip olan Yenice Mahallesi'nin aynı zamanda en fazla vergiyi veren mahalle olduğu görülmektedir.

Yenice Mahallesi'nin en fazla vergiyi ödemesindeki temel etken, bu mahallede yaşayan hanelerin ekonomik refah seviyesindeki yükseklikten kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak mahallelerde vergi ve gelir arasında tam anlamıyla dengeli bir dağılımın olmadığı, ekonomik olarak gelişmişlik düzeyinin farklılıklar gösterdiği tespit edilmektedir.

4.2.2. Öşür (A'sâr)

Osmanlılarda İmparatorluğu'nda öşür ve âşâr adı altında alınan müslümanlar tarafından toprağın sulanmasına bağlı olarak onda bir ila onda yarım arasında ödenen vergilerdir.³ Öşür, Arapça bir kelime olup çoğulu da "a'sâr" dir. Osmanlı'da öşür vergisi, en önemli vergi olma özelliğini devletin kuruluşundan yıkılışına kadar sürdürmüştür. Tanzimat'tan önce a'sâr, arazinin verim kabiliyetine göre farklı oranlarda alınırdı. A'sâr, çeşitli zaman ve yerlerde üretilen tarım ürünlerinin yarısından onda birine kadar alınmıştır. Tanzimat'ın ilanından sonra, bu oran öşür'ün anlamına uygun olarak onda bir oranında tahsil edilmeye başlanmıştır.

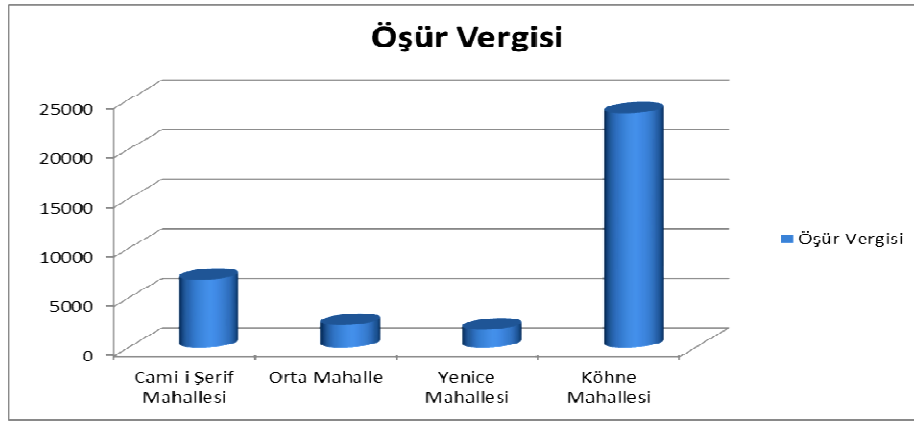
Aşar önceleri miri araziye işleten reaya tarafından tımar ve zeamet sahiplerine ödenirdi. Tımar sisteminin bozulmasından sonra bu vergi, önce mültezimlere ve daha sonra da muhassıllara ödenmeye başlandı. Tanzimat'ın ilk yıllarında muhassıllar aracılığıyla emaneten tahsil edilen aşar vergisi, tahsilatta görülen başarısızlık üzerine iltizama verilmeye başlandı.⁴ Defterde, hane reisinin adının üstünde senelik vergisinden sonra "*a'sâr-ı rûsumundan olarak bir senede*

³ Ömer Lütfi Barkan, "Öşür", Türkiye'de Toprak Meselesi, Toplu Eserler I, *DİA*, C.IX, İstanbul 1964, s.799-804.

⁴ Mustafa Kazım Kayhan, "Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Barla'nın Sosyo- Ekonomik Yapısı", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2006, s. 100-101.

verdiği” ya da “a’şâr-ı rüsumundan” ifadeleri belirtilmiş ve altına öşür miktarı kaydedilmiştir. Aşağıda İnönü’nün merkez mahallelerine ait öşür vergileri grafik halinde gösterilmektedir.

Grafik 5: 1844–1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası’nın Merkez Mahallelerinin Öşür Durumu

Grafik 5’te görüldüğü gibi Köhne Mahallesi en fazla öşür vergisini veren mahalle olup bunu sırasıyla Cami-i Şerif ve Orta mahalleleri takip etmektedir. En az öşür vergisini ise Yenice Mahallesi vermektedir. En fazla öşür ödeyen şahıs Orta Mahalle’de ikamet eden kaza müdürü Ali Ağa olup tasarrufu altında 230 dönüm mezru tarla olduğu görülmektedir.⁵ Öşür vergisinin en fazla olduğu mahallelerde insanların ekonomik faaliyetlerinin yaygın olarak toprağa dayalı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda kırsal bölgelerde insanların temel geçim kaynağının tarım olduğunu da göstermektedir.

Daha önceki tablolarda da belirtildiği üzere diğer mahallelere kıyasla Yenice Mahallesi’nde ticari hayatın canlı olduğunu söylemek mümkündür. Yenice Mahallesi’nde ekili alanın daha fazla olmasına rağmen, ödenen verginin düşük olması yaşanan yangınla ilgilidir.

⁵ BOA, *ML.VRD.TMT.d.*, nr.08272 ,16106, 1607, 16110, (H. 1260-1261).

4.2.3. Ağnam Rüsûmu

Ağnam Rüsûmu'na bazı kanunnamelerde “Resm-i Merai”, bazılarında “Resm-i Ganem” ve bir kısmında da” Koyun Resmi” denmektedir. Adı geçen vergiden son iki vergiden anlaşıldığı gibi yalnız koyundan alınan vergi anlaşılmakta ise de da birçok kanunnamelerde keçilerden de alındığı ifade edilmektedir. Ağnam resminin hesaplanmasında kuzulu koyun, oğlaklı keçi gibi beraber sayılır, yani oğlağın veya kuzusundan ayrıca vergi alınmazdı. Ağnam resmi yerliden, yörükten ve yüzdeciden alınan olmak üzere birkaç cinstir. Her birinden başka başka miktarlar tahsil edilirdi. Kütahya kanunnamesinde yerli bir yörüğün koyunlarından “Ağnam Resmi” olarak aynı miktar ve iki koyuna 1 akça alındığı zikredilmektedir. Verginin tahsili senede bir, mart ayı başında koyunların sayılmasından sonra yapılırdı. Adet-i ağnam bedeli zaman içerisinde fiyat artışlarından etkilenmiştir. Mesela Tanzimat’a yakın yıllarda verginin miktarı koyun başına 4 ila 30 pare arasında değişiyordu.⁶ 1820 yılında para biriminin akça olmasından vazgeçilmiş 1 kuruş kırk para olarak tespit edilmiştir.⁷ Aşağıda İnönü'nün merkez mahallelerine ait Ağnam Resmi tablo halinde gösterilmektedir.

Tablo 14: 1844–1845 Yılı Temettuât Defterlerine Göre İnönü Kazası'nın Merkez Mahallelerinin Ağnam Rüsûmu

Mahalleler	Ağnam Rüsûmu	
	Kuruş	Para
Cami-i Şerif	100	2
Köhne	25.691	29
Orta	-	-
Yenice	2.965	16

⁶ Ahmet Uzun, *İstanbul'un İaşesinde: Ondalık Ağnam Uygulaması 1783-1857*, TTK., Ankara 2006, s. 45

⁷ Mithat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügati*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1986, s.7.

Tablo 14'te görüldüğü gibi Köhne Mahallesi en fazla ağnam resmi veren mahalle olup bunu sırasıyla Yenice ve Cami-i Şerif mahalleleri takip etmektedir. Orta Mahalle'de koyun yetiştiren hane olmadığı için ağnam resmi de tahsil edilmemiştir.⁸ Buna göre ağnamın en fazla olduğu mahallelerde insanların ekonomik faaliyetleri arasında küçükbaş hayvancılığın önemli bir yer işgal ettiği söylenebilir. Bu noktada Köhne Mahallesi'nde yaşayan hanelerin tarımın yanı sıra küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile de yakından ilgilendikleri anlaşılmaktadır.

Küçükbaş hayvancılığın bu denli yaygın olarak görülmesinde küçükbaştan alınan verginin düşük olmasının da etkisi olabilir. Bir koyunun yıllık gelirinin 111 kuruş, ağnam vergisinin ise 1,5 kuruş olduğu dikkate alınırsa ağnam vergisinin çok düşük bir gider olduğu görülmektedir.⁹ Bu durum özellikle dar gelirli aileleri küçükbaş hayvan yetiştirmeye itmiş olabilir.

---

⁸ BOA, *ML.VRD.TMT.d.*, nr. 08272 ,16106, 1607, 16110,(H. 1260-1261).

⁹ Halil Şahin, "Eskişehir Kırsalında Ekonomik ve Sosyal Yapı", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir 2009, s.59.

SONUÇ

Bu çalışmada; İnönü Kazası'nın adının nereden geldiği üzerinde durularak ilkçağdan itibaren Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde tarihi yönden sahip olduğu özellikler incelenmiştir. Çalışmanın ana kaynağını oluşturan İnönü'ye ait temettuât kayıtları, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan ML.VRD.TMT. 08272, 16106, 16107, 16110 sıra numaralı defterlerden oluşmaktadır. Bu defterler 1844–1845 yıllarını kapsamaktadır.

Defterlere göre İnönü'de merkeze bağlı; Cami-i Şerif Mahallesi, Orta Mahalle, Yenice Mahallesi ve Köhne Mahallesi olmak üzere dört mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerdeki hane sayısı ise Cami-i Şerif Mahallesi'nde 51 hane, Orta Mahalle'de 41 hane, Yenice Mahallesi'nde 194 hane ve Köhne Mahallesi'nde 244 hane olmak üzere toplam 530 haneden oluşmaktadır. Nüfusun tamamı müslümandır. Eldeki veriler göz önüne alındığında, İnönü merkez mahallelerinde yaşayanların büyük bir bölümünün çiftçilikle uğraştığı, pek çoğunun ekilebilir araziye sahip olduğu, bu nedenle en önemli geçim kaynaklarının tarım olduğu söylenebilir. Bununla birlikte taş kazıcılığı, hizmetkarlık gibi ilave meslekler yaptıkları görülmektedir. Bu meslekleri yapmalarının nedeni olarak, geçinecek kadar araziye sahip olmamaları düşünülebilir. Taş kazıcılığının yaygın bir biçimde yapılmasının, bölgede bulunan lületaşı madeninin çıkarılmasıyla da ilgili olduğu söylenebilir. Arabacılık mesleğinin de yaygın bir biçimde yapıldığı görülmektedir. Bu mesleğin yaygın olarak yapılması, İnönü'nün canlı bir ticari hayatı olduğunu kanıtlar niteliktedir. Mahallelerde nalbant, demirci v.b. gibi mesleklerin olması, arabacılığın bölgedeki önemini bir kez daha vurgular. Ayrıca bölge halkının dışa açık bir biçimde yaşadığını gösterir.

Kayıtlarda ihtiyaç sahibi fazla insana rastlanmamaktır. Bu durum ekonomik bakımdan refah seviyesinin iyi olduğunu göstermektedir.

Bölgede yaygın olarak kullanılan isimler ise Hasan, Hüseyin, Osman ve Ahmet gibi isimlerdir. Hane reislerinin kullandığı lakaplara bakıldığında, akraba olanların genelde aynı mahalle içinde oturduğu dikkati çekmektedir.

Kayıtlardan da anlaşıldığı üzere, bu dönemde harık-zede (yangından zarar görmüş) insanlara ait bilgiler de verilmekte olup, bu bilgilerden İnönü’de büyük bir yangının çıktığı anlaşılmaktadır. Çıkan yangında mağdur olan harik-zedelerin vergiden muaf tutulduğu görülmektedir.

Tarım faaliyetleri incelendiği zaman en fazla buğday ve arpa türünde hububatlar görülür. Bunun yanı sıra bölge halkının kendine yetecek kadar sebze, hayvanlarının ihtiyaçlarını giderecek kadar da çayır ettikleri görülmektedir. Buğday ve arpa gibi hububat yetiştiriciliğinin yaygın olması iklimin karasal olmasıyla alakalı olup bu bölgede fazla zirai çeşitliliğin görülmemesi de iklimin karasallığının kanıtıdır.

Hayvancılık faaliyetlerinde daha çok büyükbaş, küçükbaş hayvancılık tercih edilirken az da olsa arıcılık yapılmakta olduğu görülmüştür. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın tercih edilmesinin nedeni; süt, yoğurt, peynir, tereyağı gibi hayvansal ürünlerin hem kendi ihtiyaçlarını, hem de evin ekonomik geçim kaynağını oluşturabilmesidir. Büyükbaş hayvanlar ulaşım, çiftçilik ve ticari faaliyetler için de yetiştirilmiştir. Bölgenin iklimi ve dayanıklılığından dolayı en fazla yetiştirilen büyükbaş hayvanların camız, inek, öküz v.b. olduğu söylenebilir. Genel itibarı ile büyük çiftçiler büyükbaş hayvan yetiştirirken, küçük çiftçiler küçükbaş hayvan yetiştirmiştir. Bunda küçükbaştan alınan ağnam vergisinin düşüklüğünün etkili olduğu da söylenebilir. Bir diğer etken de küçükbaş yetiştirmenin maliyetinin düşük olmasıdır.

Osmanlı Devleti’nde emek üzerinden vergi alındığı görülmektedir. Ancak vergi hesaplamaları yapılırken vergi mükelleflerinin tamamına aynı vergi oranı uygulanmaktadır. Buna rağmen vergi sisteminin adaletli olduğu söylenebilir.

Dört mahallenin 586,955 kuruşluk gelire sahip olduğu, vergi olarak ise toplam 54,108 kuruş “vergi-i mahsûsası” olduğu görülmektedir. Böylece 1844-1845 yılında İnönü Nahiyesi’ne bağlı merkez mahallelerden olan Köhne, Yenice, Cami-i Şerif ve Orta mahallelerine ait sosyo-ekonomik ve demografik yapısı hakkında orijinal bazı bilgilere ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

Arşiv Kaynakları

BOA, *ML.VRD. TMT. d.*, nr. 08272, H. 1260-1261.

BOA, *ML.VRD. TMT.d.* ,nr. 16106, 1260-1261.

BOA, *ML.VRD. TMT.d.*, nr. 16107, H. 1260-1261.

BOA, *ML.VRD. TMT.d.*, nr. 16110, H. 1260-1261.

Kaynak Eserler

Derviş Ahmet Aşıkı, *Aşıkpaşazade Tarihi*, (Haz. Cemil Çiftçi), Mostar Yayınları, İstanbul 2008.

Evlıya Çelebi Seyehatnamesi, (Haz.Seyyid Ali Kahraman-Yücel Dağlı) ,C.III,Yapı Kredi Yay., İstanbul 1999.

1-438 Numaralı Muhâsabe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (973/1530) II (Dizin ve Tıpkıbasım), T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.

Nasuhû's Silahi (Matrakçı), *Beyan-ı Menazil-i Seferi Irakeyn Sultan Süleyman Han*, (Çev: Prof. Dr. Hüseyin G. Yurtdayın), TTK Basımevi, Ankara 1976.

Kitaplar

Akgündüz, Ahmet-Öztürk, Said, *Yozgat Temettuât Defterleri*, Yimpaş Holding Yayınları, I, İstanbul 2000.

Çakır, Coşkun, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001.

Doğru, Halime, *XVI. Yüzyılda Eskişehir Ve Sultanönü Sancağı*, Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, No. 5, Eskişehir 2005.

Eş, Mecit, *Tarihsel Bir Bakışla Klasik Osmanlı Maliyesi*, Anadolu Üniversitesi Eğitim,Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı, No: 81, Eskişehir 1989.

Halaçoğlu, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı Ve Sosyal Yapı*, TTK Yayınları, Ankara 2003.

İşcan, Nejat, *Fotoğraflarla İnönü*, İşcan Yay. No:28, Eskişehir 2000.

Mutlu, Abdullah, *Tanzimat'tan Günümüze Türkiye'de Vergi Zihniyetinin Gelişimi*, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No: 2009/390, Ankara 2009.

Şener, Abdüllatif, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İşaret Yayınları, İstanbul 1990.

Tabakoğlu, Ahmet, *Toplu Makaleler I İktisat Tarihi*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005.

Texier, Charles, *Küçük Asya (Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi)*, C.II, (Çev. Ali Suat), Hizmet Vakfı, Ankara 2002.

Uzun, Ahmet, *İstanbul'un İaşesinde Devletin Rolü:Ondalık Ağnam Uygulaması*, TTK., Ankara 2006.

Ziya Karamursal, *Osmanlı Mali Tarihi Hakkında Tetkikler*, TTK., Ankara,1989.

Makaleler

Afyoncu, Erhan, "Osmanlı Devleti'nde Tahrir Sistemi", *Osmanlı*, C.VI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, ss.311-314.

Barkan, Ömer Lütfi, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", *Türkiyat Mecmuası*, C.X, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul 1953, ss.1-27.

Barkan, Ömer Lütfi, "Öşür", Türkiye'de Toprak Meselesi, Toplu Eserler I, *DİA*, C.IX, İstanbul 1964, s.799-804.

Emecen, Feridun, "Dönüm", *DİA*, C.IX, *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*, İstanbul 1994, ss.521.

Efe, Ayla, "1260-61/1844-45 Temettuat Sayımı Işığında Çukurhisar Köyünün Ekonomik ve Sosyal Görüntüsü", *A.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi*, C.VI, Sayı 1, 2006, ss.19-51

Fekete, Lajos, "Türk Vergi Tahrirleri", *Belleten*, (Çev.: Sadrettin Karatay), C.XI, S. 42, TTK Basımevi, Ankara 1947, ss.299-328.

Gökmen, Ertan, "Saruhan Sancağında Temettuat Tahrirleri" *Bilgi Türk Dünyası*

Sosyal Bilimler Dergisi, S. 45, Ankara 2008, ss.73-90.

Güran, Tevfik, “Osmanlı Tarım Ekonomisi 1840-1910”, *19.Yüzyıl Osmanlı Tarımı*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1998, ss.63-131.

Göyünç, Nejat, “Hane”, *DİA*, C.XV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, ss.552-553

İnalcık, Halil, “İslam Arazi ve Vergi Siteminin Teşekküllü Osmanlı Devrindeki Şekillerle Mukayesesi”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, ss.29-46.

İnalcık, Halil, “Osmanlılarda Raiyyet Rüsümü”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, ss.33-65.

Kızılkın, Ayşe Özdemir, “Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuât Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 20, Nisan 2008, ss.57-66.

Kütükoğlu, Mübahat S., “Osmanlı Sosyal ve İktisâdî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Bellekten*, LIX, S. 225, TTK Basımevi, Ankara 1995, ss.395-413.

Öztürk, Said, “Uşak’ın Sosyal Ve Ekonomik Tarihinin Mühim Bir Kaynağı Uşak Temettuât Defterleri”, *21.yy Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) Bildirileri*, I, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, No:2, İstanbul 2001, ss.177-187.

Özdeğer, Mehtap, “19. Yüzyılda Uşak Şehrinde Ekonomik ve Sosyal Hayat” *21.yy Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) Bildirileri*, I, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, Nu:2, İstanbul 2001, ss.231-259

Tabakoğlu, Ahmet, “Osmanlı Mali Yapısının Ana Hatları”, *Osmanlı*, C.IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2000, ss.331-345.

Sözlükler

Baykal, Bekir Sıtkı, *Tarih Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1974.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitapevi, Ankara 2005.

Pakalın, Mehmet Zeki , *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2004.

Tezler

Bozkurt, Fatih, "Maliye Nezareti Temettuât Defterlerine Göre Gördes Kazası'nın Sosyal Ve Ekonomik Durumu", Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2003.

Demir, Hüseyin, " I. Süleyman Döneminde Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı", Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2008.

Kayhan, Mustafa Kazım, "Temettuât Defterlerine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Barla'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2006.

İnce, Kasım, "Eskişehir ve Çevresindeki Osmanlı Devri Yapıları", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1990.

Soygun, Gülden, "10120 Numaralı Temettuât Defterleri'ne Göre Atabey Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844-1845)", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2006.

Şahin, Halil, "Eskişehir Kırsalında Ekonomik ve Sosyal Yapı: 1844-1845" Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2009.

Elektronik

WALES, Jimmy, *İnönü Eskişehir*, (Çevrimiçi),
http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0n%C3%B6n%C3%BC,_Eski%C5%9

Fehir, 4 Şubat 2014.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,
Tarihçe Eskişehir, (Çevrimiçi),
<http://www.eskisehirkulturturizm.gov.tr/TR,70839/genel-bilgiler.html> , 4 Şubat 2014.

Öztürk, Said, *Türkiye’de Temettuât Çalışmaları*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, (Çevrimiçi), <http://www.osmanli.org.tr/yazi.php?bolum=4&id=141>, 16 Şubat 2014.

<http://tez.yok.gov.tr/Ulusal/TezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jps>

EKLER

EK 1: İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerden Olan Yenice Mahallesi'ne Ait Temettuât Kaydı (BOA, *MLVRD.TMT.d.nr.11606*, s.42).

Erbab-ı Ziraatten idiğı

Altmış senesi vergisü 100 guruş

Aşar-ı rusümundan 127 guruş

Hane 106 Numro 106

Sağır Berber Oğlu Halil Ağa

Mezru Tarla Dönüm 15 Dönüm Gayr-i Mezru Tarla Dönüm 25

Hasılat-ı Senevisi 1143 (1260 Senesi)

Hasılat-ı Senevisi 0000

(1261 Senesi)

Yekün 1143 guruş

Sağman İnek re's 1 adet

Düğe re's 2 adet

Hasılat-ı Senevisi 25 guruş

Kara Sağman Koyun re's 2 adet

Mecmu'undan bir senede tahmînen temettü'ü 1167

Kirasından temettü'ü 100

Yekün 1267

EK 2: İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı mahallelerden Olan Cami-i Şerif Mahallesi'ne Ait Temettûat Kayıtları (BOA, ML.VRD.TMT.d.,nr. 16110, s.2-19)

Hane	No	Adı	Meslek	Vergi-yi Mahsus	Cami-i Şerif Mahallesi															
					Ekili Tarla Tarım Öşrü															
					Hububat Öşrü										Çayır		Sebze		Mezr-u Tarla Tarım Öşrü Top.	
					Hınta		Şair		kablıca		Burcak		Hububat Öşrü Top.		Krş.	Kaime	Krş.	Kaime	Krş.	Kaime
Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.											
1	1	Hacı hafız İbrahim Efendi	imam-hatip	.....	5	70	4	26	0	0	0	0	9	96,0	17	0	30	0	126	
2	2	Hacı Halil Ağa	Ziraat	280	19,5	273	1	6,5	0	3	0	3	20,5	285,5	0	0	5	0	325	
3	3	Sarıların Ömer Ağa'nın Emlakı	Ziraat	280	24	336	25	153	0	0	0	0	49	489,0	0	0	0	0	494	
4	4	Sarıların Kılıc Hasan Ağa	Ziraat	220	29	406	9	57	3	15	0	0	41	478,0	3	0	0	0		
5	5	Sarıların Küçük Mehmet	Ziraat	150	11	154	6,5	39	0	0	0	0	17,5	193,0	0	0	3	0	196	
6	6	CeferOğlu Mehmet Ağa	Ziraat	140	8,5	120,5	2	14,5	1,5	7,5	0	0	12	142,5	0	0	0	0	138,5	
7	7	Seyyit Ahmet Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	150	8,5	119	5	31,5	0	0	1	6,5	14,5	157,0	50	0	5	0	212	
8	8	Ali Bey Oğlu Yusuf	Ziraat	150	6	48	2	13	1,5	7,5	0	0	9,5	68,5	0	0	0	0		
9	9	Kara Adem Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	
10	10	Macık Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	60	4	56	0	0	0	0	0	0	4	56,0	0	0	4	0	60	
11	11	Macık Oğlu Kara Mustafa Ağa	Ziraat	90	6,5	91	0	0	0	0	0	0	6,5	91,0	0	0	5	0	96	
12	12	Kör Salih Ağa	Ziraat	35	0,5	7	0	0	0	0	0	0	0,5	7,0	0	0	2	0	9	
13	13	Koka Oğlu Kara Ağa	Asker	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	
14	14	Avcı Oğlu Ali Ağa	Ziraat	61	5	70	0	0	0	0	0	0	5	70,0	30	0	2	0	102	

15	15	Yusuf Efendi Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	60	3	42	0	0	0	0	0	0	3	42,0	25	0	0	0	67	
16	16	Yusuf Efendi Oğlu Abdürrahim Ağa	Ziraat	125	4,5	0	0	0	0	0	0	0	4,5	0,0	50	0	1	0	114	
17	17	Yusuf Efendi Oğlu Ali Ağa	Ziraat	100	9,5	133	7	45	1	5	0,5	4,5	18	187,5	0	0	0	0	237,5	
18	18	Kabadayı Ahmet Ağa	Ziraat	50	2	28	0	0	0	0	0,5	3,5	2,5	31,5	0	0	0	0	31,5	
19	19	Koka Oğlu Kara Mehmet Ağa	Ziraat	135	5	70	1	6,5	0	0	0	0	6	76,5	0	0	2	0	78,5	
20	20	Demirci Mehmet Ağa	Ziraat	80	5,5	77	0	0	0	0	0	0	5,5	77,0	25	0	5	0	107	
21	21	Dede Oğlu Osman Ağa	Ziraat	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	10	0	10	
22	22	Emin Ağa	Ziraat	100	4	56	2	13	0	0	0	0	6	69,0	25	0	2	0	96	
23	23	Topal Ali Ağa	Hizmetkar	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	25	0	3	0	28	
24	24	Emeksiz Oğlu Süleyman Ağa	Ziraat	83	5,5	77	0,5	2,5	0	0	0	0	6	79,5	0	0	5	0	84,5	
25	25	Emeksiz Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	80	5,5	77	3,5	23	2	10	2	13	13	123,0	0	0	3	0	126	
26	26	Karakülâh Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	100	4,5	63	5	29,5	0	0	0	0	9,5	92,5	0	0	2	0	94,5	
27	27	Akça Oğlu Yusuf Ağa	Hizmetkar	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	
28	28	Nalbant Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	250	20	280	8,5	61	2	10	1	6,5	31,5	357,5	0	0	5	0	357,5	
29	29	Seyyit Abidin Ağa	Muhtar	80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	
30	30	Abdülbaki Oğlu Bekir Ağa	Ziraat	90	5,5	77	2,5	16,5	3,5	17,5	0	0	11,5	111,0	0	0	0	0	115,5	
31	31	Abdülbaki Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	
32	32	Şakal(?) Ahmet Ağa	Sığırtmaç	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	
33	33	Bozgedik Oğlu Mustafa Ağa	Hizmetkar	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	

34	34	Bozgedik Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	
35	35	Kapucu Oğlu Ali	Hizmetkar	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	3	0	3		
36	36	Koca Ali Ağa	Ziraat	200	11,5	161	11,5	75	0	0	0	23	236,0	0	0	3	0	239		
37	37	Kara Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	65	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	2	0	2		
38	38	Emre (?) Oğlu Mustafa Ağa	Hizmetkar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	1	0	1		
39	39	Derviş Osman Ağa	Ziraat	41	2	7	0	0	0	0	0	2	7,0	0	0	3	0	9		
40	40	Arap Oğlu Ahmet Ağa	Hizmetkar	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0		
41	41	Çomak(?) Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	250	20	280	9	58,5	0	0	1	6,5	30	345,0	0	0	5	0	350	
42	42	(.....?)Oğlu Abdurrahman yetimi Osman	10 yaşında yetim	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	1	0	1		
43	43	Kara Oğlu Kara Mehmet Ağa	Hizmetkar	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	1	0	1		
44	44	Molla Mustafa Efendi	İmam vekili	0	1,5	21	1	6,5	0	0	0	2,5	27,5	0	0	1	0	28,5		
45	45	Kapıcı Oğlu Murat Dai	Hizmetkar	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0		
46	46	Fındık Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0		
47	47	Macık (?) Oğlu Halil Ağa	Ziraat	80	3	45	2	13	0	0	0	5	58,0	0	0	0	0	58		
48	48	Emir Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	47	8	112	5	29,5	0	0	0	13	141,5	0	0	0	0	141,5		
49	49	Çengil(?) mere Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	60	3	42	0,5	3	0	0	0	3,5	45,0	0	0	0	0	45		
50	50	Çırak Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0		
51	51	Sıddık Oğlu Kara Ağa	Ziraat	0	1,5	21	1	6,5	0	0	0	2,5	27,5	0	0	0	0	27,5		
TOPLAM				4271	252,5	3419,5	114,5	729,5	14,5	75,5	6	43,5	378,5	4172	250	0	114	0	3948	

EK 3: İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerden Olan Köhne Mahallesi'ne ait Temettuat kayıtları (BOA, ML.VRD.TMT.d.,nr. 08272, s.3-71)

Hane	No	Adı	Meslek	Köhne Mahallesi															
				Vergi-yi Mahsus	Ekili Tarla Tarım Öşrü														
					Hububat Öşrü										Çayır		Sebze		Mezr-u Tarla Öşrü
					Hinta		Şair		Kablca		Burcak		Hububat Öşrü Top.						
					Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.	Krş.	Para	Krş.	Para	Krş.
1	1	İmam hafız Halil Efendi	İmam		5	70	5	32,5	0,0	0,0	0	0	10,0	102,5	20	0	1	0	123,5
2	2	Hasan efendi Oğlu Emin	Ziraat	103	14	196	11,5	73,5	0,0	0,0	0	0	25,5	269,5	20	0	1	0	291,5
3	3	Sarı Köhne Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	250	11	154	13,5	87,5	0,0	0,0	0	0	24,5	241,5	0	0	1	0	242,5
4	4	Hacı Mehmet Ağa	Ziraat	150	12	168	12	78,0	0,0	0,0	0	0	24,0	246,0	0	0	0	0	246
5	5	İbrahim Pehlivan Ağa	Ziraat	253	20	280	12,5	81,5	0,0	0,0	1,5	9,5	34,0	371,0	60	0	5	0	436
6	6	KaraOğlunun Hüseyin Ağa	Ziraat	100	9	126	4,5	29,0	0,0	0,0	0	0	13,5	155,0	0	0	0	0	155
7	7	Molla Hüseyin Cafer Ağa	Ziraat	200	18	252	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	18,0	252,0	0	0	1	0	253
8	8	Deli Mustafa Ağa	Ziraat	60	2,5	35	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	3,5	41,5	0	0	2,5	0	44
9	9	Kel Ali Oğlu Mustafa	Ziraat	10	3	42	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	4,0	48,5	0	0	0	0	48,5
10	10	Temur Hacı Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	76	2	28	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,0	28,0	0	0	0	0	28
11	11	Temur Hacı Oğlu Halil Ağa	Ziraat	60	0,5	7	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,5	7,0	0	0	0	0	7

12	12	Sergici Oğlu Osman Ağa	Ziraat	53	5,5	77	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,5	77,0	0	0	0	0	77
13	13	Yörük Ahmet Ağa	Ziraat	83	8,5	122,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	8,5	122,5	0	0	0	0	122,5
14	14	Sarı'nın Mehmet Ağa	Ziraat	180	7,5	108	3,0	19,5	0,0	0,0	0	0	10,5	127,5	0	0	0	0	127,5
15	15	Sarı Kadı Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	100	6,5	91	5,0	34,0	0,0	0,0	0	0	11,5	125,0	0	0	0	0	125
16	16	Pala Saka Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	180	17	238	4,5	29,5	0,0	0,0	0	0	21,5	267,5	0	0	0	0	267,5
17	17	.....Kara Hüseyin Ağa	Ziraat	243	14	196	17,5	114,0	0,0	0,0	0	0	31,5	310,0	30	0	3	0	343
18	18	Ömer Usta'nın Osman Ağa	Hizmetkar	83	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
19	19	Ömer Usta Hasan Ağa	Ziraat	25	2,5	35	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	3,5	41,5	0	0	0	0	43,5
20	20	Emir Hasan Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	303	14,5	203	7,0	45,5	3,0	15,0	0	0	24,5	263,5	0	0	0	0	263,5
21	21	Mahmut Oğlu Ali Ağa	Ziraat	70	7,5	101,5	1,5	11,0	0,0	0,0	1	6,5	10,0	119,0	0	0	0	0	119
22	22	Değirmenci Oğlu Halil Ağa	Hizmetkar	73	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
23	23	Hamza Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	200	14,5	206,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	14,5	206,5	0	0	5	0	211,5
24	24	Arabacı Ali (?) Ağa	Ziraat	100	3	42	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	4,5	51,5	0	0	0	0	51,5
25	25	Çakır Hasan Oğlu İsmail Ağa	Hizmetkar	73	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
26	26	Çömlekçi Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	25	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
27	27	Domaniçli Mustafa Ağa	Hizmetkar	73	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
28	28	Sopacı(?) Mustafa Ağa	Ziraat	100	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
29	29	Hacı Ali Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	73	2,5	35	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35
30	30	Recep Oğlu Ahmet Ağa	Metruk	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
31	31	Selam Oğlu Osman Ağa	Ziraat	125	7,5	105	4,0	26,0	0,0	0,0	0	0	11,5	131,0	0	0	0	0	131
32	32	Değirmenci Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	142	5	70	4,5	29,0	0,0	0,0	0,5	3,5	10,0	102,5	0	0	0	0	102,5

33	33	Kara Mehmet Ağa	Ziraat	83	5	73,5	3,5	22,5	0,0	0,0	0	0	8,5	96,0	0	0	0	0	96
34	34	Ali Dede Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	100	10	168	2,5	17,5	0,0	0,0	0	0	12,5	185,5	0	0	0	0	185,5
35	35	Yörük Mehmet Ağa	Hizmetkar	25	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
36	36	Karaca Hasan Ağa	Metruk	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
37	37	Karaca'nın Ali Ağa	Ziraat	95	4,5	63,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,5	63,5	40	0	0	0	103
38	38	Söğütlü Ahmet Ağa	Hizmetkar	48	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
39	39	Kara Hasan Oğlu Ömer Ağa	Ziraat	310	3	24,5	3	11,5	0,0	0,0	0	0	6,0	36,0	0	0	0	0	36
40	40	Kara Hasan Oğlubrahim Ağa	Ziraat	85	8	112	0	0,0	0,0	0,0	0	0	8,0	112,0	0	0	0	0	112
41	41	Kör Ali'nin Hasan Ağa	Hizmetkar	27	0	0	5	0,0	0,0	0,0	0	0	5,0	0,0	0	0	0	0	0
42	42	Hacı Hamza Oğlu Hüseyin Ağa	Davarcı	183	0	0	0	32,5	0,0	0,0	0	0	0,0	32,5	0	0	0	0	32,5
43	43	Çivici Oğlu Ali Ağa	Ziraat	173	21,5	294	5	32,5	0,0	0,0	2	13	28,5	339,5	0	0	0	0	339,5
44	44	Mızık Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	103	3,5	52,5	3,5	22,5	0,0	0,0	0	0	7,0	75,0	0	0	0	0	75
45	45	Mızık Oğlu Koca Ali Ağa	Hizmetkar	27	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
46	46	Şeyh Ali Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	283	11,5	161	11,5	71,5	0,0	0,0	1	14	24,0	246,5	0	0	0	0	256,5
47	47	Kahveci Mehmet Ağa	Kahveci	83	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
48	48	Şaban Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	93	1,5	21	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,5	21,0	0	0	0	0	21
49	49	Çakır Hasan Oğlu Ali Ağa	Metruk	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
50	50	Maarif(?) Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	50	4,5	63	3	19,5	0,0	0,0	0	0	7,5	82,5	0	0	0	0	82,5
51	51	Kara Molla Oğlu Ali Ağa	Ziraat	50	2,5	38,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	38,5	0	0	0	0	38,5
52	52	Kırcalı Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	128	3	0	7,5	48,5	0,0	0,0	0	0	10,5	48,5	0	0	0	0	118,5
53	53	Kırcalı Oğlu Osman(?) Ağa	Ziraat	127	3,5	77	7,5	50,0	0,0	0,0	0	0	11,0	127,0	0	0	1	0	128
54	54	Kırcalı Oğlu Ali Ağa	Ziraat	127	3,5	49	7,5	43,5	0,0	0,0	0	0	11,0	92,5	0	0	0	0	92,5

55	55	Hacı Ömer Ağa	Ziraat	283	10	140	6,5	72,0	0,0	0,0	0	0	16,5	212,0	0	0	0	0	212
56	56	Murat Oğlu Mehmet	Hizmetkar	20	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
57	57	Nuri(?) Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	133	11,5	164,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	11,5	164,5	0	0	0	0	164,5
58	58	Şeyh Ali Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	78	5	70	0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,0	70,0	0	0	0	0	70
59	59	.....Oğlu Halil Ağa	Hizmetkar	25	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
60	60	.....Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	133	8,5	119	0	0,0	0,0	0,0	0	0	8,5	119,0	0	0	0	0	119
61	61	Kara Kûlah Oğlu Ali Ağa	Ziraat	100	3	45,5	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	4,5	55,0	0	0	0	0	55
62	62	Hasan Oğlu Halil Ağa	Davarcı	37	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
63	63	Hasan Oğlu Osman Ağa	Hizmetkar	16	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
64	64	Hasan Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	27	2,5	35	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35
65	65	Dağlı Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	123	9,5	136,5	0,5	5,0	0,0	0,0	0	0	10,0	141,5	0	0	0	0	141,5
66	66	Şanlı Oğlu Hasan Ağa	Sığır Çobanı	33	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
67	67	Çekirge Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	383	32	448	5	32,5	3,5	17,5	1	6,5	41,5	504,5	0	0	1	0	505,5
68	68	Kara Hasan Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	123	6	87,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	6,0	87,5	0	0	0	0	87,5
69	69	Emir Ali Oğlu Osman Ağa	Ziraat	300	20	280	18	117,0	0,0	0,0	0	0	38,0	397,0	45	0	0	0	442
70	70	Kayıkçı Mehmet Ağa'nın Ali Ağa	Asker	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	54,5	0	0	0	0	0
71	71	Dilek Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	233	20	280	0	0,0	0,0	0,0	0	0	20,0	280,0	0	0	0	0	280
72	72	Kara Ömer'in Ali Ağa	Ziraat	75	4	56	6	36,0	0,0	0,0	0,5	3	10,5	95,0	0	0	0	0	95
73	73	.....zade Hafız Hüseyin Efendi	Ziraat	53	1	14	1,5	9,5	0,5	7,0	0	0	3,0	30,5	0	0	1	0	31,5
74	74	Alican Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	250	13,5	189	2,5	16,0	0,5	7,0	1	6,5	17,5	218,5	0	0	0	0	218,5

75	75	Kara Musa Oğlu Osman Ağa	Ziraat	100	13,5	189	6	39,0	0,5	7,0	0	0	20,0	235,0	0	0	0	0	235
76	76	Gaip Huseyin Ağa	Metruk	20	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
77	77	Gaip Mustafa Ağa	Hizmetkar	25	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
78	78	Palaska Oğlu Ali Ağa	Ziraat	57	4,5	66,5	2,5	16,0	0,0	0,0	0	0	7,0	82,5	0	0	0	0	82,5
79	79	Şeyh Ali Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	80	5	73,5	1	8,0	0,0	0,0	0	0	6,0	81,5	0	0	0	0	81,5
80	80	Dede Osman Ağa	Ziraat	143	6	84	1,5	9,5	2,0	10,0	3	7	12,5	110,5	0	0	0	0	110,5
81	81	Demirci Oğlu Osman Ağa	Ziraat	252	3	42	7	42,5	0,0	0,0	0	0	10,0	84,5	0	0	0	0	87,5
82	82	Gavvas Mehmet Ağa	Ziraat	100	3,5	49	4,5	31,0	0,0	0,0	0	0	8,0	80,0	0	0	0	0	80
83	83	Şaban Oğlu Musa	Metruk	83	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
84	84	Şaban Oğlu Ali Ağa	Hizmetkar	64	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
85	85	Şaban Oğlu Huseyin Ağa	Hizmetkar	64	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
86	86	Şaban Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	64	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
87	87	Osman efendinin Mehmet Ağa	Ziraat	103	40	56	1	6,5	0,0	0,0	0	0	41,0	62,5	60	0	4	0	106,5
88	88	Kara Musa Oğlu Suleyman Ağa	Ziraat	150	14	196	1,5	11,0	0,0	0,0	0,5	7	16,0	214,0	0	0	2,5	0	217,5
89	89	.....Ağa	Ziraat	83	4,5	63	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,5	63,0	60	0	2	0	125
90	90	Emir Oğlu Huseyin Ağa	Ziraat	163	8,5	119	0	0,0	0,0	0,0	0	0	8,5	119,0	0	0	0	0	119
91	91	Emir Oğlu Ahmet Ağa	Hizmetkar	65	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	2	0	0
92	92	Hasan Alemdar	Ziraat	150	10	140	10	65,0	0,0	0,0	0	0	20,0	205,0	0	0	3	0	207
93	93	Barutcu Oğlu Abdullah Ağa	Ziraat	90	9	127,5	3	19,5	0,0	0,0	0	0	12,0	147,0	0	0	0	0	149
94	94	Nalbant Huseyin Ağa	Nalbant	73	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
95	95	Nalbant Halil Ağa	Nalbant	93	0,5	7	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,5	7,0	0	0	1	0	8

96	96	Bali Pehlivan Oğlu Mustafa Ağa	Hizmetkar	63	1,5	21	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,5	21,0	0	0	0	0	21
97	97	Gök Hüseyin Oğlu Ali'nin yetimi Sabi Hüseyin Ağa	yetim 5 yaşında	5	3	4,5	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	4,5	14,0	0	0	0	0	14
98	98	Gök Hüseyin Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	93	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	0	0	42
99	99	Solak Oğlu Salih Ağa	Ziraat	243	14,5	202,5	10,5	68,0	0,0	0,0	1,5	6,5	26,5	277,0	0	0	0	0	281
100	100	Sekban Oğlu Bekir Ağa	Ziraat	233	18	202	0	0,0	0,0	0,0	0	0	18,0	202,0	0	0	0	0	202
101	101	Kara Viranlı Çoban Mustafa Ağa	Davarcı	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
102	102	Azim Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	55	6,5	91	0	0,0	0,0	0,0	0	0	6,5	91,0	0	0	0	0	91
103	103	Taycı Abdurrahman Ağa	Ziraat	63	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	0	0	42
104	104	Mahfuz Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	183	4	56	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	5,5	65,5	0	0	3,5	0	69
105	105	Recep Oğlu Halil Ağa	Ziraat	55	4,5	63	2,5	16,0	0,0	0,0	0	0	7,0	79,0	0	0	0	0	79
106	106	Cerrah Oğlu Ahmet Sarıca Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	35	2	28	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,0	28,0	0	0	0	0	28
107	107		Hizmetkar	73	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	0	0	14
108	108	Samancı Halil Ağa	Ziraat	163	7	98	4	26,0	0,0	0,0	0	0	11,0	124,0	0	0	0	0	124
109	109	Bekar Hüseyin Ağa	Hizmetkar	65	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
110	110	Sarıca Oğlu Yusuf Ağa	Hizmetkar	63	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	0	0	14
111	111	Kara Musa Oğlu Halil Ağa	Ziraat	63	3,5	52,5	2	13,0	0,0	0,0	0	0	5,5	65,5	0	0	0	0	65,5
112	112	Deli Abdulkadir Ağa	Ziraat	65	1,5	21	1	6,5	0,0	0,0	0	0	2,5	27,5	0	0	0	0	27,5
113	113	Yörük Mehmet'in Osman Ağa	Ziraat	133	10	140	3,5	22,5	2,5	10,5	1	6,5	17,0	179,5	60	0	4	0	243,5
114	114	Mehmet Ağa'nın Hasan Ağa	Hizmetkar	65	1,5	21	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,5	21,0	0	0	0	0	21

115	115	Çerçi Oğlu yetimi Nebi Ağa	yetim 7 yaşında	5	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
116	116	Muharrem Oğlu Osman Ağa	Ziraat	250	20	280	12,5	81,0	0,0	0,0	3	10,5	35,5	371,5	0	0	0	0	372,5
117	117	Teke Hüseyin Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	103	3	42	2	12,0	0,0	0,0	0	0	5,0	54,0	0	0	0	0	54
118	118	Molla Süleyman Efendi	imam	37	3	42	2	13,0	0,0	0,0	0	0	5,0	55,0	0	0	0	0	55
119	119	Köse Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	216	17,5	245	4,5	29,5	0,0	0,0	0	0	22,0	274,5	0	0	3	0	277
120	120	Nur efendi emlakı	Ziraat	133	4	56	0	0,0	0,0	0,0	0	3,5	4,0	59,5	60	0	2,5	0	122
121	121	Hacı İbrahim Mustafa Ağa	Ziraat	273	13	182	12,5	81,5	0,0	0,0	0	0	2,0	263,5	0	0	0	0	263,5
122	122	Kara Bekir Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	100	5,5	80,5	3	19,5	0,0	0,0	0	0	8,5	100,0	0	0	0	0	100
123	123	Kara Bekir Oğlu Bekir Ağa	Ziraat	100	7	98	2,5	16,0	0,0	0,0	0	0	9,5	114,0	0	0	0	0	114
124	124	Tosun Oğlu İsa(?) Ağa	Ziraat	243	11	157,5	8	52,0	0,0	0,0	0,5	5	19,5	214,5	0	0	0	0	214,5
125	125	Kara Halil Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	93	5	73,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,0	73,5	0	0	0	0	73,5
126	126	Sefer Oğlu Yusuf Ağa	Ziraat	85	5	70	0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,0	70,0	0	0	0	0	70
127	127	Gül Mehmet Ağa	Ziraat	100	5,5	77	4,5	29,5	0,0	0,0	0	0	10,0	106,5	0	0	2	0	108
128	128	Cebeci Damadı İsmail Ağa	Hizmetkar	55	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
129	129	Eyyup Efendi	Ziraat	100	5	73,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,0	73,5	0	2	0	0	75,5
130	130	Mızık Hüseyin Ağa	Ziraat	353	15	215	7	45,5	1,5	7,5	0	0	23,5	268,0	0	0	5	0	268
131	131	Karakülah Oğlu Süleyman Ağa	Ziraat	133	5	73,5	5	32,5	0,0	0,0	0	0	10,0	106,0	0	0	0	0	106
132	132	Koca Ömer'in Sait Ağa	Ziraat	73	6	84	0	0,0	0,0	0,0	0	0	6,0	84,0	0	0	0	0	84
133	133	Koca Ömer'in İbrahim Ağa	Ziraat	83	5,5	83,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,5	83,5	0	0	0	0	83,5
134	134	.....Oğlu Kara Mustafa Ağa	Ziraat	74	1,5	21	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,5	21,0	0	0	3	0	24

135	135	Memiş (?) Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	107	9,5	136,5	1,5	11,5	0,0	0,0	1	6,5	12,0	154,5	0	0	0	0	154,5
136	136	Memiş Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	106	9,5	133	1,5	11,5	0,0	0,0	0,5	3	11,5	147,5	0	0	0	0	147,5
137	137	Durmuş ağlu Recep Ağa	Ziraat	390	25	350	13,5	87,5	0,0	0,0	3	19,5	41,5	457,0	0	0	0	0	457,5
138	138	Abdürreşit Ağa	Ziraat	83	2	28	2	13,0	0,0	0,0	0	0	4,0	41,0	0	0	0	0	41
138	138	Recep Ağa'nın Süleyman Ağa	Ziraat	106	5,5	80,5	6,5	43,5	0,0	0,0	0	0	12,0	124,0	0	0	0	0	124
140	140	Recep Ağa'nın Recep Ağa	Ziraat	106	5,5	80,5	6,5	43,5	0,0	0,0	0	0	12,0	124,0	0	0	0	0	124,5
141	141	Ale Kule(?) Oğlu Ahmet Ağa	Hizmetkar	55	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
142	142	Ale Kule(?) Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	84	2	28	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	3,5	37,5	0	0	0	0	37,5
143	143	Ale Kule Oğlu Ali Ağa	Ziraat	85	4,5	59,5	1	6,5	0,0	0,0	0	0	5,5	66,0	0	0	0	0	66
144	144	(.....?)	Ziraat	100	9	126	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	10,5	135,5	0	0	0	0	135,5
145	145	Hacı Mehmet Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	55	5	70	1	8,0	0,0	0,0	0	0	6,0	78,0	0	0	0	0	78
146	146	Hacı Mehmet Oğlu Recep Ağa	Ziraat	55	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	2	0	44
147	147	Tosun Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	103	3	45,5	3	24,5	0,0	0,0	0	0	6,0	70,0	0	0	0	0	70
148	148	Tosun Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	103	6,5	91	4	26,0	0,0	0,0	0	0	10,5	117,0	0	0	0	0	117
149	149	Emir Hasan Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	78	9	126	3,5	22,0	0,0	0,0	1	6,5	13,5	154,5	0	0	0	0	154,5
150	150	Emir Hasan Oğlu Haşil Ağa	Ziraat	77	7,5	119	3	19,5	0,0	0,0	0	0	10,5	138,5	0	0	0	0	138,5
151	151	Çolak Ahmet Ağa	Davarcı	60	1	14	1,5	11,5	0,0	0,0	0	0	2,5	25,5	0	0	0	0	25,5
152	152	Çekirge Oğlu Ahmet'in Hüseyin Ağa	Ziraat	313	17	238	23,5	152,5	0,0	0,0	0	0	40,5	390,5	0	0	0	0	390,5
153	153	(.....?)Ahmet Ağa	Ziraat	103	5,5	77	0,5	3,0	0,0	0,0	0	0	6,0	80,0	30	0	2	0	112

154	154	İbikli Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	53	5	73,5	0	0,0	0,0	0,0	1	1,5	6,0	75,0	0	0	0	0	75
155	155	Karaca Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	143	6,5	94,5	3	19,5	0,0	0,0	0	0	9,5	114,0	0	0	0	0	114
156	156	Yogan Oğlu Halil Ağa	Ziraat	283	14	199,5	4,5	29,0	0,0	0,0	0,5	3,5	19,0	232,0	0	0	0	0	232
157	157	Hacı Ali efendinin Molla Mehmet Ağa	Hatip	55	3	32	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	32,0	0	0	0	0	32
158	158	Berber Oğlu İbrahim yetimleri ve Ali Ağa	yetim 4ve.5 yaşında	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
159	159	Ale Kule Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	63	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
160	160	Hacı Hanza Oğlu Halil Ağa	Davarcı	253	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
161	161	İsmet Ağa	Hizmetkar	43	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	1	0	1
162	162	Tosun Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	303	20	280	6	39,0	0,0	0,0	0,5	4,5	26,5	323,5	0	0	0	0	323,5
163	163	Deli Ahmet Ağa	Davarcı	75	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
164	164	Kara Külâh Oğlu Hacı İbrahim Ağa	Ziraat	303	7,5	105	5,5	35,0	0,5	4,5	2	10	15,5	154,5	0	0	13	0	172,5
165	165	Çarpuk Süleyman Ağa	Deva mekkan	43	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
166	166	Ak Hasan Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	103	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
167	167	Ak Hasan Oğlu İsmail Ağa	Yetim10 yaşında	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
168	168	Karaçul Ali Ağa	Hizmetkar	55	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
169	169	Gücenik(?) Abdullah Ağa	Ziraat	55	6,5	94,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	6,5	94,5	0	0	0	0	94,5
170	170	.....Ahmet'in kardeşi Ali'nin yetimi Mühittin	yetim	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	2	0	2
171	171	Bolad Hüseyin Ağa	Ziraat	183	3	52,5	4	26,0	0,0	0,0	0	0	7,0	78,5	0	0	0	0	78,5
172	172	Kibar Oğlu Halil Ağa	Ziraat	0	3,5	49	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	5,0	58,5	0	0	0	0	58,5

173	173	Gazelin(?) Mustafa İnan(?)	Hizmetkar	35	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
174	174	Şişman Oğlu Halil Ağa	Ziraat	60	2,5	35	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35
175	175	Kara Hasan Oğlu Yusuf Ağa	Hizmetkar	8	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
176	176	Yürüyücü(?) Oğlu Ömer Ağa	Ziraat	163	6	91	9,5	61,5	0,0	0,0	0	0	15,5	152,5	0	0	0	0	152,5
177	177	Numan efendi'nin Ahmet Efendi	Ziraat	0	3	42	3	19,5	0,0	0,0	0	0	6,0	61,5	0	0	5,5	0	67
178	178	.....Ali Oğlu Gül Ahmet	Ziraat	27	5	70	0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,0	70,0	0	0	0	0	70
179	179	Çapan Abdullah Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
180	180	Hacı Ali Ağa'nın Molla Hüseyin Ağa	Ziraat	113	5,5	77	6,5	42,5	0,0	0,0	0	0	12,0	119,5	0	0	0	0	119,5
181	181	Mehter(?) Oğlu Nalbant Ali usta	Nalbant	103	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
182	182	İbikli Oğlu Yusuf Ağa	Ziraat	53	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	0	0	14
183	183	Tosun Ali'nin Hüseyin Ağa	Hizmetkar	53	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
184	184	Topal Osman Ağa	Hizmetkar	25	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
185	185	Efendilerin Mehmet Köylü Mehmet'in	Ziraat	63	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	15	0	29
186	186	İbrahim Ağa	Ziraat	5	2,5	35	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35
187	187	Değirmenci Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	103	2	28	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,0	28,0	0	0	0	0	28
188	188	Korucu Oğlu Abdullah Ağa	Ziraat	100	7	110,5	6	39,0	0,0	0,0	0	0	13,0	149,5	0	0	0	0	149,5
189	189	Baykuş Oğlu Nasuh Ağa	Ziraat	63	2,5	38,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	38,5	0	0	0	0	38,5
190	190	Salih Oğlu Ahmet	Ziraat	183	10	140	3,5	22,5	0,0	0,0	0	0	13,5	162,5	0	0	0	0	162,5
191	191	Murat Oğlu İsmail Ağa	Ziraat	153	10	140	1,5	10,5	0,0	0,0	0	0	11,5	150,5	0	0	0	0	150,5
192	192	Hacı Recep Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	263	11	154	10	65,0	0,0	0,0	1	14	22,0	233,0	0	0	2,5	0	235,5

193	193	Usta Ahmet Oğlu Molla Hüseyin Ağa	Hizmetkar(molla)	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
194	194	.....Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	38	3,5	49	1,5	10,5	0,0	0,0	0	0	5,0	59,5	0	0	0	0	59,5
195	195	Koca Kasım Oğlu Mustafa	Hizmetkar	53	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
196	196	Recep Oğlu Kadir Ağa	Ziraat	53	4	56	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,0	56,0	0	0	0	0	56
197	197	Alişan Ali Ağa	Ziraat	63	2,5	35	2	13,0	0,0	0,0	0	0	4,5	48,0	0	0	0	0	48
198	198	Gül Ahmet Ağa	Ziraat	63	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	2	0	44
199	199	Ümran Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	113	6	87,5	1	9,5	0,0	0,0	0	0	7,0	97,0	0	0	0	0	97
200	200	Memiş Oğlu bakkal Mustafa	Hizmetkar	30	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
201	201	Baki Oğlu Molla İbrahim	Hatip	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
202	202	Kör Yusuf Oğlu Mustafa	Ziraat	133	5	70	3,5	22,5	0,0	0,0	0	0	8,5	92,5	0	0	0	0	92,5
203	203	Tosun Oğlu Osman Ağa	Ziraat	353	18	252	2	13,0	0,0	0,0	0,5	3,5	20,5	268,5	0	0	0	0	268
204	204	İmam Oğlu Koca Baki	Ziraat	105	3,5	49	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,5	49,0	60	0	0	0	109
205	205	Sefer Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	83	6	87,5	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	7,5	97,0	0	0	0	0	97
206	206	Sefer Oğlu Osman'ın Yetimi Mehmet	yetim 7 yaşında	0	3	42	1	6,5	0,0	0,0	0	0	4,0	48,5	0	0	0	0	48,5
207	207	Deli Beytullah Oğlu Hasan	Hizmetkar	65	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
208	208	Bekçi Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	30	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
209	209	Serirar(?) Ali Ağa	Hizmetkar	23	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
210	210	Davuk(?) Hasan Ağa	Hizmetkar	65	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
211	211	Tüccar (?) Ali Ağa	Hizmetkar	33	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
212	212	Arabacı Oğlu Osman Ağa	Hizmetkar	27	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0

213	213	Sarı Kadı Oğlu Osman Ağa	Ziraat	65	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
214	214	Çakır Ali Ağa	Ziraat	173	10	140	1,5	11,5	0,0	0,0	0,5	3	12,0	154,5	30	0	0	0	184,5
215	215	Seyyit Ali Dayı	Ziraat	100	5	70	7,5	48,5	0,0	0,0	1	6,5	13,5	125,0	0	0	1	0	126
216	216	Çavuş Hasan Ağa	Metruk	13	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
217	217	Çakır Ahmet Ali Ağa	Hizmetkar	75	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	40	0	3	0	43
218	218	.....Musa Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
219	219	Musa Oğlu Bekir Ağa	Hizmetkar	83	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
220	220	.....Hasan Ağa	Hizmetkar	27	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	0	0	42
221	221	Murat'ın Ali Ağa	Ziraat	74	8,5	119	0,5	3,0	0,0	0,0	1	3,5	10,0	125,5	0	0	0	0	125,5
222	222	Sadettin Ağa	Hizmetkar	73	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	40	0	0	0	40
223	223	Atlan(?) Oğlu Osman Ağa	Hizmetkar	30	1,5	21	0	0,0	0,0	0,0	1	3,5	2,5	24,5	0	0	0	0	24,5
224	224	Musa Oğlu Mehmet'in kardeşi Halil Ağa	Hizmetkar	13	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
225	225	Seyis Oğlu İbrahim Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
226	226	Hacı Hamza Oğlu Ali Ağa	Davarcı	253	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
227	227	Azım damadı Mehmet'in yetimi Abdullah	yetim 4 yaşında	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
228	228	hatip Oğlu Ömer Ağa	Ziraat	149	8,5	122,5	3	19,5	0,0	0,0	0	0	11,5	142,0	0	0	0	0	142
229	229	Topal Bekir Oğlu Bekir Ağa	hizmetkar	43	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
230	230	Kaşıkçı Oğlu Ahmet Ağa	Hizmetkar	20	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
231	231	Yumşak Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	30	2,5	35	3	19,5	0,0	0,0	1	3,5	6,5	58,0	0	0	0	0	58

232	232	Atlan Oğlu Huseyin yetimi sabi ibrahim	yetim 5 yaşında	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
233	233	Memiş Oğlu Mehmet Ağa'nın Oğlu Ali Ağa	Hizmetkar	25	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
234	234	Ma'demli Mustafa Ağa	Hizmetkar	33	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
235	235	Devletsüz (?) Oğlu Ahmet Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
236	236	Koca Huseyin Oğlu Koca Mehmet Ağa	Ziraat	95	3,5	52,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,5	52,5	0	0	0	0	52,5
237	237	Karahisarlı Ahmet Ağa	Ziraat	52	4	56	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,0	56,0	0	0	15	0	71
238	238	Koç Ali Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	53	1,5	21	1,5	9,5	0,0	0,0	1	3,5	4,0	34,0	0	0	0	0	34
239	239	Çuruk Ali Ağa	Ziraat	50	4	59,5	2	13,0	0,0	0,0	0,5	4,5	6,5	77,0	0	0	0	0	77
240	240	Azim Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	109	1	17,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	17,5	0	0	0	0	17,5
241	241	Çakır Ahmet'in damadı Yusuf Efendi	İmam	25	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
242	242	Koca Salih Oğlu Huseyin Ağa	Ziraat	83	3,5	49	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,5	49,0	0	0	0	0	49
243	243	Sekban Oğlu Mehmet'in yetimi Ali Ağa	Yetim 7 yaşında	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
244	244	Yulan(?) Oğlu Mustafa Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
TOPLAM				23546	1169	15919	511	3350,5	14,5	86	35	209	1670,5	19516,5	655	2	124	0	20292

EK 4: İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahalleleri'nden Olan No'lu Orta Mahalleye Ait Temettûat Kayıtları (BOA, ML.VRD.TMT.d.,nr. 16107, s.4-21)

Hane	No	Adı	Meslek	Vergi-yi Mahsus	Yenice Mahallesi Vergi														
					Ekili Tarla Tarım Öşrü														
					Hububat Öşrü										çayır		sebze		Mezr-u Tarla Toplam Öşrü
					Hinta		Şair		kablca		Burcak		Hububat Öşrü Top.		Kırş.	Para	Kırş.	Para	Kırş.
Kile	Kırş.	Kile	Kırş.	Kile	Kırş.	Kile	Kırş.	Kile	Kırş.										
1	1	Tozan Mustafa Ağa	Ziraat	290	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
2	2	Selam Hocasade Ali Efendi	Hatip	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0
3	3	Nalbant Hafız Rahmetullah Ağa	Ziraat	130	5	70	6	6,5	0	0	0,5	3	11,5	79,5	0	0	1	0	80,5
4	4	Memiş Ağa Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	85	6	84	1	16	0	0	0,5	3,5	7,5	103,5	0	0	3	0	96,5
5	5	Kaza müdürü Ali Ağa	Ziraat	0	40,5	567	19,0	127,5	0	0	2	13	61,5	707,5	4	0	5	0	748,5
6	6	Halil Ağa Oğlu Osman Ağa	Ortakçılık	135	5	70	5	32,5	0	0	0	0	10	102,5	15	0	30	0	147,5
7	7	Kalyoncu Oğlu Ali Ağa	Hizmetkar	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
8	8	Tambak Oğlu Ahmet Dai	Ziraat	160	7	98	3	19,5	0	0	0,5	3	10,5	120,5	0	0	2	0	122,5
9	9	Tombak Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	55	5	70	0,5	3	0	0	0	0	5,5	73,0	0	0	6	0	78
10	10	Tombak Oğlu Halil Ağa	Ziraat	55	5,5	77	0,5	3	0	0	0	0	6	80,0	0	0	3	0	83
11	11	Yörükçü Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	142	3	42	1,5	9,5	0	0	0	0	4,5	51,5	0	0	2	0	52,5
12	12	Yörükçü Oğlu İbrahim Ağa	Hizmetkar	50	1	14	1	6,5	0	0	0	0	2	20,5	0	0	0	0	20,5
13	13	Kadir'in Ömer usta yapıcı	Ziraat	265	9	126	1,5	9,5	2	10	0,5	6,5	13	152,0	0	0	3	0	152

14	14	Kadir'in Ali usta yapıcı	Ziraat	215	6,5	91	1	6,5	0	0	0	0	7,5	97,5	0	0	3	0	100,5
15	15	Bursalı İbrahim Ağa	Arabacı ustası	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	60	0	0	0	60
16	16	Bini.....Oğlu Ali Ağa	metruk	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
17	17	Falcı Oğlu molla hüseyin Ağa	Ziraat	265	10	140	1	6,5	0	0	0,5	3	11,5	149,5	0	0	0	0	149,5
18	18	Falcı Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	135	7,5	105	1	6,5	0	0	0,5	3	9	114,5	0	0	0	0	115
19	19	Softa Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	55	4	56	0	0	0	0	0	0	4	56,0	0	0	0	0	56
20	20	Ahmet Pehlivan Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	15	2,5	35	0	0	0	0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35
21	21	Osman Pehlivan Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	80	3	42	0	0	0	0	0	0	3	42,0	0	0	1	0	43
22	22	Kırka Oğlu Halil Ağa	Hizmetkar	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
23	23	Sarı Ali	Ziraat	165	6,5	91	1	6,5	0	0	0	0	7,5	97,5	0	0	2,5	0	100
24	24	Kazıcı kel Osman Ağa	fukara	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
25	25	Polat Oğlu Mustafa	Ziraat	160	12	168	1,5	9,5	1,5	7,5	0	0	15	185,0	0	0	0	0	185,5
26	26	Kabalı(...) Oğlu Halil Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
27	27	Şerif Oğlu Süleyman Ağa	.....	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
28	28	Koca Seyit Mehmet Ağa	Ziraat	75	3	42	1	6,5	0	0	0	0	4	48,5	0	0	0	0	48,5
33	33	Sefer Oğlu Osman Ağa	Ziraat	160	7	98	2	13	0	0	0,5	3	9,5	114,0	0	0	2	0	116
34	34	Kara Hasan Oğlu Ömer Ağa	Hizmetkar	165	10	140	2	13	0	0	0	0	12	153,0	0	0	0	0	153
35	35	Bekir Oğlu Hüseyin Ağa	Taş kazıcılığı	0	1	14	0	0	0	0	0	0	1	14,0	0	0	0	0	14
36	36	Tüdane (...) Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
37	37	Ali bey Oğlu İbrahim Ağa	Hizmetkar	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	1	0	1

38	38	Ülker Oğlu Deli İbrahim Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
39	39	KumarcıOğlu Behran Ağa	Hizmetkar	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
40	40	Binici(...) Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
41	41	Balta Oğlu İbrahim Ağa	Hizmetkar	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
42	42	...			160	2240	49,5						209,5	2.240,0					
TOPLAM				2977	320	4480	99	301,5	3,5	17,5	5,5	38	428	4837	79	0	64,5	0	2758,5

EK 5: İnönü Nahiyesi'nin Merkezine Bağlı Mahallelerden Olan Yenice Mahallesi Ait Temettuat Kayıtları (BOA, ML.VRD.TMT.d.,nr. 16106,s.3-75)

Hane	No	Adı	Meslek	Vergi-yi Mahsus	Yenice Mahallesi Vergi															
					Ekili Tarla Tarım Öşrü															
					Hububat Öşrü										çayır		sebze		Mezr-u Tarla Tarım Öşrü Top.	
					Hinta		Şair		kablıca		Burcak		Hububat Öşrü Top.		Kırs.	Para	Kırs.	Para	Kırs.	Para
Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.	Kile	Krş.											
1	1	İmama Mehmet Ali Hafız Efendi	İmam	0	5,5	77	2,5	16,5	0,0	0,0	0	0	8,0	93,5	30	0	5	0	128,5	
2	2	Kasap Oğlu Hacı İbrahim Ağa	Ziraat	348	20	280	18	124,5	0,0	0,0		6,5	38,0	411,0	0	0	0	0	404,5	
3	3	Sarı Oğlu Ali Molla Efendi	Ziraat	67	1,5	21	1	6,5	0,0	0,0	0	0	2,5	27,5	0	0	1	0	27,5	
4	4	Hacı İsmail Efendi Oğlu İsmail Efendi	Ziraat	63	5	70	3	19,5	0,0	0,0	0	0	8,0	89,5	10	0	0	0	99,5	
5	5	Nalbant Hacı İsmail Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	348	36	504	35,0	227,5	0,0	0,0	0	0	71,0	731,5	0	0	0	0	731,5	
6	6	kara sakal Oğlu Abdullah Ağa	Ziraat	180	10	140	5,5	36,0	0,0	0,0	1,5	9,5	17,0	185,5	0	0	0	2	187,5	
7	7	Hancı Oğlu Osman Oğlu Hafız Ahmet Ağa	Ziraat	20	3	42	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	4,0	48,5	0	0	0	0	48,5	
8	8	Hacı Osman Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	348	20	280	25,5	222,5	2,5	17,5	1,5	9,5	49,5	529,5	0	0	2,5	0	529,5	
9	9	Hacı Osman Oğlu Ali Ağa	Ziraat	240	10,5	147	10,5	68,0	1,5	7,5	1	0	23,5	222,5	0	0	0	0	222,5	
10	10	Hacı Osman Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	348	30,5	427	33,0	214,5	4,0	20,0	2	13	69,5	674,5	0	0	0	0	724,5	
11	11	Hancı Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	240	20,5	287	12,5	81,0	0,0	0,0	0,5	3	33,5	371,0	20	0	0	0	391,5	
12	12	Yegan Oğlu Süleyman Ağa	Ziraat	90	53	87,5	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	54,0	94,0	30	0	2	0	126	
13	13	Yegan Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	122	6	84	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	7,0	90,5	27	0	2	0	119,5	

14	14	Kara Musa Oğlu Tur Ali Ağa	Ziraat	50	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
15	15	.....Oğlu Osman Ağa	Hizmetkar	60	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
16	16	Koca Ömer Oğlu Ömer Ağa	Ziraat	158	8	112	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	9,0	118,5	0	0	0	0	118,5
17	17	pehlivan Oğlu Ali Ağa	Ziraat	90	4	56	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	5,5	65,5	0	0	2	0	67,5
18	18	İdris Oğlu Süleyman Ağa	Ziraat	348	46	641	4,5	21,5	1,5	7,5		6,5	52,0	676,5	40	0	0	0	727,5
19	19	.....Reşit Oğlu Bekir Ağa	Ziraat	128	4,5	63	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,5	63,0	50	0	0	0	113
20	20	Ömer Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	248	5	70	5,0	32,5	0,0	0,0	0	0	10,0	102,5	0	0	0	0	102,5
21	21	Tamam Ali Ağa	Ziraat	78	7,5	63	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	7,5	63,0	0	0	0	0	63
22	22	Delioğlan Oğlu İbrahim	Ziraat	.....	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
23	23	Ahmetçe Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	140	8	112	3,0	43,0	1,5	7,5	0	0	12,5	162,5	0	0	0	0	124
24	24	Himmat Oğlu Ali Ağa	Ziraat	120	5	70	2,0	13,0	1,0	5,0	1,5	9,5	9,5	97,5	0	0	0	0	97,5
25	25	ArapOğlu Molla Mehmet Efendi	Ziraat	190	12,5	175	2,5	16,0	0,0	0,0	0	0	15,0	191,0	0	0	0	0	191
26	26	ArapOğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	33	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
27	27	Hacı Hasan Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	150	4,5	66,5	6,5	42,0	1,5	8,5	0	0	12,5	117,0	0	0	2	0	118
28	28	Kasap Oğlu Hacı Ahmet Ağa	Ziraat	190	18,5	259	15,0	97,5	0,0	0,0	2,5	16	36,0	372,5	0	0	0	0	327,5
29	29	Emirze Oğlu Ali'nin yetimi Ahmet	yetim 8 yaşında	10	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
30	30	Tulumbacı Oğlu Molla Mehmet Efendi	Ziraat	115	4,5	66,5	5	32,5	0,0	0,0	0	0	9,5	99,0	0	0	2,5	0	101,5
31	31	Tulumbacı Oğlu Hafız Osman Ağa	Ziraat	120	5	70	1,0	6,5	0,0	0,0	0	0	6,0	76,5	0	0	2,5	0	79

32	32	Bekir Oğlu Ömer Ağa	Ziraat	190	10,5	147,5	7,5	45,0	2,5	12,5	0,5	3	21,0	208,0	0	0	0	0	208	
33	33	Berber İbrahim Ağa	Ziraat	198	12,5	175	5,0	32,5	1,5	7,5	3	19,5	22,0	234,5	0	0	0	0	234,5	
34	34	Gaddap Oğlu Kara Ağa	Ziraat	70	3,5	52,5	0,5	3,0	0,0	0,0	0,5	3	4,5	58,5	0	0	0	0	59	
35	35	Şerife Oğlu Mehmet Ağa	Buzağı çobanı	30	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
36	36	Şerife Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	148	1,5	21	0	0,0	0,0	0,0	1	6,5	2,5	27,5	0	0	0	0	26,5	
37	37	Karakaş Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	147	11	107,5	3,5	21,5	0,0	0,0	0	0	14,5	129,0	0	0	0	0	128	
38	38	Ramazan Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	90	6,5	94	0	0,0	0,0	0,0	0,5	3	7,0	97,0	0	0	0	0	97	
39	39	Topal Ahmet Ağa	Ziraat	80	2	28	4	26,0	0,0	0,0	0	0	6,0	54,0	0	0	0	0	54	
40	40	Kürt Mehmet Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	70	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
41	41	Yazıcı Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	68	5	70	3	19,5	0,0	0,0	0	0	8,0	89,5	0	0	0	0	89,5	
42	42	Berber Ali Oğlu Osman Ağa	Ziraat	98	3,5	49	3	19,5	0,0	0,0	0	0	6,5	68,5	0	0	0	0	68,5	
43	43	Berber Ali Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	90	3	42	0	0,0	1,0	5,0	0	0	4,0	47,0	0	0	0	0	42	
44	44	Molla Yusuf Oğlu Ali Ağa	Ziraat	70	8	112	1	8,0	0,0	0,0	1,5	11,5	10,5	131,5	30	0	0	0	169	
45	45	Molla Yusuf Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	80	8	112	1,5	9,5	1,5	8,5	0	0	11,0	130,0	30	0	0	0	163,5	
46	46	Hacı Ahmet Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	90	5	70	0	0,0	0,0	0,0	0	0	5,0	70,0	0	0	0	0	70	
47	47	İnce Musa Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	60	2	28	1	6,5	1,0	5,0	0	0	4,0	39,5	0	0	0	0	39,5	
48	48	Genç Ağa Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	98	10	140	0	0,0	0,0	0,0	1,5	7,5	11,5	147,5	0	0	2	0	149,5	
49	49	Abdurrahman Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	348	37	518	12	78,0	2,0	10,0	22	160	73,0	766,0	30	0	0	0	652,5	
50	50	Abdurrahman Oğlu Abdullah Ağa	Ziraat	278	22,5	315	12	78,0	2,0	10,0	2	13	38,5	416,0	0	0	0	0	416	

51	51	Abdurrahman Oğlu Ahnet Ağa	Ziraat	148	23	325,5	3,5	22,5	1,5	7,5	0	0	28,0	355,5	0	0	0	0	355,5	
52	52	Seyis Oğlu Mustafa Ağa	Hizmetkar	78	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
53	53	.....Oğlu .Hasan Ağa	Ziraat	168	10	140	5	32,5	1,0	7,5	0	0	16,0	180,0	30	0	0	0	210	
54	54	Bakkal Molla Ahmet Ağa	Bakkal	150	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	5	0	5	
55	55	Bellü(?) Veli Ağa	Hizmetkar	78	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
56	56	İmri(?) Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	71	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
57	57	Şevki Pehlivan Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	180	20,5	287	8,5	52,0	0,0	0,0	3	19,5	32,0	358,5	0	0	0	0	358,5	
58	58	Berber Mehmet Ağa	Berber	158	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
59	59	Kel Hasan Oğlu Ali Ağa	Ziraat	98	5	70	1	6,5	0,0	0,0	0	0	6,0	76,5	0	0	3	0	79,5	
60	60	Budak Oğlu Halil Ağa	Ziraat	188	12	171,5	3,5	22,5	5,5	27,5	0	0	21,0	221,5	0	0	0	0	231,5	
61	61	Bıçak(Bacak) Mustafa Oğlu Kara Mehmet Ağa	Kiracılık	60	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
62	62	Göbetçi(?) Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	103	6,5	91	2,5	16,0	0,0	0,0	0,5	3	9,5	110,0	0	0	0	0	110,5	
63	63	Göbetçi Oğlu Nabi Ömer Ağa	Nalçaçı	178	2,5	35	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35	
64	64	.....İbrahim Ağa	Ziraat	98	4	56	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	5,5	65,5	0	0	0	0	65,5	
65	65	Mertol(?) Hacı Hasan Ağa	Kahveci	110	2,5	35	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35	
66	66	Saraç Abdürrahim Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	140	9	126	2	13,0	2,0	12,5	0	0	13,0	151,5	0	0	0	0	151,5	
67	67	Bağdat Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	90	7,5	105	4	26,0	0,5	2,5	0	0	12,0	133,5	0	0	0	0	133,5	
68	68	Bağdat Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	38	3	42	2	13,0	0,0	0,0	0	0	5,0	55,0	0	0	0	0	55	
69	69	Bağdat Oğlu Osman Ağa	Ziraat	80	4	56	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,0	56,0	0	0	0	0	56	

70	70	Bağdat Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	78	2,5	35	3	19,5	0,0	0,0	0	0	5,5	54,5	0	0	0	0	54,5	
71	71	Kabalak Oğlu Himmet Ağa	Ziraat	84	2	28	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,0	28,0	0	0	0	0	28	
72	72	Oynak Oğlu Süleyman Ağa	Ziraat	224	18	252	7,5	41,5	2,5	2,5	1,5	9,5	29,5	305,5	0	0	0	0	305,5	
73	73	KaşıkçıOğlu İsmail Ağa	Ziraat	51	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	30	0	0	0	44	
74	74	Hacı Hüseyin Oğlu Ali (?) Ağa	Ziraat	105	3	42	3,5	22,5	0,0	0,0	0	0	6,5	64,5	0	0	0	0	64,5	
75	75	Bekir Oğlu Yahya Ağa	Ziraat	95	4	57,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,0	57,5	0	0	0	0	57,5	
76	76	Kör Himmet Oğlu Ali Ağa	Hizmetkar	75	2,5	35	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35	
77	77	Demirci Hacı Hasan Ağa	Demirci/Ziraat	348	18,5	259	10	65,0	0,0	0,0	0	0	28,5	324,0	0	0	0	0	324	
78	78	Demirci Hacı Ali Ağa	Demirci/Ziraat	232	3	42	1	6,5	0,0	0,0	0	0	4,0	48,5	0	0	0	0	48,5	
79	79	Abdurrahman Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	158	21	297,5	2	13,0	3,5	17,5	1,5	92,5	28,0	420,5	0	0	0	0	420,5	
80	80	Keyf Hasan Ağa	Ziraat	90	3,5	52,5	2	14,5	0,0	0,0	0	0	5,5	67,0	30	0	2	0	99	
81	81	Üstün Osman Ağa	Hizmetkar	68	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
82	82	Çendar Mehmet Ağa	Hizmetkar	55	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
83	83	YazıcıOğlu Ali Ağa	Ziraat	118	8	115,5	1,5	9,5	0,0	0,0	0,5	7	10,0	132,0	0	0	0	0	0	
84	84	Yazıcı Oğlu Süleyman Ağa	Ziraat	118	3,5	49	3	21,0	0,0	0,0	0	0	6,5	70,0	0	0	0	0	70	
85	85	Karakulaşı (?) Hüseyin	Ziraat	118	9,5	133	2,5	16,0	0,0	0,0	0	0	12,0	149,0	0	0	0	0	149	
86	86	Kara Ali Ağa	Ziraat	178	5,5	80,5	0	0,0	1,0	5,0	0	0	6,5	85,5	0	0	0	0	85,5	
87	87	Dal Mıstık Ağa	Ziraat	38	3,5	49	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,5	49,0	0	0	0	0	49	
88	88	Hacı Hüseyin Oğlu Ali Ağa	Ziraat	93	6,5	91	1	6,5	0,0	0,0	0,5	3	8,0	100,5	0	0	0	0	100,5	

89	89	Kara Ahmet Oğlu Ahmet	Hizmetkar	58	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
90	90	Bilo Oğlu Halil Ağa	Ziraat	298	20,5	287	8	52,0	2,5	12,5	0	0	31,0	351,5	30	0	0	0	394,5
91	91	Süleyman Oğlu Halil Ağa	Ziraat	130	3,5	49	1,5	9,5	0,0	0,0	1	6,5	6,0	65,0	0	0	0	0	65
92	92	.....Mustafa Ağa	Ziraat	100	4,5	63	1	6,5	0,0	0,0	1	6,5	6,5	76,0	0	0	0	0	76
93	93	.....Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	155	7,5	105	4	26,0	3,0	15,0	0	0	14,5	146,0	0	0	0	0	146
94	94	Çakır İbrahim Ağa	Ziraat	68	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	3	0	45
95	95	Hıdır Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	10	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
96	96	Koca Hacı Oğlu Hüseyin	Ziraat	113	9,5	133	0	0,0	3,0	15,0	0	0	12,5	148,0	0	0	0	0	148
97	97	Kütahyalı Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	178	16	224	0	0,0	2,0	10,0	0,5	3,5	18,5	237,5	0	0	0	0	237
98	98	Ramazan Oğlu Osman Ağa	Ziraat	248	14	196	6	39,0	3,5	17,5	1	6	24,5	258,5	0	0	0	0	259
99	99	Merdan Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	148	3,5	49	3	19,5	0,0	0,0	0	0	6,5	68,5	0	0	0	0	68,5
100	100	Bekir Oğlu Ali Ağa	Ziraat	133	6	84	0	0,0	3,0	15,0	0	0	9,0	99,0	0	0	3	0	102
101	101	Demirci Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	133	7,5	105	2,5	16,0	0,5	2,0	1	6,5	11,5	129,5	0	0	0	0	134,5
102	102	Yegan Oğlu Osman Ağa	Ziraat	248	18,5	262,5	8	55,0	0,0	0,0	1	6,5	27,5	324,0	0	0	0	0	301,5
103	103	Kirteci Oğlu Ali Ağa	Ziraat	75	4	56	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,0	56,0	0	0	0	0	56
104	104	SancıOğlu İbrahim Ağa	Ziraat	85	5	75	3	19,5	0,0	0,0	0	0	8,0	94,5	0	0	1	0	90
105	105	Abdulbaki Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	110	3,5	52,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,5	52,5	0	0	4	0	56,5
106	106	Sağır Berber Oğlu Halil Ağa	Ziraat	100	8	112	0	0,0	3,0	15,0	0	0	11,0	127,0	0	0	0	0	127
107	107	Ahmet Oğlu Mustafa Ağa	Hizmetkar	55	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0

108	108	Ahmet Oğlu Molla Mehmet Ağa	Hizmetkar	52	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0
109	109	Küçük Oğlu Mehmet	Hizmetkar	40	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
110	110	Küçük Veli Ağa	Hizmetkar	40	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
111	111	Karpuz Mehmet Ağa	Muhtaç	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
112	112	HelvacıOğlu Halil Ağa	Hizmetkar	65	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	2	0	2
113	113	HelvacıOğlu Nasuh Ağa	Hizmetkar	40	9	126	2	13,0	2,5	12,5	0	0	13,5	151,5	0	0	0	0	251
114	114	Hacı İbrahim Oğlu Hüseyin Ağa	Hizmetkar	40	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
115	115	Hancı Abdürrahim'in Mehmet Ağa	Ziraat	78	9	126	2	13,0	2,5	12,5	0	0	13,5	151,5	0	0	0	0	251
116	116	Koca Mehmet Oğlu Hasan Ağa	Fukara	20	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
117	117	Hoca Mehmet Oğlu Hüseyin	Ziraat	100	3	45	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	45,0	0	0	0	0	45
118	118	Hacı Hasan Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	240	11	154	2,5	16,0	1,5	7,5	0,5	3	15,5	180,5	0	0	0	0	181
119	119	Süleyman Ağa Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	170	8,5	119	6	39,0	0,0	0,0	0	0	14,5	158,0	40	0	0	0	198
120	120	Hacı Hasan Oğlu Osman Ağa	Ziraat	160	6	84	2	13,0	0,0	0,0	0,5	3	8,5	100,0	0	0	0	0	102
121	121	Çuruk Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	108	2	28	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,0	28,0	0	0	0	0	28
122	122	Çakır Süleyman Pehlivan Ağa	Hizmetkar	20	2	28	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,0	28,0	0	0	0	0	28
123	123	Kadı Müslihittin Oğlu Süleyman	Ziraat	150	8	112	7	35,0	0,0	0,0	0,5	3	15,5	150,0	0	0	0	0	150
124	124	Kadı Müslihittin Oğlu Ali	Ziraat	20	3	42	6	32,5	0,0	0,0	1	6,5	10,0	81,0	0	0	0	0	81
125	125	(.....?) İsmail Ağa	Hizmetkar	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
126	126	Genç Ağanın Ali Osman ve Ömer	Ziraat	208	9	126	1,5	11,0	2,0	10,0	0	0	12,5	147,0	0	0	0	0	147

127	127	Bodur Ali Oğlu Ahmet	Ziraat	78	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	0	0	42	
128	128	Abdülbaki Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	308	14,5	256,5	9,5	63,0	2,5	12,5	4	45	30,5	377,0	0	0	0	0	287	
129	129	Abdülbaki Oğlu Hüseyin	Hizmetkar	34	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
130	130	Abdülbaki Oğlu Ali	Hizmetkar	44	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
131	131	Abdal Oğlu Hasan	Ziraat	113	8	115,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	8,0	115,5	0	0	0	0	115,5	
132	132	Çavuş Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	260	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	0	0	42	
133	133	Ayşe Oğlu Ahmet Ağa	Hizmetkar	43	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
134	134	Koca Hüseyin Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	80	3	42	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	4,5	51,5	0	0	0	0	51,5	
135	135	Balaban Oğlu Ali Ağa	Hizmetkar	90	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
136	136	Alemdar Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	180	10	140	11	71,5	1,5	7,5	0,5	3,5	23,0	222,5	0	0	0	0	222,5	
137	137	Çakır Oğlu Mehmet Ağa	Metruk ve fukara	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
138	138	Eski Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	228	14	196	2,5	16,5	0,0	0,0	1	6,5	17,5	219,0	3	0	0	0	221,5	
139	139	Yeni Hasan Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	200	21	294	9,5	61,5	0,0	0,0	0	0	30,5	355,5	50	0	0	0	423	
140	140	Yeni Hasan Oğlu Osman Ağa	Ziraat	183	9,5	133	5	32,5	3,0	15,0	2	13	19,5	193,5	0	0	0	0	243	
141	141	Musa Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	23	0,5	7	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,5	7,0	0	0	0	0	7	
142	142	Süleyman Oğlu Hasan Ağa	Ziraat	130	5,5	77	2,5	16,5	2,0	10,0	0	0	10,0	103,5	0	0	0	0	103,5	
143	143	Çoban Ali Ağa	sığır çobanı	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
144	144	Koca Osman Oğlu Ali Ağa	Hizmetkar	100	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
145	145	Karabaş Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	20	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	

146	146	Külahlı Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	108	8	112	2	13,0	2,5	12,5	1	6,5	13,5	144,0	0	0	0	0	144
147	147	Sarı Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	50	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	1	0	15
148	148	Arabacı İbrahim Ağa	Arabacı	100	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	2	0	2
149	149	Kara Mustafa Oğlu.....Ağa	Hizmetkar	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
150	150	Gökçe Oğlu Mustafa	Ziraat	143	13	182	1,5	9,5	2,0	10,0	0	0	16,5	201,5	0	0	0	0	201,5
151	151	Kırıklar Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	50	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
152	152	Bacak Oğlu Mehmet'in Ali	Hizmetkar	50	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	0	0	14
153	153	Çakır Oğlu Mustafa	Ziraat	136	5	70	0	0,0	0,0	0,0	1	6,5	6,0	76,5	0	0	3	0	79,5
154	154	Çörümlü(?) Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	60	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	0	0	14
155	155	Hacı Osman Oğlu Osman Ağa	Ziraat	213	13	185,5	11,5	76,5	0,0	0,0	0,5	3	25,0	265,0	0	0	0	0	213
156	156	Berber İsmail Oğlu Ali	Ziraat	100	4	59,5	0	0,0	0,0	0,0	0	0	4,0	59,5	0	0	0	0	59,5
157	157	Koca Halil Abdurrahman Ağa	Ziraat	81	2	28	2	13,0	0,0	0,0	0	0	4,0	41,0	0	0	0	0	41
158	158	Koca Halil Oğlu Mustafa	Ziraat	25	2	28	2	13,0	0,0	0,0	0	0	4,0	41,0	0	0	0	0	41
159	159	Koca Halil Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	110	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
160	160	Koca Ahmet Oğlu Mustafa	Hizmetkar	53	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
161	161	İnili(?) Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	116	6	84	1	6,5	0,5	2,5	0	0	7,5	93,0	0	0	0	0	93
162	162	Şaban Oğlu Yusuf Ağa	Ziraat	98	3	42	0	0	0,0	0,0	0,0	0	3,0	42,0	0	0	0	0	0

163	163	Molla Nasuh Oğlu Molla Mustafa	İmam	58	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
164	164	Zurnacı Ali	Ziraat	108	3,5	49	3,5	22,5	0,0	0,0	0	0	7,0	71,5	0	0	0	0	71,5
165	165	Salih Oğlu Berber Mehmet Ağa	berber	58	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	2	0	2
166	166	Bilo Oğlu Osman Ağa	Hizmetkar	60	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
167	167	Sarıdar (?) Ali Oğlu Ali	Ziraat	170	23,5	339	8,5	115,5	1,5	7,5	0,5	3	34,0	465,0	0	0	0	0	465
168	168	çedde Bekir(?) Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	90	2	31,5	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	3,5	41,0	0	0	0	0	41
169	169	Akbigli Oğlu Ali Ağa	Hizmetkar	....	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
170	170	Kara Hacı Mir Oğlu İsmail Ağa	Ziraat	100	3,5	52,5	0	0,0	0,0	0,0	0,5	3	4,0	55,5	0	0	0	0	55,5
171	171	Karakaş Hüseyin Ağa	Ziraat	200	11	154	5	32,5	2,5	12,5	0	0	18,5	199,0	0	0	2	0	202
172	172	Kel Ömer Ağa	Ziraat	191	10	140	2,5	16,0	0,0	0,0	0	0	12,5	156,0	0	0	4	0	150
173	173	Emir Hasan	Ziraat	150	8	112	3,5	22,5	0,0	0,0	0,5	3	12,0	137,5	0	0	0	0	148
174	174	Köhne(?) Hasan Ağa	Hizmetkar	23	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	2	0	2
175	175	Abdil Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	100	2,5	35	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2,5	35,0	0	0	0	0	35
176	176	Yarım Ağa'nın İsmail Ağa	Ziraat	158	14,5	203	1,5	9,5	0,0	0,0	0	0	16,0	212,5	0	0	0	0	212,5
177	177	Katırcı Oğlu Ali Ağa	Ziraat	123	3,5	48	2,5	16,5	0,0	0,0	0,5	7	6,5	71,5	0	0	0	0	72
178	178	Sakarlı Oğlu Mehmet Ağa	Ziraat	110	3,5	49	3	19,5	1,0	5,0	0	0	7,5	73,5	0	0	0	0	74,5
179	179	Domaniçli Halil Oğlu Mehmet Ağa	yetim 4 yaşında	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0
180	180	Demirci Mehmet Ağa	Ziraat	134	3	59	5	32,5	2,0	10,0	3	4,5	13,0	106,0	25	0	2	0	130,5

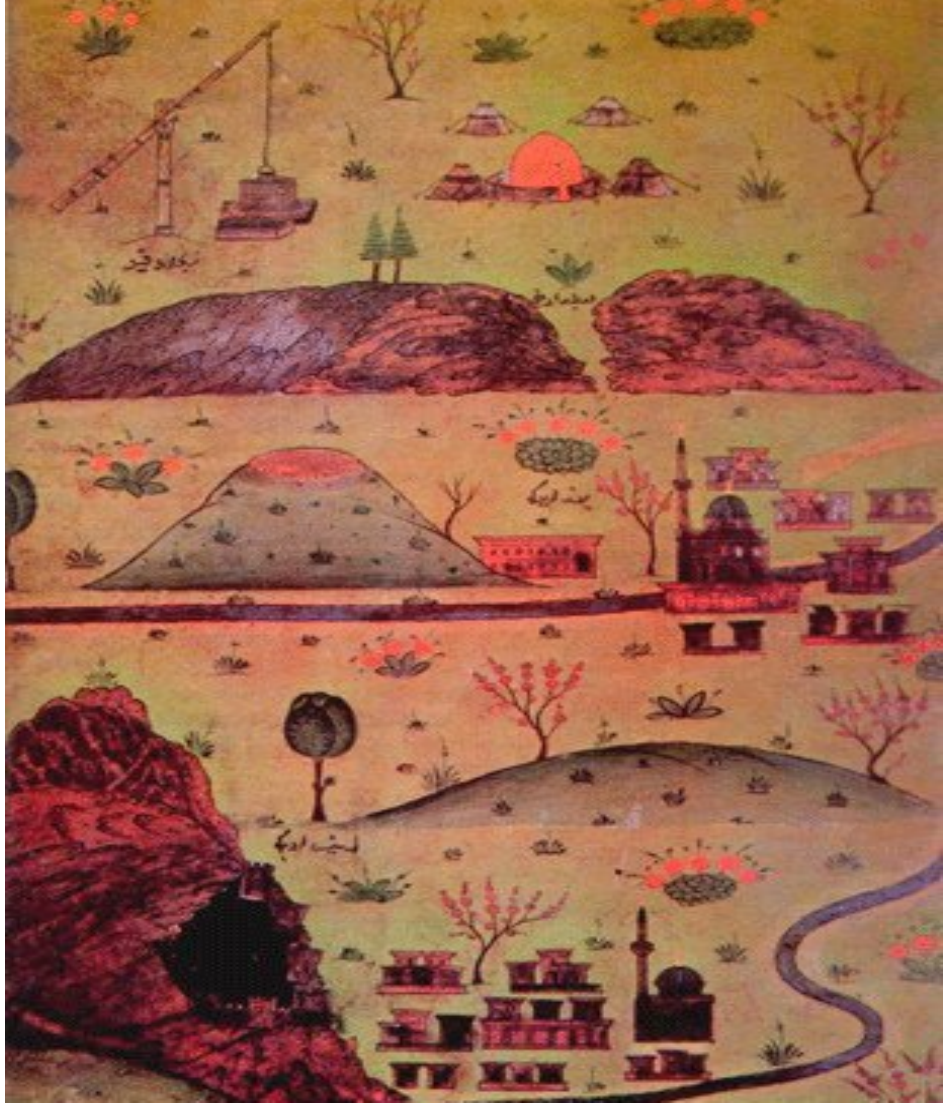
181	181	Çoban Cafer Ağa	Hizmetkar	53	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
182	182	Arik Oğlu Hüseyin Ağa	Ziraat	68	1	14	0	0,0	0,0	0,0	0	0	1,0	14,0	0	0	0	0	14	
183	183	Arik Oğlu Mustafa Ağa	Hizmetkar	48	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
184	184	Bey Oğlu Osman Ağa	Ziraat	160	8,5	119	0	0,0	2,0	10,0	0,5	3	11,0	132,0	0	0	0	0	132	
185	185	Köske Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	13	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
186	186	Çorumlu Oğlu Halil Ağa	Ziraat	60	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3,0	42,0	0	0	0	0	42	
187	187	Memiş(?) Oğlu Mehmet Ağa	Hizmetkar	58	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
188	188	Gören(?) Osman Oğlu Ahmet Ağa	Hizmetkar	20	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
189	189	Çakır bin Oğlu Hasan Ağa	Hizmetkar	20	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
190	190	Danacı Oğlu Mustafa Ağa	Ziraat	317	8	112	5	32,5	0,0	0,0	1	6,5	14,0	151,0	0	0	0	0	150,5	
191	191	.....Oğlu Ahmet Ağa	Ziraat	58	1	14	0,5	3,0	0,0	0,0	0	0	1,5	17,0	0	0	0	0	17	
192	192	Kör Himmet Kara Mehmet Ağa	Ziraat	81	3	42	0	0,0	0,0	0,0	0	0	3	42,0	0	0	0	0	42	
193	193	Çırıklı Oğlu İbrahim Ağa	Ziraat	48	2	28	0	0,0	0,0	0,0	0	0	2	28,0	0	0	0	0	28	
		Hacı Mahmut Bey		0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
TOPLAM				21955	1202	16230,5	496,5	3308,5	100,5	480	75	600	1828	20525,5	535	0	64,5	2	20902,5	0

EK 6: Osmanlı Devletinde Kullanılan Ölçü Birimleri¹

OSMANLI ÖLÇÜLERİ	
Uzunluk Ölçüleri	
1 büyük pik, halebi	: 0,75855 m.
1 küçük pik	: 0,68712 m.
1 berri	: 1670 m.
1 merhale	: 45480 m.
1 fersah	: 5685 m.
1 berid	: 227 m.
1 kulaç	: 1,89 m.
1 zirâ-ı mimarî (mimar arş).	: Önce 60 parmak, Hicrî 994'ten sonra 24 parmak: 75,774 cm.
1 boğum	: 2,5 eski parmak: 10 iplik
1 iplik	: 100 örümcek teli
1 arşın : 8 urup : 316 kerrap	: 0,6858 m.
1 endaze	: 0,6525 m.
Alan Ölçüleri	
1 dönüm : 40x40 arşınlık alan:	
1 evlek : 0,25 dönüm.	:
1 cerip : 1 hektar	: 10000 m2
1 büyük dönem	: 2720 m2
1 eski dönüm	: 919 m2
1 Irak feddanı	: 183000 m2
1 Mısır feddanı	: 4200 m2
1 Mimar arşını kare	: 0,574 m2
1 arşın kare	: 0,426 m2
1 Endaze kare	: 0,422 m2
Hacim Ölçüleri	
1 İstanbul kilesi	: 37 litre
1 dolu (yarımlı)	: 18,5 l.
1 şinik	: 9,25 l.
1 fortin (tahıl için)	: 132,664 l.
1 kile (tahıl için)	: 33,166 l.
1 almud (sıvılar için)	: 5,2368 l.
Ağırlık Ölçüleri	
1 taffu	: 1956,6238 g.
1 okka : 400 dirhem	: 1283,0320 g.
1 miskal : 1,5 dirhem	: 4,807 g.
1 dirhem	: 3,208 g.
1 batman : 6 okka	: 7,692 kg.
1 kantar : 44 okka	: 56,408 kg.
1 çeki : 176 okka	: 225,798 mg. : 4 kantar
1 denk	: 0,801 g.
1 kırat	: 0,2004 g.
1 zerre	: 0,0015 g.
1 Konya çeyreği	: 34 kg.
1 Konya kilesi	: 176 kg.

¹ Mehmet Eminoglu, *Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2005, s.345.

EK 7: XVI. Yüzyılın İlk Yarısında İnönü²

² Nasûhû's Silahi (Matrakçı), *Beyan-ı Menazil-i Seferi Irakeyn Sultan Süleyman Han*, (Çev: Prof. Dr. Hüseyin G. Yurtdayın), TTK, Ankara 1976, s.15.

